



NAS NI?

Po časnikarski dolžnosti - in seveda tudi iz radovednosti - sem prejšnji teden zelo pozorno poslušal umestitveni govor novega predsednika republike. Carlo Azeglio Ciampi je v italijanski in mednarodni javnosti znan predvsem kot velik monetarni izvedenec in prav njemu pripada zasluga, da je Italija v krogu tistih držav, ki bodo prve imele skupno evropsko valuto (euro). Takoj je treba priznati, da v tem pogledu poslušalcev ni razočaral. Kot sodoben računalnik je nanizal glavne probleme, ki jih je treba razrešiti in urediti, pri čemer ni prikrival ne volje ne želje, da bi se nekako oddolžil svojim "velikim volivcem", ki jih je bilo toliko, da je "prodril" že pri prvem glasovanju. Tako je našel primerne besede za levico, sredino in desnico ter se tudi spomnil množic Italijanov v tujini.

Predsednikova izvajanja pa so v podpisanem kljub vsemu pustila grenak občutek in trpek priokus. Zakaj? Skušal bom na to vprašanje odgovoriti čim bolj na kratko in stvarno. Občutek sem imel in ga še imam, da za novoizvoljenega predsednika narodne in jezikovne manjšine kratko malo ne obstajajo, saj o njih - in torej o nas - ni črnil niti besedice.

Veliko je bilo moje presenečenje, ko sem ugotovil, da so ob Ciampijevih izvajanjih podoben občutek imeli tudi nekateri naši sodržavljani italijanskega jezika. Tako je npr. tržaški italijanski dnevnik Il Piccolo pred dnevi objavil uvodnik, ki med drugim poudarja, da je v predsednikovem umestitvenem govoru "manjkala dimenzija življenja in razvoja krajevnih skupnosti". Pomenljiv je že sam naslov tega uvodnika, ki se glasi: "Življenjskost periferije je ostala v senci". Pisec v nadaljevanju svoje ugotovitve tako le podkrepljuje: "Deželni predstavniki (trije za vsako deželo, razen Doline Aosta, ki ima le enega velikega volivca, op. pisca) so slepo pristali na sklepe vsedržavnih strank; skupina Severne lige je glasovala za svojega kandidata; predstavniki jezikovnih manjšin pa niso dali znaka življenja".

Res je sicer, da je od vseh desetih dosedanjih predsednikov italijanske republike le eden, in sicer Francesco Cossiga, v svojem umestitvenem govoru izrecno omenil narodne oziroma jezikovne manjšine, a smo kljub temu upali, da novi državni poglavar ne bo o manjšinski problematiki molčal ali da je ne bo zamolčal. To tembolj, ker je s poudarkom govoril o Evropi, o kateri pa dobro vemo, da zanjo in njeno že obstoječo ter veljavno zakonodajo narodne oziroma jezikovne manjšine niso majhna in zanemarljiva zadeva. V Evroski zvezi je namreč kar štirideset milijonov "manjšincev" in so zato evropske pristojne institucije zanje že stvarno ukrepale in pokazale precejšnjo mero pozornosti. Zato je jasno, da se nihče - še najmanj pa predsednik republike - ne more obnašati, kot da jezikovnih ali narodnih manjšin sploh ne bi bilo.

DRAGO LEGIŠA

Naše bralce in ljudi dobre volje pozivamo, naj po svojih močeh pomagajo trpečim in preganjanim s Kosova.

POMAGAJMO TRPEČIM IN PREGANJANIM!

Darove v denarju sprejema tudi naša uprava, ki bo poskrbela, da bodo prispevke nemudoma prejele pristojne ustanove in dobrodelnice organizacije.

NOVI GLAS

KRIZA NA BALKANU ODLOČITEV SREDI JUNIJA?



Začel se je že tretji mesec letalskih napadov Atlantske zveze na razne strateške cilje po Srbiji oziroma Zvezni republiki Jugoslaviji. Bombe in rakete uničujejo predvsem električne centrale, tako da računajo, da samo 30 odstotkov srbskih gospodinjstev ima električni tok. Mnogi, zlasti v mestih, nimajo pitne vode, da razdejanj in pustošenja, ki jih povzročajo bombe in rakete, niti ne omenjamo. Škoda gre v milijarde dolarjev.

Prav gotovo drži, da letalski napadi Atlantske zveze niso zaustavili eksodusa albanskega prebivalstva s Kosova. Reke beguncev se še

dalje pomikajo proti Makedoniji, Albaniji in delno tudi Črni gori. Zelo kočljivo je npr. stanje v Makedoniji, kjer računajo, da je nič manj kot 300 tisoč albanskih beguncev. Socialna stiska v tej državi je velika, tuja pomoč pa zdaleč preskromna. V veliki nevarnosti je tudi narodnostna sestava, kar povzroča nove napetosti, saj je naravno, da se makedonska že tako pičila večina čuti ogrožena.

V zvezi z Makedonijo je treba omeniti najnovejšo novico, ki prihaja iz Bruslja. Glavno poveljstvo Atlantske zveze je sklenilo pripraviti načrt, ki predvideva, da bo 50 tisoč vojakov iz raznih držav Atlantskega zavezništva v trenutku, ki ga bodo še določili, prav z ozemlja Makedonije stopilo na kosovska tla. Ne bo šlo za klasičen osvajalni pohod, temveč le za operacijo, ki naj omogoči albanskim beguncem varno vrnitev na svoje domove. Seveda se to lepo sliši, mnogo težje pa bo vrnitev zares omogočiti. Medtem letala še dalje spuščajo svoj smrtonosni tovor.

Ruski posebni odposlanec Viktor Černomirdin je danes (četrtek, 27. maja) opravil nov obisk v Beogradu. Še prej se je v Moskvi srečal z evropskim posrednikom, finskim predsednikom Ahtisarijem in z ameriškim podtajnikom Talbotom. Od poteka tega srečanja je tudi odvisno, če bo Černomirdina na poti v Beograd spremljal tudi evropski posrednik Martti Ahtisari.

V nemških vladnih krogih v zadnjem času čedalje glasneje poudarjajo, da bo za prenehanje sovražnosti gotovo odločilen vrh G 8, ki bo sredi prihodnjega meseca v Kölnu.

DL

DL / STRAN 2

TERORIZEM TUDI POSLEDICA VOJNE NA BALKANU

KAJ NAPOVEDUJE POLITIČNI UMOR V RIMU?

Pod streli "rdečih brigad" je prejšnji teden na eni izmed rimskih ulic padel 51-letni odvetnik in vseučiliški profesor Massimo D'Antona. V vladi ministrskega predsednika Diniija je bil podtajnik, zdaj pa svetovalec ministra za delo Bassolina, ki je tudi župan v Neaplju. Odgovornost za atentat so prevzele "rdeče brigade" z 28 stranmi dolgo listino, katere vsebina in slog spominjata na sedemdeseta leta, ko je z ugrabitvijo in umorom Alda Mora rdeči terorizem dosegel višek. Novi teroristi in ubijalci med drugim trdijo, da so z atentatom na dr. D'Antono "udarili po veznem členu" med sindikatom in politično oblastjo.

Se torej v Italiji po nekajletnem premoru spet pojavlja ideološki terorizem? Ta je - kot piše Angelo Panebian-

co v milanskem Corriere della sera - "endogenega (notranjega) izvora" in je posledica "delovanja skrajnih skupin znotraj države (ne gre torej za mednarodne zarote)". "Za njegov razvoj pa so nujne posebne mednarodne okoliščine". V tej zvezi pisec navaja izvajanja nekdanjega rdečega brigadista Adriana Sofrija, češ da "je vojna med Atlantsko zvezo in Srbijo dala na razpolago novim teroristom potreben mednarodni kontekst". Ta vojna razdvaja vesti in z njo nastaja priložnost za novo protizahodno bojevitost, kar je pospešilo rojstvo terorizma. Če bo ta vojna trajala dolgo in bo brez izhoda, zaključuje pisec, in če bo vse to okrepilo sile, ki so preživele komunizem, bo od tam v kratkem prišla pomoč in podpora

"rdečim brigadam", ki se obnavljajo v Italiji, kot tudi drugim terorističnim skupinam v ostalih evropskih državah. Tako torej Angelo Panebianco ob novem atentatu "rdečih brigad".

Krvavi dogodek je naletel na odločno obsodbo vseh parlamentarnih skupin. Glavni tajnik Stranke komunistične prenovle Bertinotti je politični umor sicer prav tako odločno obsodil, a je pripomnil, da z nekaterimi izvajalnimi rdečih brigadistov, ki jih vsebuje njihov dokument, soglaša. S tem je dregnil v sršenje gnezdo, saj so zlasti levi demokrati in Cossuttovi komunisti Bertinottijevo izjavo izkoristili za pravo politično linčanje svojega nekdanjega tovariša in zdaj nevarnega tekmeča na levici.

DL

02 Vida Valenčič
NOVA POT ZA IZRAEL

03 Jurij Paljk / intervju
FRANC KRALJ

06 Majda Artač Sturman
MED HRUPOM IN ROPOTOM...

06 In memoriam
FULVIO TOMIZZA

07 Andrej Bratuž
CERKVENA GLASBA DANES

07 Danijel Devetak
VERJAMEMO V UMETNOST, KULTURO...

09 Matjaž Rustja
PREDSTAVITEV KNJIGE DRAGA ŠTOKE

10 Danijel Devetak
PRED SKORAJŠNJI VOLITVAMI

14 Ivan Žerjal / pogovor
DRAGOTIN DANEV

15 Igor Cotič / pogovor
MARJAN ČERNIC O ŠZ SOČA



SVET OKROG NAS

BARAK NAMESTO NETANYAHUJA

NAČRTOVANJE NOVE POTI ZA IZRAEL

VIDA VALENČIČ

Evforija za zmago laburista Baraka se še ni umirila, ko mora novi premier že snovati *Knesset*, izraelski parlament, ki naj bi končno popeljal razburkano državo v mirnejše vode. Novi laburistični premier ima vse prej kot lahko nalogo. Njegova zmaga nad desničarskim kandidatom Netanyahujem je dejansko pomenila le prvo točko na programu: država je izbrala pot sprave s Palestinci in nadaljevanje mirovnega procesa, ki ga je začel Rabin in je bil v krvi zatrt. Pa vendar, kljub ogromnemu pomenu tega procesa, ta ne predstavlja edine naloge, ki čaka novo izraelsko vlado. V današnjem času je dejansko bistvenega pomena predvsem sprava med različnimi skupnostmi



izraelske države, ki so ena od druge tako oddaljene, da jih nekateri opazovalci imenujejo kar *izraelska plemena* (Arrigo Levi). Izrael se je v desetletjih od svojega nastanka močno spremenil; če bi primerjali današnjo družbeno sliko države s sionističnim Izraelom, državo, ki je bila osnovana predvsem na tesni povezavi med vsemi prebivalci, bi takoj uvideli veliki prepad med obema. Danes je Izrael družbeno predvsem zelo razdvojen. Etnični mozaik je vedno širši, predvsem pa se posamezne skupnosti med seboj vedno bolj kregajo. Znotraj glavne dileme med verskim in laičnim judovstvom so prisotne še malenkostne zdrahe za mesto v izraelski družbi med sefarditi, Rusi, ortodoksnimi Judi, izraelskimi nacionalisti, izraelskimi Arabci, laiki, Evropejci in drugimi. Samo Arabcev je v Izraelu kar milijon (od dvesto tisoč Palestincev, ki so v državi ostali po letu 1948; drugih sedemsto tisoč jih je bilo izgnanih ali so zbežali) in so si volilno pravico ter pravico do državljanstva izborili šele v zadnjih letih. Še vedno pa so obsojeni na življenje ob robu zaradi težjih pogojev za zaposlitev, zaprte poti do kariere v državnih službah, predvsem pa različnih obveznosti. Tako npr. izraelski Arabci ne služijo vojaškega roka, ker bi to predstavljalo preveliko tveganje za državo. Vprašanje izraelskih Arabcev in njihova pravica do enakih državljanskih pravic sta prav gotovo žgoča tematika na pladnju in ni čudno, da se na odmevnih, vendar povsem nedolžnih pobudah brez prave politične teže izvolijo Arabci: izraelska miss je tako trenutno Arabka Rana Raslan...

raelom, državo, ki je bila osnovana predvsem na tesni povezavi med vsemi prebivalci, bi takoj uvideli veliki prepad med obema. Danes je Izrael družbeno predvsem zelo razdvojen. Etnični mozaik je vedno širši, predvsem pa se posamezne skupnosti med seboj vedno bolj kregajo. Znotraj glavne dileme med verskim in laičnim judovstvom so prisotne še malenkostne zdrahe za mesto v izraelski družbi med sefarditi, Rusi, ortodoksnimi Judi, izraelskimi nacionalisti, izraelskimi Arabci, laiki, Evropejci in drugimi. Samo Arabcev je v Izraelu kar milijon (od dvesto tisoč Palestincev, ki so v državi ostali po letu 1948; drugih sedemsto tisoč jih je bilo izgnanih ali so zbežali) in so si volilno pravico ter pravico do državljanstva izborili šele v zadnjih letih. Še vedno pa so obsojeni na življenje ob robu zaradi težjih pogojev za zaposlitev, zaprte poti do kariere v državnih službah, predvsem pa različnih obveznosti. Tako npr. izraelski Arabci ne služijo vojaškega roka, ker bi to predstavljalo preveliko tveganje za državo. Vprašanje izraelskih Arabcev in njihova pravica do enakih državljanskih pravic sta prav gotovo žgoča tematika na pladnju in ni čudno, da se na odmevnih, vendar povsem nedolžnih pobudah brez prave politične teže izvolijo Arabci: izraelska miss je tako trenutno Arabka Rana Raslan...

S temi predpostavkami ni čudno, da si je zmogoviti laburist Ehud Barak izbral kot volilno geslo *Israel Echad* (*Izrael je eno*), kot tudi ni čudno, da je Netanyahu podlegel strategiji, ki ni bila le volilna, pač pa mu je veljala kot življenjsko načelo: podpiral je razdor med skupnostmi, ne pa sprave. Med svojo vlado je zamrznil Rabinov načrt za vzpostavitev trajnega miru s Palestinci, Barak pa je v svojih uvodnih govorih že poudaril, da mora Izrael sprejeti obstoj neodvisne palestinske države, nikakor pa ne na škodo Izraela. Da je mir s palestinskim ljudstvom potreben, se v Izraelu zavedajo prav vsi. Etni, ki tega ne bodo nikoli priznali, so verski in nacionalistični skrajneži, ki so celo Netanyahuja imeli za izdajalca izraelskega naroda.

Barak bo v teh dneh sestavil novo koalicijo; kot povsod po svetu, pa se mora tudi novi izraelski premier konkretno oddolžiti političnim stranem, ki so ga podprle, obenem pa zagotoviti politično predstavnost tudi raznim manjšinam, kot so npr. ženske, ki so v izraelskem *Knessetu* še vedno premalo zastopane. Koliko žensk bo snovalo novo obdobje, je še vprašanje, brez dvoma pa ima zagotovljeno parlamentarno stoličko Arabka Husseinja Jabarra (kar je že samo po sebi prava revolucija: izraelska Arabka in ženska...), med kandidatki pa so tudi ugledna imena, kot je npr. Dalia Rabin, hčerka premiera, ki je podlegel nasilni roki izraelskih skrajnežev. Danes so Rabinova življenjska vodila bolj živa kot kdajkoli prej.

ČEDAD / POSEG PROF. PIRJEVCA

NA POSVETU O ODNOSIH MANJŠINA-VEČINA

ERIKA JAZBAR

V Čedadu so poskrbeli za dva odmevna mednarodna posveta. Ob štiridnevem srečanju, ki je obeležil 1.200-letnico smrti Pavla Diakona, in se bo nadaljeval septembra letos (od 24. do 29.), so od prejšnjega četrta do sobote priredili drugi mednarodni posvet na temo odnosov med večinskimi in manjšinskimi kulturami oz. skupnostmi. Pobudo za srečanje sta dala oddelek za evrazijske študije, ki deluje v sklopu univerze v Benetkah, ter domače čedajsko Združenje za razvoj preučevanja zgodovine in umetnosti, ki je bilo obenem med glavnimi pobudniki posveta o zgodovinarju *Historiae Langobardorum*.

V treh dneh simpozija se je v cerkvi S. Maria di Corte zvrstilo nad 40 predavateljev, raziskovalcev oz. profesorjev z raznih italijanskih ter evropskih univerz; v svojih posegih so zaobjeli geografske razsežnosti vsega sveta, saj so sistematično zajeli Afriko oz. Azijo, Italijo (sicer manj), vzhodno Evropo in Balkan. Največ pozornosti je bilo seveda namenjene Evropi oz. sredozemskemu prostoru, ki je danes na prvih straneh svetovnih medijev, in preučevanju etničnih, kulturnih, verskih in političnih manjšin, ki živijo na tem teritoriju.

Na srečanju je bil govor tudi o naši manjšinski skupnosti, in sicer v petek z začetnim posegom čedajskega pisatelja Franca Fornasara, ki je še kar zadovoljivo predstavil slovensko narodnostno skupnost, ki živi na Videmskem oz. v Nadiških dolinah.

V nadaljevanju srečanja pa je poskrbel za pregleden poseg zgodovinar Jože Pirjevec (edini slovenski predavatelj), ki je spregovoril o odnosih med slovensko in italijansko narodnostno skupnostjo v Trstu oz. na Primorskem od 16. stoletja dalje. Začel je s prijateljstvom med tržaškimi škofom Bonomom in Trubarjem ter z njegovim pomenom za rojstvo slovenske zavesti. Nato je opisal, kako se je v stoletjih spreminjal pristop italijanskega političnega sloja oz. kako je javno mnenje gledalo na slovenskega človeka v 17. stoletju, ko je le-ta posebej "dobrega divjaka", nato v prelomnem letu 1848, ko je z rojstvom slovenske politične in narodnostne zavesti postal zaradi avtonomnega nastopanja nevaren in se spremenil v "barbara". Sledili so Narodni dom, fašizem, medvojno in povojno obdobje ter skovanka *slavocomunisti* in današnja stvarnost. V zaključnih besedah je prof. Pirjevec povedal, da se je danes pristop italijanskega človeka do Slovenca spremenil, vendar ne bistveno izboljšal. Italijanski šolski in družbeni sistem (namerno?) ne dajeta Italijanom možnosti, da bi поблиže spoznali našo stvarnost, kulturo in zgodovino, zatoorej veljajo tisti kalupi in klišeji, ki ne ustrezajo zgodovinski resnici.

"Podobno velja danes za islam," je komentiral predsedujoči; že res, toda muslimanski človek je vendarle naših tleh prisoten nekaj stoletij manj od naše narodnostne skupnosti.

S 1. STRANI

ODLOČITEV SREDI JUNIJA?

Tu se bodo zbrali predstavniki industrijsko najbolj razvitih držav, z Rusijo vred, in končno našli politično rešitev za krizo na Balkanu. Ne glede na to je nemški obrambni minister prepričan, da bo zveza NATO kmalu dosegla svoje cilje, medtem ko je zvezin tajnik Solana prepričan, da je začel Miloševićev režim škripati, NATO-va strategija pa da je že začela imeti uspehe, zato je ne kaže spreminjati.

Za mirovno pobudo italijanskega ministrskega predsednika D'Aleme je v zahodnih krogih prav malo zanimanja. Očitno je prevladalo prepričanje, da je bil predlog predvsem v funkciji italijanskih notranjepolitičnih razmer, zlasti stanja v sedanji vladni večini, katere trdnost in enotnost sta vedno bolj ogroženi, saj se krepki prepričanje, da gre za "zgrešeno" vojno.

VZROKI ZA NASILJE SO V DRUŽBI

Vse kaže, da se bomo morali sprijazniti tudi s pojavi nasilja, ki nekako že redno spremljajo zlasti nogometne tekme. To ne velja samo za Anglijo, ki v tem pogledu vsekakor prednjači, ampak tudi za Italijo. Tako so v ponedeljek, 25. t.m., v jutranjih urah ugasnila štiri mlada življenja, 20 ljudi pa je bilo ranjenih. 1.500 navijačev nogometnega kluba Salernitana se je z izrednim vlakom vračala s tekme v Piacenzi in ves čas vožnje dajala duška svoji jezi zaradi poraza in izpada iz A lige, ki sta doletela njihov klub. Vozove vlaka so huligani dobredno razdeljali in v enem vozu celo povzročili požar. Za štiri mlade fante je to bilo usodno. Dim jih je zadušil, trupla so zgorela. Zdaj se iščejo krivci. Morda jih bodo celo našli. Za presojo pojava nasilja pa gotovo ni pristojna le sodna oblast. Resnične vzroke gre verjetno iskati globlje, vsekakor v družbi, v kateri živimo.

POVEJMO NAGLAS

JANEZ POVŠE

SLOVENIJA SE ZAVEDA NUJE HITREJŠEGA NAPREDOVANJA

Javna izjava, s katero je pred nedavnim ugledna skupina znanih osebnosti našega matičnega prostora opozorila na trenutno stanje mlade države Slovenije, je gotovo vredna dodatne omembe. Želela se je oglasiti točno ob deseti obletnici t.i. majniške deklaracije, ki je bila neposreden uvod v demokratizacijo Slovenije in njeno kasnejšo osamosvojitve. V še večji meri pa želi odkrito in hkrati osvetliti celo vrsto pomanjklivosti in šibkosti, ki mlado slovensko državo občutno bremenijo. Dragocenost izjave je prav v tej njeni odkritosti. Sicer namreč v daleč preveliki meri prevladujejo takšni posegi v javnost, ki nakazujejo stanje in razmere v najlepši luči. Nekoristno torej prevladuje vzdušje preračunanega optimizma, ki izpostavlja le dobre stvari, o slabih pa molči. Omenjena izjava pa je otipljivo ubesedila občutek, da se je mlada slovenska država nekako zaustavila v svojem zagonu in da v njej nastaja preveliko odločnih družbenih in političnih spodbud.

Javna izjava uglednih slovenskih osebnosti je torej plodno prebila samozadovoljni molk, kot je to že nekajkrat storila slovenska Cerkev, vedno za ceno žolčnih protinapadov. Da ne bo pomote: v teh prelomnih časih ni države, ki bi bila izven težav na prehodu v tretje tisočletje. Torej ni nič slabega v

dejstvu, da Slovenija ugotavlja svoje šibkosti. Škodljivo bi bilo, ko se v zrcalo resnice ne bi bila sposobna pogledati. Ni namreč mogoče napredovati, če ni odkrivanja lastnih pomanjklivosti oziroma neizkoriščenih priložnosti. Včasih je mogoče naprej le, če odvržemo odvečna bremena, ki pa jih moramo najprej prepoznati. Zato je obravnavana izjava že sama po sebi pomenljiva in obetaven dogodek.

Slovenija in z njo ves slovenski narodnostni prostor morata slej ko prej hitreje in odločneje napredovati. Vzpostavljati morata boljše načine lastne organiziranosti ter demokratizacije na vseh ravneh družbenega življenja. Končno dolga stoletja nismo imeli svoje države in nismo imeli priložnosti, da bi celovito upravljali sami s seboj. Razumljivo je, da nas zato verjetno čakajo še težje naloge kot večino drugih narodov z bogato državniško in državotvorno izkušnjo. In vse te naloge so izpolnjive, če se z njimi spopademo in odkrito vzamemo v pretres svoje ravnanje in svojo smer. Brez tovrstne odkritosti in hrabrosti bomo ne glede na to, kje Slovenci živimo, le počivali na doseženih uspehih, premalo prodorno vodili sebe in opuščali svoje najboljše razvojne možnosti.



NOVI GLAS

GLAVNI UREDNIK: ANDREJ BRATUŽ

ODGOVORNI UREDNIK: DRAGO LEGIŠA

IZDAJATEL: ZADRUGA GORIŠKA MOHORJEVA, PREDSEDNIK DR. DAMIAN PAULIN

REGISTRIRAN NA SODIŠČU V GORICI 28.1.1949 POD ZAPOREDNO ŠTEVILKO 5

TISK: TISKARNA BUDIN / GORICA

NOVI GLAS JE ČLAN ZDRUŽENJA PERIODIČNEGA TISKA V ITALIJI - USPI

IN ZVEZE KATOLIŠKIH TEDNIKOV V ITALIJI - FISC

LETNA NAROČNINA: ITALIJA in SLOVENIJA 70.000,

INOZEMSTVO 110.000 LIR, ZRAČNA POŠTA 140.000 LIR

POŠTINI TEKOČI RAČUN: 10647493

CENA OGLASOV: PO DOGOVORU

34170 GORICA, RIVA PIAZZUTTA 18

TEL 0481 533177

FAX 0481 536978

E-MAIL noviglas@tmedia.it

34133 TRST, ULICA DONIZETTI 3

TEL 040 365473

FAX 040 775419

E-MAIL nglasts@tin.it

INTERVJU / FRANC KRALJ

POT DUHOVNIKA IN ZGODOVINARJA

JURIJ PALJK

Gospod prelat, povejte kaj o sebi, o svoji mladosti in o poklicnem oblikovanju.

Če me že sprašujete o koreninah, potem moram seveda povedati, da sem po rodu iz Kanalskih hribov, z Liga (Marijino Celje), Gorjan potemtakem, čeprav na meji Goriških Brd. Rojen sem na sam Božič 1929. leta, a ne bi mogel reči, da sem zaradi tega posebej zaznamovan, saj je veliko ljudi rojenih na božični dan. Pa vendar se mi zdi, da je to le vplivalo na moje kasnejše življenjsko oblikovanje. Praznovanje Božiča kot družinskega, a predvsem izrazito krščanskega praznika me je vedno prevzemalo in zato mi morda tudi pomagalo pri odločitvi za duhovniški poklic. Rojen sem torej v kmečkem okolju. Imel sem srečo dobrih staršev in tudi družinskih prijateljev, med katere v prvi vrsti prištevam domačega duhovnika, ki je bil, čeprav meščan, Goričan, v bistvu pofurlančen Slovenec z močno slovensko zavestjo. Da sem se usposobil za študij na gimnaziji, sem moral obiskovati goriško pripravnico, privatno šolo gospodične Gite Podobnikove, nekdanje učiteljice v goriškem Alojzijevešču. Tam sem prejel osnove iz italijanščine in iz drugih predmetov, da sem lahko potem prestal sprejemni izpit za prvi razred gimnazije. Tega sem opravil v Gorici, prav na dan, ko je Italija napovedala vojno zahodnim zaveznikom. Jeseni pa smo morali v begunstvo. Za dobre štiri leta smo gostovali v videmskem malem semenišču v Castelleriu. Kasneje sem prišel v Gorico. Stanoval sem v jezuitskem kolegiju Stella Matutina in obiskoval slovensko gimnazijo. Prvič v svojem življenju sem prišel v slovensko šolo. Ravnatelj te šole je bil dr. Joža Lavrenčič. Po vojni sem dve leti obiskoval v goriškem malem semenišču prvi in drugi razred liceja. Po priključitvi pa smo tisti, ki smo se odločili za nadaljevanje študija teologije, odšli v Ljubljano in se vpisali na teološko fakulteto. Vmes sem leta 1948 maturiral na novogoriški gimnaziji. Leta 1952 nas je takratni ljubljanski škof Anton Vovk posvetil v duhovnike. Večina teh je bila posvečena na praznik apostolov Petra in Pavla, sam pa sem moral zaradi mladosti počakati posebno dovoljenje iz Rima. Na Veliki šmaren ali na rožnično sem bil v Ljubljani posvečen v duhovnika. Dobre tri tedne po novi maši sem že bil vojak Jugoslovanske ljudske armade. Ko sem se vrnil iz vojske, me je takratni apostolski administrator dr. Mihael Toroš kar po dopisnici imenoval za prefekta v komaj nastalem malem semenišču v Vipavi.

Mislimo, da je bilo za slovensko Cerkev eno najtežjih obdobij prav povojno obdobje, ko je tedanja oblast skušala v kali zatreti skorajda vsako iniciativo Cerkve. Kako ste doživljali tisti čas?

Leta študija teologije so bila težka. Vendar Bog že ve, kaj dela. V duhovniškem poklicu nas je dejansko utrjevala UDBA. Začelo se je kmalu po našem prihodu v Ljubljano.

Prof. Franc Kralj je znan primorski duhovnik, ki se uvršča med tiste duhovnike, katerim smo Primorci in vsi Slovenci hvaležni, da so ohranili pod fašizmom, med vojno in po njej pokončno držo ter so vedno ostali zvesti nauku evangelija in slovenstvu. Pred časom je g. Kralju, župniku na Slapu in profesorju zgodovine na škofijski gimnaziji v Vipavi, sveti oče dodelil častni naslov prelata, za kar mu seveda čestitamo.



no. Do Primorcev so imeli na začetku nekoliko drugačen odnos. Recimo bolj blag. Po enem letu pa smo bili vsi spravljani pod skupni imenovelec. To pa je pomenilo, da je UDBA prirejala od časa do časa hišne preiskave, nas zasliševala, prisiljevala nekatere, da so podpisovali izjave o sodelovanju, beri poročanju, druge zapirala, tretjim onemogočala študij teologije in jih prisiljevala, da so se vpisovali na druge fakultete itn. Pritiskali so na nas, da smo se udeleževali - tudi zato, ker je bila fakulteta del ljubljanske univerze - vseh oblik političnega udejstvovanja. Morali smo postati člani Ljudske študentske mladine, dokler ni ta postala očitno podrepek Skoja in smo množično izstopili ter seveda plačali za to svoj davek. Sodelovati smo morali na raznih mladinskih delovnih akcijah, vabili so nas na manifestacije itd. Obenem pa smo bili tudi deležni neprijetnih trenutkov na tistih znamenitih procesih, ki so se dogajali v Ljubljani, ko so nahujskane množice pod lemenatom vpile nad "črno reakcijo", ko so v okna metale kamne, premog in nas na ta način ustraševale. To je vplivalo tudi na našo psiho. Naučili smo se večje previdnosti v nastopih in izjavah ter večje kritičnosti do sogovornikov, tudi neke evangelijske drže, ki jo Kristus drastično izraža, ko pravi, da moramo biti preprosti kakor golobi in hkrati zviti kakor kače.

Prav v tem obdobju so nastali zametki nekaterih današnjih lepih stvarnosti, ki so temeljno vezane na Primorsko in na njeno Cerkev: nastal je verski tednik Družina, nastalo je malo semenišče v Vipavi, in, sicer nekoliko kasneje, je nastalo Ognjišče.

Zakaj tako?

Pri tem je igral zelo pomembno vlogo naš takratni administrator dr. Mihael Toroš. Seveda moram nekoliko vendarle seči nazaj v preteklost. Primorci smo težili k priključitvi Sloveniji v takratni Jugoslaviji, saj druge izbire, torej druge Slovenije ni bilo. In ta odločitev je bila - moram reči - v nekem smislu plebiscitarna. Znano je, da je bila primorska duhovščina nacionalno zavedna, dosledna v svojih zahtevah in je zato uživala - če smem v ljudski govoricni reči - velik kredit v javnosti. Apostolski administrator dr. Mihael Toroš je veljal za narodnjaka in ni zamudil nobene priložnosti, da ne bi svojega narodnjaštva po-

kazal tudi zato, ker je doživel ponižanja v času fašizma in bil preganjan. Bil je doktor prava, zaverovan v paragrafe, prepričan v zmago pravice nad krivičnostjo. Tako je stopil pred oblast z zahtevo, naj oblast da primorski Cerkev, ki je toliko trpela zaradi fašizma, če že ne priznanje, vsaj neko osnovo za normalen razvoj. Kdo bi utegnil upravičeno ugovarjati, da je s prvimi apostolskim administratorjem dr. Francem Močnikom oblast ravnala povsem drugače. Res je. Že takrat se je pokazalo, da vodi oblast svojo igro in da hoče tudi v vrstah duhovščine ustvariti razdore, ki bi jih potem uporabljala v svoje koristi. Na grob način so se tedaj znebili dr. Močnika, dr. Toroša pa so sprejeli v upanju, da bodo z njim lažje krmarili. Ko je postal dr. Toroš administrator slovenskega dela goriške nadškofije v Jugoslaviji, so prisluhnili njegovima dvema osnovnima pričakovanjema, ciljema, ki si ju je zastavil, in sicer: ustanoviti za našo Cerkev malo semenišče in pa za naše ljudstvo verski list. Oboje se je sočasno uresničevalo. Leta 1950 je dr. Toroš začel priprave za ustanovitev malega semenišča, a so njegovi prvi predlogi naleteli na gluha ušesa, dokler ni izbral Vipave. Že istega leta je izdal odlok o formalni ustanovitvi malega semenišča. Priprava stavbe je trajala dobri dve leti, tako da je semenišče dejansko začelo delovati šele jeseni 1952. leta. Ne morem si zamisliti primorske Cerkve v Sloveniji brez malega semenišča v Vipavi pri oblikovanju duhovniškega naraščaja! Istočasno je dr. Toroš dosegel od oblasti, da so dovolile verski časopis - Družino. Res je tudi, da je bila v ozadju neka računica, saj je bil malo prej ukinjen mariborski Verski list in kmalu za tem tudi ljubljansko Oznanilo. Ustanovitev Družine kot glasila Cerkve na Primorskem, v goriški nadškofiji in kasneje tudi tržaško-koprski v Sloveniji, je odtlej pomagala oblikovati versko javno mnenje najprej na Primorskem in je nato razširila delokrog tudi na Ljubljano in na vso Slovenijo.

Poleg tega, da ste že dolgo let župnik na Slapu na Vipavskem, ste tudi zgodovinar in profesor v malem semenišču v Vipavi, na današnji Škofijski gimnaziji. Bili ste tudi rektor malega semenišča. Povejte kaj več o tem.

Kot rečeno, je malo semenišče začelo živeti 1952, naslednje leto

pa je bilo prisilno ukinjeno. V tržaški aferi je vojska zasedla to stavbo in mi smo morali, kolikor nas je takrat pač noter bilo, pobrati šila in kopita in v 48 urah iti vsak na svoje: dijaki domov, sam pa sem preživel eno dobro leto in pol na raznih postojankah, najprej v Bovcu, v Soči in Trenti za en dober mesec, potem sem prišel za eno leto in pol v Goriška Brda v Vedrijan, v kraj, na katerega hranim zelo lepe spomine. Vse do tistega znamenitega avgusta leta 1955, ko smo se lahko vrnili v Vipavo in se je semenišče nadaljevalo kot dijaški dom, kajti dijaki so takrat obiskovali nižjo gimnazijo v Vipavi oz. višje razrede v Ajdovščini. Prav to, da so dijaki hodili v Ajdovščino na gimnazijo in s tem pravzaprav v nekem smislu dokazovali, kdo so in kaj so ter kaj hočejo biti, je botrovalo k sklepu, da se ajdovska gimnazija ukine in namesto nje ustanovi ekonomska šola. To se je tudi zgodilo ne glede na proteste staršev in drugih dejavnikov. Takrat je dr. Toroš, zvest svojemu prepričanju, ustanovil srednjo versko šolo za vzgojo duhovniškega naraščaja v Vipavi. Nas pa je kratkomo imenoval za učitelje na tej šoli. O strokovni usposobljenosti bi se dalo marsikaj reči. Morda je edino takratni rektor, msgr. Ignacij Breitenberger, imel usposobljenost za poučevanje. Takrat sem, če sem že moral učiti na tej šoli, izrazil željo, da se poglobim v predmete, ki sem jih tu nameraval predavati oziroma ki sem jih že predaval. Leta 1958 sem se zato vpisal na filozofsko fakulteto ljubljanske univerze, in sicer na študij zgodovine in geografije, ter po štirih letih diplomiral iz obeh predmetov.

V začetku je bila naša šola samo za primorske gojence. S prihodom dr. Antona Požarja, prvega šolskega ravnatelja naše šole, se je leta 1958 sprožila zamisel, da bi ta cerkvena šola bila odprta za vse slovenske dijake, ki nameravajo postati duhovniki. Dr. Požar se je zelo angažiral najprej v Ljubljani, kjer ni našel pravišnjega odziva, saj so tam računali, da bo Pazin pokrival njihove potrebe; v Mariboru je našel več razumevanja in poslušanja. Tako je leta 1959 naše semenišče postalo že medškofijsko: prihajali so mariborski učenci, kasneje se je tudi Ljubljana omehčala, še več, postala je voljna in prosila, naj bi sprejemali tudi njene gojence. Tako je bilo v letih 1961-62 semenišče s srednjo versko šolo vseslovensko. Tak značaj je ohranilo ves čas svojega obstoja.

Vas je od malih nog zanimala zgodovina?

Ja. Če gledam nazaj, kateri dogodek je vplival, da sem vzljubil zgodovino, se spominjam profesorja v prvem liceju, ki mi je dal neko vprašanje iz zgodovine. Zdelo se mi je, da sem znal, profesor pa mi je dal samo sedem. To me je izzvalo; hotel sem mu dokazati, da znam več kakor samo za sedem. Cela poglavja zgodovine sem se naučil na pamet, tako da je bila knjiga v moji glavi. Ko me je spraševal, me ni mogel več ustaviti. To je bil, če hočemo, zunanji povod. Če še gledam v preteklost, se mi vrača v misli moj oče, ki je bil avstrijski vojak v prvi svetovni vojni, njegovo pripovedovanje pa je bilo zame živ leksikon in napet roman. Tako sem kasneje na teološki fakulteti posvetil razmeroma veliko pozornost cerkveni zgodovini. Ko sem bil potem imenovan za profesorja zgodovine, je bilo to samo logična nadgradnja tega, kar je že obstajalo.

Dolga leta ste bili tudi cerkveni arhivar in ste šele pred kratkim pustili to službo drugim. Razložite nam, kaj sploh počne cerkveni arhivar in zakaj je prav, da ga Cerkev ima.

Arhivar sem postal leta 1967 po sili razmer. Takrat so po dolgih pogajanjih vendarle pristali na vrnitev kapitelskega arhiva iz Kopra in kot pogoj postavili, da mora nad tem bdeti strokovno usposobljena oseba. Ker sem bil takrat v naši škofiji edini usposobljen zgodovinar, me je škof Jenko imenoval za škofijskega arhivarja. Arhivarjeva naloga pa je, da zbira, ureja, ohranja, strokovno bdi nad ožje cerkvenim in tudi necerkvenim zgodovinskim gradivom v cerkveni lasti in da ga posreduje v javnosti. Vse te našteje zahteve so se v naši primorski Cerkev v začetni fazi lahko samo delno uresničevale. Naša škofija ni imela primerne prostora za to, da bi škofijski arhiv lahko zaživel. Vse arhivsko bogastvo, ki je nekaj pomenilo bodisi na Goriškem bodisi na Tržaško-Koprskem, pa je bilo v krajih, ki so izven Slovenije, to je v Gorici in v Trstu. Moja naloga je zato bila, da popišem obstoječe arhivsko gradivo. Če se lahko malo pohvalim, naj povem, da sem v letih 1968-70 hodil po terenu in popisoval vse župnijske arhive. Pregledal sem, kolikor se je dalo, bolj ali manj natančno dokumente in jih vnesel v zapisnik. To delo ima trajno vrednost. Pred dvema letoma pa smo začeli zbirati še pričevanja primorskih duhovnikov o predvojni, medvojni in povojnih dogodkih. To izredno dragoceno gradivo žal še ni zbrano in projekt še poteka.

Kot zgodovinar najbrž tudi vi ob vojni na Balkanu opazate, da se človek iz zgodovine ničesar ne nauči. Zakaj je temu tako?

Človek je večni učenec in ga izkušnje iz preteklosti ne morejo spraviti k prvi pameti. To velja seveda na splošno. O Balkanu pa bi rekel, da je zelo zapleteno vprašanje, ki se ga ne da zaobjeti z dvema besedama. Slovenci smo imeli to danost, da smo bili v ta balkanski kotel vrženi po prvi svetovni vojni, primorski Slovenci sicer nekoliko kasneje. Tukaj se prepleta toliko različnih vplivov, kulturnih, jezikovnih, verskih, tradicija, človeška psiha. Slovenci, ki smo pravzaprav živeli ves čas v srednjeevropski kulturni tradiciji, včasih težko sprejemamo, da je na Balkanu toliko klanja.

3

ČETRTEK
27. MAJA
1999


**BIBLIČNA RAZMIŠLJANJA
OB BOGOSLUŽNIH BERILIH
V LITURGIČNEM LETU A**

 ŽLAHTEN IZBOR BOŽJE BESEDE,
NEDELJO ZA NEDELJO

ZVONE ŠTRUBELJ

**.....
PRAZNIK SV. TROJICE**

In Gospod je šel mimo Mojzesa in klical: "Gospod, Gospod, usmiljen in milostljiv Bog, počasen v jezi in bogat v dobroti in zvestobi..." Tedaj je Mojzes hitro pokleknil in se priklonil do tal. (2 Mojz 34,6)

Končno, bratje, veselite se, (...) živite v miru, pa bo Bog ljubezni in miru z vami. (...) Milost Gospoda Jezusa Kristusa in ljubezen Boga in občestvo Svetega Duha z vami vsemi! (2Kor 13, 11-13)

Bog je namreč svet tako vzljubil, da je dal svojega edinorojenega Sina, da bi se nihče, kdor vanj veruje, ne pogubil, ampak bi imel večno življenje. Bog namreč svojega Sina ni poslal na svet, da bi svet sodil, ampak da bi se svet po njem rešil. Kdor vanj veruje, se mu ne sodi; kdor pa ne veruje, je že sojen, ker ne veruje v ime edinorojenega Božjega Sina. (Janez 3, 16-18)

**4 BOG BIVA V NEDOSTOPNI SVETLOBI
IN Vendar JE RAZLIT V NAŠA SRCA:
BOG JE LJUBEZEN**

V treh berilih, ki jih Cerkev predlaga v razmislek na praznik Svete Trojice, ni težko najti skupni imenovalec. Mojzesu se Bog razodene kot "usmiljen in milostljiv Bog, počasen v jezi in bogat v dobroti in zvestobi..." Apostol Pavel v sklepnem pozdravu kristjanom iz Korinta imenuje Boga "Bog ljubezni in miru". Apostol Janez v nočnem pogovoru med Jezusom in Nikodemom prikaže Boga kot tistega, ki je "svet tako vzljubil, da je dal svojega edinorojenega Sina, da bi se nihče, kdor vanj veruje, ne pogubil, ampak bi imel večno življenje."

Na dlani je torej, da je Bog najprej in predvsem ljubezen. Kdor želi stopiti v stik z njim, to lahko stori le v moči ljubezni. Večno lahko človek jadra na krilih razuma, pa bo obvisel v zraku; pred Bogom, ki je neznanca. "Hotel sem prijati sonce," je nekdo zapisal v kratki črtici. Kot otrok sem iz spalne sobe opazoval rojstvo sonca, jutro za jutrom. Nekega dne sem vstal še pred sončnim vzhodom in se hitro odpravil na hrib, izza katerega je vsako jutro vstajalo sonce. In glej, ko sem prišel na vrh hriba, sem opazil, da sonce vstaja izza drugega, bolj oddaljenega hriba. Naslednji dan sem se povzpел še na ta hrib, a glej, tam daleč je bil še en hrib, izza katerega je prikukalo sonce. Hotel sem prijati sonce... Ta posrečena prispodoba zelo dobro opiše človekov napor, s katerim se hoče dokopati do razumevanja Boga. Toda Bog, kakor sonce, ostaja vedno onstran človekovih zmožnosti dojemanja in razumevanja. Kliče k hoji z enega hriba na drugega, vabi na pot, neskončno pot, ki ji ni videti konca. Vsak človek je iskalec Boga. V svojem duhu vstaja iz teme in na hrib svojega življenja hodi čakati rojstvo sonca. Kako vznemirljivo je to iskanje in pričakovanje, kako močna je želja, da bi "prijel sonce", da bi dojel in razumel Boga! Vse religije, od primitivnih pa do bolj razvitih, so zaobsežene v tej prispodobni hoje proti soncu.

Krščanstvo temu primarnemu človekovemu iskanju Boga ponuja novo spoznanje. Bog prihaja človeku naproti. Bog ga je želel srečati na njegovi nemirni poti iskanja. To spoznanje je bilo domače že judovski veri. Bog se je razodel Mojzesu in prerokom in po njih celotnemu izvoljenemu ljudstvu. Razodel se je kot "ogenj", ki je simbol goreče ljubezni. "Usmiljen in milostljiv Bog, bogat v dobroti in zvestobi". Njegovo razodetje je postalo še bolj konkretno in otipljivo v njegovem največjem daru ljubezni, v Jezusu Kristusu. Bog je človeka in svet tako vzljubil, da je dal svojega edinorojenega Sina. Bog je prišel človeku naproti tako daleč, da je začel govoriti in čutiti po človeško, na zemljo je zarisal svoje stopinje, svojo moč in bogastvo je razpršil na naša mesta in vasi, povsod tam, kamor so stopile noga Jezusa iz Nazareta in stopinje oznanjevalcev evangelija. Bog je ljubezen. Ljubezen se daje. Po tem edinemu zakonu ljubezni je zemlja obdarjena z Bogom. Po tem istem zakonu je Bog občestvo ali, kot pravi krščanska vera: Sveta Trojica. Kjerkoli se ljudje združujejo v imenu Jezusa Kristusa, se združujejo v imenu božje ljubezni in v moči Božjega, Svetega Duha. Zato so prvi kristjani preprosto in z globoko intuicijo molili in peli: "Ubi caritas et amor, ibi Deus est" - Kjer sta dobroti in ljubezen, tam je Bog.



FORUM ZA KULTURO / PREDAVANJE

**GLASBENA RAZSEŽNOST
SVETEGA PISMA**

S predavanjem o Glasbi v Svetem pismu, ki je potekalo prejšnji petek v prostorih centra Stella matutina, je eminentni italijanski bibliacist prof. Rinaldo Fabris uvedel drugi niz predavanj, ki jih za letošnjo pomlad prireja Forum za kulturo in ki je tokrat posvečen "glasbi, liturgiji življenja".

Glasbeno razsežnost sveto-pisemske pripovedi je prof. Fabris prikazal v obliki sozvočja treh besed: poezija, liturgija, glasba. "Izhodišče glasbenega izkustva - je dejal - je beseda s svojim ritmom. In prvi glasbeni vidik Svetega pisma je prav Beseda, ki ima že sama po sebi neko notranjo muzikalnost. Zato bi Sveto pismo bilo treba vedno brati naglas in ne samo z očmi." Opozoril je, da je težko iz sveto-pisemskega besedila črpati podatke o tem, za kakšno obliko glasbe je v opisanih časih dejansko šlo. Možno je najti le nekaj podatkov o glasbilih in o sestavi ter vlogi orkestra. Bolj pa je mogoče odkriti vlogo, ki jo glasba ima na območju religioznega izkustva

in medčloveških odnosov. Prvo besedilo, ki ga je predavatelj vzel v poštev, je vzeto iz Ozejeve knjige (2, 16-17); bral ga je v povezavi s Slavospevom za rešitev iz Druge Mojzeseve knjige. "Prvo izkustvo Boga je izkustvo svobode, osvoboditve iz sužnosti, ki ga ljudstvo izrazi s pesmijo, s slavospevom," je komentiral predavatelj. Izven te izkušnje je Izrael gledal na glasbo s sumom. S Kajnovim potomstvom nastaja urbana civilizacija in znotraj te tudi kultura in glasba. Izraelsko ljudstvo gleda s sumom na kulturo in glasbo ne zaradi njih samih, ampak zaradi konteksta, v katerem nastaneta oz. se razvijata. Iz tega vzporedja je prof. Fabris izluščil zanimiv in sodoben nauk. Umetnost in glasba sama na sebi nista problem, problem je njihov kontekst. Izrael je na to umetnost gledal sumničavo, ker se je rodila v kontekstu krivice, Kajnovoga zločinskega dejanja. Po drugi strani pa je glasba pesem, ki spominja na religiozno izkustvo, nekaj zelo duhov-

nega in bistveno liturgičnega. Od tega je predavatelj prešel na pesniški vrhunec starozaveznega sporočila, ki ga predstavljajo psalmi, in spomnil, da je judovska liturgija, ki je nastala z izhodom iz Egipta, bila izrazito glasbena liturgija, v kateri so nastopali orkester, zbor in plesalci.

Na koncu je opravil še pregled glasbe v Novozaveznem sporočilu, kjer se je osredotočil na dve liturgični dejanji, na Marijino in Zaharijevo hvalnico (materina pesem - magnificat in očetova pesem - Benedictus), na Razodetje, v katerem je opisana neke vrste paradigma liturgije, v središču katere sta prav pesem in glasba, in končno na Pavlovo pismo Korinčanom (1Kor13) o ljubezni, tako da je zaključil z mislijo o glasbi kot ljubezni, kot harmoničnem razmerju med ljudmi. Po predavanju se je razvila tudi izčrpna debata, ki je posegla predvsem v sodobno razmerje med liturgijo in glasbo ter v glasbo samo kot kulturni pojav.

D.

 ŠTEVILNA SREČANJA
NA TRŽAŠKEM

**SLOVESEN
KONEC
LJUDSKEGA
MISIJONA**

V nedeljo, 23. maja, se je slovesno mašo v cerkvi Novoga sv. Antona v Trstu zaključil ljudski misijon za slovenske vernike mestnih in predmestnih župnij, ki ga je priredilo Slovensko pastoralno središče v Trstu. Slovesno mašo je daroval tržaški škof Evgen Ravignani ob somaševanju slovenskih duhovnikov in misijonarjev, ki so vodili misijon. Obred, med katerim je bil posredovan tudi papežev blagoslov, je spremljalo petje Združenega zbora Zvez cerkvenih pevskih zborov pod vodstvom Edija Raceta in ob orgelski spremljavi Tomaža Simčiča.

Ljudski misijon, katerega geslo je bilo *Veselite se v upanju, potrpite v stiski, vztrajajte v molitvi* (Rim 12, 12), je bil v znamenju priprave na sveto leto 2000. Kot smo že poročali, se je misijon začel 15. t.m., v cerkvi pri Sv. Jakobu, potekal pa cel teden do 23. maja. Spored je bil natrpan s številnimi obredi, molitvenimi in drugimi srečanji in razgovori. Velja omeniti zlasti srečanja z izobraženci (npr. z lepim in doživeti večerom 17. t.m. v Društvu slovenskih izobražencev, kjer je p. Maks Klajnšek spregovoril o pomenu in moči molitve), z zakonci in z mladino. Misijon so vodili štirje minoriti iz Slovenije, ki so že večkrat delovali na Tržaškem: p. Janez Šamperl, p. Maks Klajnšek, p. Danilo Holc in p. Mirko Veršič. V pomoč so jim bile tri šolske sestre iz Trsta: s. Andreja Kete, s. Gabrijela Koncilja in s. Dora Požar.

Vsak dan misijona je imel posebno vodilno geslo, ki je vodilo k poglobljanju v veri. Misijonarji so sodelovali tudi pri obredih podeljevanja prvega sv. obhajila, ki so potekali v nekaterih župnijah.

SREČANJE V BAZILIKI V OGLEJU

**GOREČA MOLITEV ZA
MIR NA BALKANU**

Približno štiristo ljudi se je zbralo na binkošno nedeljo v oglejski baziliki na srečanju za mir na Balkanu in po vsem svetu. Obred je vodil afriški škof iz Kenije, znanec oglejske verske skupnosti, ki je poudaril, da se mora vsak mir začeti najprej v srcu vsakega posameznika. Generalni vikar goriške nadškofije msgr. Adelchi Cabass je prinesel pozdrave goriškega nadškofa Antona Vitala Bommarca; ta je v svojem sporočilu pozval vse prisotne, da bi v duhu ve-

likih oglejskih mučencev vsi znali biti "graditelji miru".

Srečanje so zaznamovali tudi molitev, branje sveto-pisemskih odlomkov in psalmov, trenutki razmišljanja, petje, pa tudi pričevanja. Večer je potekal v znamenju poslanstva preroka Jona in pa velike revolucije odpuščanja in ljubezni do sovražnika, ki jo je Kristus zapovedal tistim, ki hočejo hoditi za njim. Prebrali so tudi besedilo velike indijske duše Mahatme Gandija o nenasilju. Nato so zbrani

lahko prisluhnili pričevanjem nekaterih oseb, ki so tako ali drugače vezane na tragično stvarnost na Balkanu. Med drugimi je govoril goriški duhovnik Ruggero Dipiazza, ki je opisal svoje izkušnje med begunci v Makedoniji. Na koncu obreda so prisotni pripravili nekako sporočilo cerkvenim skupnostim dežele Furlanije-Juljske krajine, v katerem vabijo škofo in vernike, ki se bodo zbrali v Ogleju 12. julija za praznovanje deželnih zavetnikov, naj goreče molijo za mir: naj se končajo pokoli, naj utihnejo bombe, naj se spet začne graditi kultura sprejemanja, sloge, sožitja, pravice in miru.

S 3. STRANI

**POT DUHOVNIKA IN
ZGODOVINARJA**

Poznamo vas tudi kot človeka, ki večkrat predava na mednarodnih simpozijih v Gorici, in to tako v slovenskem jeziku kot tudi v briljantni italijanščini. Kaj bi lahko rekli o "goriškem dubu", v katerega je pred leti tako grobo zarezala meja med tedanjim Jugoslavijo in Italijo? Je še živ?

Moje izhodišče je angleški pregovor, ki pravi, da dom ni hiša, dom so ljudje, ki v njej prebivajo. Če to prenesemo na Goriško, je ta res dežela, zgodovinski pojem, vendar so to

deželo oblikovali določeni ljudje. Ti so stoletja, pravzaprav tisočletje živeli drug ob drugem in, lahko tudi mirno rečem, drug z drugim. Goriška je bila vedno odprta. To odprtost je pomagal oblikovati tudi oglejski patriarhat. Gre za duha, ki ga je le-ta znal vcepljati pripadnikom različnih narodnosti, ki so živeli znotraj oglejske metropolije. Vsak narod je imel možnost izpovedovati vero na sebi lasten način ob spoštovanju drugega. Ni bilo nasilja. Goriška je znala to ohraniti ves čas, dokler niso zametki nacionalizma to izkazali. Pravilno se mi zdi stališče prof. Sergia Tavana, da neka taka prehodna, frontalna motnja, kot je obdobje petdesetih let komunizma, ne more uničiti, kar je položeno v gene.

Vse življenje ste posvetili mladim.

Na klasični gimnaziji v sementišču v Vipavi ste vzgojili preko dvesto slovenskih duhovnikov in več kot šeststo izobražencev. Imate še stike z njimi in predvsem pa, kaj bi povedali o mladem človeku danes?

Res je, da že nad štirideset let poučujem na tej naši šoli. Do leta 1990-91 je bila to fantovska verska šola, namenjena pripravi za duhovništvo. Po letu 1991 je to širša ustanova tudi za laike. Zdaj so laiki v večini bodisi v dijaštvu bodisi v učnem osebju. Kaj mi izkušnja govori? Občudujem te svoje nekdanje gojence zaradi pripravljenosti, ki so jo pokazali, sprejeti ta izziv in ga ohranjati ne glede na to, da je bilo javno mnenje vse prej kot naklonjeno. Tukaj seveda ra-

čunam na božji faktor: Bog je tisti, ki kliče in ki daje potem dovolj moči, da človek vztraja. Vendar je od človeka odvisno, ali božji klic sprejme in ga ohranja. Zato so naši nekdanji dijak, duhovniki in tudi laiki, ki so ostali zvesti svojemu prepričanju, vredni priznanja in spoštovanja, ker se niso bali pokazati pred svetom, da so Slovenci in kristjani. Danes je sicer število takih deklariranih kandidatov za semenišče manj. Upati je, da se sedaj ta odločitev prestavlja na kasnejša leta. O današnjih dijakih pa bi rekel, da se morda zaradi motenj iz zunanjega življenja težko zberejo, vendar še je dobra volja pri njih in upravičeno gojim upanje, da bo iz teh dijakov in dijakinj zrasel nov rod dobrih vzgojiteljev, dobrih narodnih in cerkvenih voditeljev.

JUBILEJ DRUŠTVA KATOLIŠKIH PEDAGOGOV SLOVENIJE

STROKOVNOST, POVEZOVANJE, POSLANSTVO, DUHOVNOST

MARIJA PRIMC

Društvo katoliških pedagogov Slovenije bo 29. maja v ljubljanski cerkvi sv. Jožefa obeležilo desetletni jubilej svojega delovanja. Ob tej priložnosti bo predstavilo svoje delovanje in načrte za prihodnost. Medse so povabili msgr. Giuseppeja Pittaua, tajnika urada za katoliško šolstvo v Vatikanu, ki bo predaval o vzgoji v novem tisočletju, ter Katoliško gledališče, ki

ROMANJE OBMEJNIH DEKANIJ K MARIJI NA SVETO GORO

V nedeljo, 30. maja, bo tradicionalno srečanje obmejnih dekanij na Sveti gori. Euharistično daritev v baziliki bosta ob 16. uridarovala goriški nadškof Bommarco in koprski škof Pirih ob udeležbi številnih duhovnikov. Namen srečanja je utrjevati sožitje v miru in odpuščanju, kot piše na spominskem obeležju na severni strani bazilike: *Concordia et pax*, t.j. sloga in mir.

bo predstavilo Biblični recital *Jaz sem, ki sem*.

Društvo katoliških pedagogov Slovenije, ki mu predseduje Marija Žabjek, je nastalo iz pobude devetnajstih osnovnošolskih in srednješolskih učiteljev iz Slovenije z namenom omogočiti učiteljem krščanskega svetovnega nazora srečavanja s ciljem, da bi strokovno rasli, pri čemer bi pridobivali na kvaliteti poučevanja in odnosov do mladega rodu, s katerim so neprestano v stiku. Njihovo vodilo je imelo in ima še vedno štiri vodila: strokovnost, povezovanje, poslanstvo, duhovnost. Predvsem pa jim je šlo za to, da bi do mladega človeka gojili spoštovanje, mu dali čutiti, da ga imajo radi, in da so se prav iz ljubezni do mladega človeka odločili za pedagoški poklic. Da pa so lahko taki, je potrebno, da najprej sami osebnostno in duhovno rastejo, kajti, če spoštujejo sebe, bodo spoštovali tudi ljudi, s katerimi se srečujejo. Skupina katoliških pedagogov se je najprej sre-

čevala kot Skupnost katoliških pedagogov, ki pa se je kasneje preimenovala v Društvo katoliških pedagogov. Društvo, ki mu pri njegovem delu pomaga kot duhovni asistent jezuitski pater Silvo Šinkovec, je neodvisno od katerekoli politične stranke in je iz leta v leto bolj številčno. Društvo ima po Sloveniji svoje območne skupnosti: v Mariboru, Celju, Murski Soboti, Kranju, na Jesenicah, v Novem mestu, na ribniško-kočevskem območju, v Tolminu in Mozirju. Članstvo je v desetih letih delovanja društva naraslo na okoli petsto članov. Poleg članov pa sodeluje na srečanjih društva še veliko pedagoških delavcev nečlanov. Srečujejo se na predavanjih, delavnicah, izletih tudi v tujino.

V društvu so sestavili in sprejeli *Kodeks članov Društva katoliških pedagogov Slovenije*. Leta 1992 je Društvo izdalo prvo številko glasila z naslovom *Iskanja*, ki je letos prešlo v revijo *Vzgoja*, ki jo društvo izdaja skupaj z jezuiti. Isto leto so katoliški pedago-

gi Slovenije izdali zbornik *Za šolo novih odnosov*, leto kasneje pa zbornik *Evropska šola in njene krščanske razsežnosti*, v katerem so zbrana predavanja, ki jih je društvo organiziralo na simpoziju z istim naslovom v Ljubljani, na katerem so sodelovali v glavnem predavatelji iz tujine. Društvo katoliških pedagogov Slovenije prireja seminarje za izobraževanje učiteljev, vzgojiteljev in svetovalnih delavcev, ki jih prek Kataloga stalnega strokovnega izpopolnjevanja (izdaja ga Zavod republike Slovenije za šolstvo) nudi vsem učiteljem in svetovalnim delavcem ne glede na to, ali so člani društva ali ne. Društvo katoliških pedagogov Slovenije je od leta 1992 včlanjeno v Mednarodni sekretariat katoliških srednješolskih učiteljev, ki deluje v okviru Pax romana. Sekretariat organizira vsako leto petdnevno srečanje učiteljev iz vse Evrope, ki se ga pri Društvu katoliških pedagogov Slovenije udeležuje do pet članov. To srečanje vsako leto pripravlja ena od evropskih gostiteljic. Prihodnje leto bo srečanje organiziralo slovensko društvo; potekalo bo v Zavodu Stanislava v Ljubljani.

SVETNIK TEDNA

24. MAJ

SILVESTER ČUK

MARIJA POMOČNICA KRISTJANOV

Francoski vojskovođa Napoleon Bonaparte, ki se je kasneje oklical za cesarja, si je hotel podureči vso Evropo. Leta 1797 je zasedel papeško državo, leto kasneje pa je ukazal papežu Pija VI., osemdesetletnega starčka, zapreti in ga vlačiti od ene ječe v drugo, dokler ni po dvajsetih mesecih umrl. Papeštvi so že napovedovali konec za vedno. Kljub vsem oviram je bil na konklavu v Benetkah izvoljen papež Pij VII. Kmalu je bil tudi on odveden v ujetništvo v Francijo. Pet let je bil zaprt v gradu Fontainebleau pri Parizu, kjer je bil odtrgan od sveta in od vodstva Cerkve. Toda papež jetnik se je z zaupanjem zatekal k Materi božji in po nekom iz ujetništva sporočil svojo željo, naj bi zanj in za vso Cerkev molili vsi kristjani. Leta 1814 je nepričakovano nastopil popoln preobrat: Napoleon je bil odstavljen in leto zatem poslan v pregnanstvo, papež Pij VII. pa se je mogel 24. maja 1814 slovesno vrniti v Rim. Na poti iz Francije v Italijo je slovesno kronal Marijino milostno podobo v Savoni. Rešitev iz ujetništva je pripisoval Materi božji, zato je odredil, naj se vsako leto 24. maja obhaja god Marije Pomočnice kristjanov.



Lojze Čemažar, Marija pomagaj (Jazbine, 1993)

Kot Pomočnico kristjanov so nebeško Mater Marijo častili že davno prej. Z velikim zaupanjem so se k njej zatekali v času, ko so muslimanski Turki grozili krščanski Evropi. Po zmagi krščanskega ladjevja nad turškim v bitki pri Lepantu 7. oktobra 1571 je papež Pij V. uvedel praznik Rožnovenske Matere božje, v lateranske litanije pa so uvrstili vzklik: "Pomoč kristjanov, prosi za nas!" Marijini priprošnji so pripisovali tudi zmago kristjanov nad Turki pred Dunajem 12. septembra 1863. 12. september je postal praznik Marijinega imena, v zvezi s tem se je še bolj razširila pobožnost do Marije Pomočnice. Velik apostol Marije Pomočnice je bil sv. Janez Bosko, ustanovitelj salezijancev in (skupaj s sv. Marijo Mazarello) družbe Hčera Marije Pomočnice. Svoje velikansko delo za vzgojo zanemarjene mladine je postavil pod varstvo Marije Pomočnice. Njej na čast je v Torinu postavil veličastno baziliko. Ko je začel graditi, je bil čisto brez denarja, vendar je zaupal v Marijino pomoč: "Marija boče to cerkev, bo že sama skrbela za kritje stroškov!"

Pri nas se je češčenje Marije Pomočnice globoko zakoreninilo po zaslugi osrednjega slovenskega romarskega svetišča - Marije Pomagaj na Brezjah. Za kapelo Marije Pomagaj, ki jo je dal ob cerkvi sv. Vida, podružnici mošenjske župnije, leta 1800 postaviti župnik Urban Ažbe, je slikar Leopold Layer iz zaobljube, ker je bil po Marijini priprošnji rešen iz ječe, leta 1814 (v letu Napoleonovega padca in rešitve papeža Pija VII.) naslikal izredno ganljivo podobo Marije Pomagaj. V letih 1889-1900 je na Brezjah zrastle nova, veličastna Marijina cerkev, ki jo je pomagal graditi ves slovenski narod. Na tem milostnem kraju je Bog po Marijini materinski priprošnji vernim ljudem podelil nešteto dobrot in milosti. Kolikeri so se na Brezjah po dolgih letih spet približali prestolu usmiljenja in zaslišali besede: "Zaupaj, sin, zaupaj, hči, odpuščen si ti tvoji grehi!" Pravo in zdravo Marijino češčenje vedno vodi k Jezusu.

Naslov "Pomočnica kristjanov" boče označiti Marijo kot pomočnico in oporo celotnega občestva kristjanov, celotne Cerkve. Marija nam boče pomagati zlasti v tem, da bi se v svojem življenju resnično "dajali voditi božjemu Dubu", kakor naroča apostol Pavel, da se ne bi prilagajali miselnosti tega sveta, ampak bi prenavljali svojega duha, da bi tako lahko razpoznavali, kaj boče Bog, kaj je dobro, njemu všečno in popolno; da bi bili po zgledu prvih kristjanov enega srca in enega duha, da bi ostali v resnici in bi v ljubezni in v vsakem pogledu rasli vanj, ki je glava, Kristus.

ŠE O PRIPRAVAH NA 19. SEPTEMBER

VATIKANSKA DELEGACIJA V SLOVENIJI

Od 17. do 19. maja je bila v Sloveniji na obisku posebna delegacija iz Vatikana, ki jo je vodil msgr. Roberto Tucci, odgovoren za pripravo papeževega obiska 19. septembra letos v Sloveniji. Delegacija je najprej obiskala apostolskega nuncija msgr. Edmonda Farihata, nato se je udeležila seje cerkvenega pripravljalnega odbora, kasneje pa se je srečala še s člani državnega pripravljalnega odbora.

Dne 18. t.m. je skupaj s člani obeh odborov obiskal Maribor. Sestal se je z mariborskim škofom Krambergerjem in z županom Sovičem, ki predseduje mestnemu pripravljalnemu odboru. Skupaj so si ogledali kraje, kjer se bo mudil papež med svojim enodnevni obiskom v Sloveniji. V sredo, 19. t.m., je msgr. Tuccija sprejel tudi predsednik republike Kučan. Na popoldanskem sklepnem srečanju članov vseh treh pripravljalnih odborov so še enkrat pregledali opravljeno delo in se dogovorili za okvirni program papeževega obiska. Tako msgr. Tucci kot apostolski nuncij, mariborski škof dr. Kramberger, predsednik cerkvenega odbora, Marjan Podobnik, predsednik državnega odbora ter generalni sekretar urada predsednika republike Marjan Šifitar so pohvalili sodelovanje odgovornih za pripravo papeževega obiska ob beatifikaciji Antona Martina Slomška in izrazili zadovoljstvo, da bo Janez Pavel II. spet obiskal Slovenijo.

IZ KOČEVJA V DOMOVINO MIKLOVE ZALE

IZ SREČNEGA DOGODKA V ŽALOST

ADELA FERLETIČ



Sestra Salvatora Klun. Marsikomu to ime pri nas na Primorskem ne pove veliko. Toda bila je vzgojiteljica, kuharica v gospodinjstvu št. Petru pri St. Jakobu na Koroškem. Spomin mi sega v daljno leto 1955/56, ko smo to šolo obiskovala tudi zamejska dekleta, in sicer šest s Tržaškega in jaz iz Goriške. Odtlej sem bila vedno v pisnem stiku s s. Salvatoro. Koliko ur in koliko let je ona preživela ob štedilniku in nas potrpelivo poučevala vseh kuharskih spretnosti! Mislim, da bi ji moral biti marsikateri mož hvaležen, ko je dobil za ženo njeno učenko, kajti znan je slovenski pregovor, ki pravi: "Ljubezen gre skozi želodec". Vedno je s tistim svojim otroško preprostim pogledom in nasmehom razlagala, kako se to in ono lahko pripravi.

Ko so naši skavti pred petimi leti taborili v Selah, sem obiskala sestro. Povedala mi je, da se zdravniki "čudijo" temu, da je še živa. Bila je namreč

hudo bolna. Toda ona je meni tako potožila: "Veš, včasih mi je skoraj hudo, ko se mi zdi, da nisem nikomur več potrebna." To je bil njen pristni delavni duh. Pa nobenega tamenja ni bilo. Do vseh je imela lepo besedo in skoraj se je bala, da bi koga nadlegovala.

Konec letošnjega marca sem dobila pismo Štikrove Mice s povabilom, da bi se vse sošolke tistega letnika (55/56) dobile pri sestrah za majhno družabnost. In res. V lepem nedeljskem majskem jutru (2. maja) se dobimo Nadja (Prosek), Lilijana (Trebče), Meri (Sv. Križ-Švica) in jaz (Gorica) ter krenemo proti Koroški. Že to je bilo čudovito, da smo se dobile po 44 letih. Prej se nisimo nikoli videle in niti srečale. Žene vdove-mamice-babice, vsaka s svojim življenjskim romanom, ki je včasih tudi tragičen in poln preizkušenj. Toda zdaj se mi, da sta nas šestmedečna šola in bivanje v klostru precej obrusila, da smo živ-

ljenjske udarce kar precej pogumno prenašale. Ob 14. uri popoldne je bilo srečanje. Najprej smo se "iskale", kajti marsikatera se je "pomladila" - v obratno smer; rekla bi, da se človek v 44 letih precej spremeni. Ogledale smo si obnovo šole in klostra, imele šmarnice v sestriški kapeli, nato pa so nas sestre pogostile. Tesno mi je bilo pri srcu, ker s. Salvatore ni bilo zraven. Potem so nam pa sestre povedale, da je ne bo, ampak da jo posamezne lahko obiščemo. In tako sem prišla tudi sama do nje; potrebovala je namreč kisik. Če sem jo po eni strani rada videla, se mi je po drugi srce kar stisnilo, kajti videla sem, da se bo naša življenjska vez kaj kmalu pretrgala. Bilo mi je hudo. Še isti dan smo se vrnile domov in po nekaj dneh sem poslala pismo z zahvalo, toda moje pismo bo žal ostalo brez odgovora.

Marsikdo prejme priznanje v življenju za to ali ono stvar (poezija, kultura, slikarstvo itd.). Zdi se mi, da bi s. Salvatora in z njo tudi druge sestre zaslužile marsikatero priznanje. Toda vem, da one ciljajo le na eno samo priznanje, ki je zanje Božje plačilo, kajti le tam vladata pravičnost in mir. S. Salvatora si ga je gotovo prislužila, kajti vedno je prenašala svoje težave brez pritoževanja, skoraj bi rekla, da je zanj tako moralo biti.

S. Salvatora, počivajte v miru v prelepi koroški zemlji na Št. Jakobskem gričku in hvala vam za lepe urice, ki smo jih preživeli v vaši bližini. Kot pravi naša slovenska pesem: "... le križ nam sveti govori, da zopet vidmo se nad zvezdami..."



V PRIČAKOVANJU POLETJA

MED HRUPOM IN ROPOTOM DELOVNEGA DNE

MAJDA ARTAČ STURMAN

Veliki traven, mesec dehtečih šmarnic, majence in sladkih češenj, se je prevesil v drugo polovico. Vse daljši dnevi dehtijo po pozni pomladi, ki naznanja nezno soparo prihodnjih dni, po dežju puhti iz bujnega zelenja vonj po bližajočem se poletju. Spet kliče nas venčani maj... v naravo, na skrivne stezice, v odmaknjene koticke, v gore. Kot da bi se mi narava nanovo odkrila v letošnjem maju, me vsako leto znova preseneča s svojim čarom, s svojo zagonetno zakonitostjo darovalke hrani v svojem naročju zaklade tišine, ponuja mi pomiritev, oddih, počitek.

A počitnice in dopust so še za v galom. Naše delovne dneve označuje hrup mestnega prometa, hupanje avtomobilov, cviljenje zavor, tuljenje siren, glasno vrvenje množice, oglušujoča glasba v veleblagovnicah, brnenje mobilitelov v avtobusu...

Doma me nadlegujejo brnenje telefona, hišni zvonec, hreščeči radio, moteči šum računalniškega zaslona in tiskalnika, zvok televizije. Nenadoma me strese in pretrese bobnenje letal, ki nas preletavajo s svojim smrtonosnim tovorom bomb.

Poleg zračnega onesnaženja ogroža sodobnega človeka tudi zvočno onesnaženje. Nenehni zvočni dražljaji, ki se jih navadno sploh ne zavedamo več, ustvarjajo v nas občutek napetosti, nemirnosti, stresa. Kdaj še u-

tegnemo prislunhiti ptičjemu petju, šelestenju drevesnih listov, pesmi veta? Ko si utrhamo drobec prostega časa, ki so ga včasih imeli na pretek... Kdor se utegne umakniti v naravo, v svet tišine, utegne odkrivati v sebi neslutni potencial. Večji je hrup, manj je poglobljanja, bolj znamo ustvarjati, sprejemati in dojemati tišino, bolj se utegnemo ustvarjalno odzivati iz živom oglušujočega vsakdanjika.

Žrtve zvočnega onesnaženja pa smo ne samo odrasli, temveč predvsem otroci. Vzgojitelji opažajo, da se v sodobnem času malčki vse težje umirijo, da so čedalje bolj agresivni. Učitelji tožijo, da se mnogi učenci težje koncentrirajo pri pouku ali pri opravljanju nalog. Profesorji ugotavljajo, da se dijaki s težavo poglobljajo

v predlagane teme in da čedalje manj berejo. Mar otrokom, obremenjenim s šolskimi obveznostmi in izvenšolskimi dejavnostmi, pogosto nudimo možnost, da bi uživali v tišini ob branju priljubljene slikanice? Je v srednjih šolah v Italiji odmerjen pravi prostor pouku glasbene vzgoje, ki naj mlade navaja k vrednotenju vsakovrstnih oblik glasbenega izražanja? Največkrat mlade v družini in v šoli obsipavamo s ploho besed in navodil, zaslužnjujemo jih z vsakovrstnimi izvenšolskimi dejavnostmi, da si le stežka priborijo svoj koticek tišine, umika vase, razmisleka.

Zasičenost z zvočnimi dražljaji prinaša ne samo fizične posledice (slušne okvare, nepazljivost in nerazumevanje govorjenih sporočil), temveč tudi psihične (občutek obremenitve, napetost, stres). Ni dvoma, da naše telo samo čuti in izraža potrebo po sprostitvi v pomirjujoči tišini narave. Vsi smo torej potrebni zaslužne počitniške sprostitev, ki se nam v teh toplejših majskehih dnevih zdijo vse bližja, a obenem še tako daleč.

"je, kar je"

IZVRŠEVALCI

Zalivsko vojno leta 1990 so mediji poimenovali za kirurško vojno, češ da so satelitsko in računalniško vodene rakete zadevale cilje s kirurško natančnostjo. Izraz je potem padel v pozabo, ko se je izkazalo, da te izredno precizne rakete vendarle niso vedno prav zelo natančne.

Za vojaško akcijo Nata proti Jugoslaviji pa bi sam rekel, da gre za terapevtsko vojno. Zakaj? Ameriški geopolitik Edward Luttwak je pred nekaj dnevi na televiziji izjavil, da dejansko ni vojna proti Miloševiću in njegovi vladi, temveč je dejanska vojna proti srbskemu narodu, saj ne sme pozabiti, je nadaljeval, da je Milošević vendarle bil izvoljen in so Srbi hoteli tako politiko. Milošević je morda eden izmed blažjih in bolj zmernih nacionalistov, če ga primerjamo z Arkanom, Šešljem in celo Draškovićem. Za izbruh vojne na Balkanu in sovraštvo med narodi ni kriv samo Milošević, temveč velik del srbskega naroda. Luttwak je še dodal, da kot taka, torej kot terapevtska vojna, že kaže prve sadove. Srbi se začinjajo prebujati iz desetletne otrplosti in nacionalistične norosti, počasi se začinjajo zavedati, kaj so doslej naredili in kako neumno ter nečloveško so razmišljali.

Tu pa se zgodovina nekako ponavlja. Ameriški zgodovinar Daniel Jonah Goldenhagen je leta 1997 objavil knjigo Hitlerjevi prostovoljni izvrševalci, ki nam odpira nov pogled na holokavst. Splošno mnenje je namreč, da so vsi Judje pomrli v koncentracijskih taboriščih in da so jih večinoma pobijali redki norci, najhujši zločinci ali pa častniki, ki so bili prisiljeni ubogati nadrejene. Goldenhagen pa dokazuje, da je bil prvi krivec za poboj milijonov Judov na prvem mestu več kot stoleten evropski in predvsem nemški antisemitizem. Jude so v drugi svetovni vojni pobijali tudi kar v mestih ali na posameznih hajkah ter "spomladanskih čiščenjih". Dokazuje tudi, da so v pobijanju sodelovali tudi navadni ljudje, navadni vojaki, ki niso nujno bili člani Nacistične stranke. Pomembni dve dejstvi sta tudi, da je bil upornik, ter način ubijanja. Če se je nemški vojak uprl, da Judov pač noče pobijati, ga v to niso silili in ni bil zaradi tega kaznovan.

Ko pa govorimo o ubijanju, pravi Goldhagen, je zelo pomenljivo, kako do njega pride. Človeka lahko namreč ubijejo hitro ali pa počasi in boleče. Dejstvo, da so mnoge Jude morili počasi, boleče, s trpinčenjem in mučenjem, skoraj igraje, dokazuje, da so Nemci živeli v nori miselnosti, ki je imela sočloveka za manjvrednega, za nižjega od živali.

Ob branju te knjige sem se spomnil na znanca iz Nove Gorice, kosovskega Albanca, ki je pred kakim mesecem uspel rešiti družino na Kosovu. Na traktorju in vozu so bežali, ko so jih Srbi ustavili. Najbolj grozno je bilo, je rekel, da si jim plačal šest tisoč mark, pa še vedno nisi imel gotovosti, da te ne bodo ustrelili. Nekaj sem jih sam videl, ko so jih. Počutil sem se, kot če bi bili mi vsi opice. Zanje sploh nismo ljudje.

In to je največji problem te vojne. Ne Milošević ne Šešelj ne Drašković ne Arkan in še sam Bog ne bi mogel navadnega Srba prepričati, da je treba Albanca, Bosance, Hrvat in kdove še koga pobijati kot živali, če tisti Srb že sam ne bi bil prepričan v to. Zato upam, da je to terapevtska vojna, šok terapija, ki je sicer boleča, vendar bo morda uspela prenekaterega Srba prebuditi iz moralne in miselne otopenosti, da si končno lahko postavi vprašanje: Kaj pa počnem?

PETER SZABO

IN MEMORIAM

FULVIO TOMIZZA

Fulvio Tomizza se je za vedno poslovil. Bil je občutljiv umetnik, ki se je izogibal blišču javnih nastopov in časti. Živel je razpet med Trstom, kamor se je preselil leta 1955, in Istro, kjer se je rodil v vasi Juricani pri Materadi leta 1935. Svoje najbolj plodne pisateljske trenutke je preživljal, kot je večkrat sam pravil, v Materadi, kjer si je kupil hišo, ki je bila dejansko njegov drugi dom. Bil je sicer že več mesecev bolan, a še vedno aktiven. Prav pred kratkim je pri Mondadoriju izšlo njegovo najnovejše delo z naslovom *Nel chiaro della notte* ali po slovensko *V jasni noči*.

Po poklicu je bil časnikar, saj je do leta 1981 delal pri italijanskih poročilnih deželnega sedeža RAI, je kot pisatelj zaslovel z romanom *Materada* (1960). V širšem italijanskem prostoru pa se je uveljavil, ko je leta 1969 zmagal literarno nagrado Viareggio. Roman *La miglior vita* mu je leta 1977 prinesel slovito nagrado Strega, kar štirikrat pa je bil s svojimi deli uvrščen v finalni izbor nagrade Campiello.

Umrli je torej pisatelj, ki se je imel za mejaša, za človeka, ki je razpet v večkulturnem in večjezičnem prostoru, ob meji, kjer se prepletajo in križajo različne človeške usode v prostoru in času, ki je večkrat prizorišče burnih in zgodovinsko odmevnih dogodkov. Prav take izredne usode navadnih ljudi so ga zanimale in jim je posvetil najbolj izrazite strani svojih stvaritev.

Fulvio Tomizza je v mnogih svojih delih obravnaval tudi usodo slovenskih ljudi in zato smo njegova dela cenili tudi slovenski bralci. Še zlasti se je priljubil z romanom *Gli sposi di via Rossetti* (*Mladoporočnica iz ulice Rossetti*), v katerem je z veliko občutljivostjo opisal tragično usodo pesnika in narodno-političnega delavca Stanka Vuka in njegove žene Dani Tomažič. Drugi velik uspeh je doživel z romanom *Franziska*: z zgodbo o kraškem dekletu, ki se je preselila v Trst in tu doživela veliko, a nesrečno ljubezen.

Fulvio Tomizza je umrl v petek, 21. maja, v tržaški glavni bolnišnici. Pogrebne svečanosti so bile v tržaški stolnici Sv. Justa v torek, 25. maja. Izpolnila pa se mu bo tudi želja, da bo počival v družinskem grobu na pokopališču v Materadi.

Prav ob izidu romana *Mladoporočnica iz ulice Rossetti* je v velikonočni številki Novega lista, 27. marca 1986, izšel pogovor s pisateljem, ki se nam zdi še vedno zanimiv in aktualen. Ob smrti Fulvia Tomizza ga torej deloma ponatiskujemo, saj v njem avtor sam na zelo pristen način govori o svojem delu in odnosu do tukajšnje slovenske stvarnosti.



FOTO BUMBACA

Je snov za knjigo o zakoncih iz ulice Rossetti predstavljala tudi za vas, osebno, novost? Vtis namreč imamo, da ste postali nekakšen izvedenec za našo polpreteklo zgodovino na Primorskem.

Osebno čutim, da se mora vsak pisatelj stalno izpopolnjevati. Izpopolnjevati se mora predvsem na področju, ki mu je najbližje. Zato se zanimam predvsem za dogodke, ki jih italijanska publika malo pozna in so tako rekoč neznanji tudi italijanski intelektualni plasti. Ukvarjam se predvsem s tistimi aspekti naše nekdane in sedanjosti, ki so še neznanji, a so silno pomembni. V tem pogledu lahko rečem, da sem postal majhen izve-

denec, ker se vsake raziskave lotim z izredno resnostjo. To sem dokazal, ko sem na primer skušal orisati lik in vlogo škofa Vergerija. V tej zvezi sem kot pisatelj iz teh krajev na primer ugotovil, kakšni so bili odnosi med Vergerijem in Primožem Trubarjem, med Vergerijem in slovenskim svetom. Gre za nov prispevek, ki so mi ga priznali tudi nekateri zgodovinarji, kot sta Giorgio Spini in Luigi Filippo. Oba sta izjavila, da sta po moji zaslugi spoznala novo stvarnost. Tudi v zadnjem delu sem se skušal poglobiti v slovensko stvarnost na Tržaškem in Goriškem.

Ali se niste zbal, ko ste se zavedeli, da ste drgnili v nekakšno sršenje gnezdo, celo v še neodkrita zakulisja naše polpreteklo dobe?

Ko je šlo za osvetlitev zgodovinskih dogodkov, nisem imel najmanjšega dvoma. Dejstvo pa je, da je italijanska književnost po zaslugi moje knjige prvič osvetlila preganjanje Slovencev, ki se je začelo s fašizmom in se je nadaljevalo med vojno. Ko sem se poglobljal v to dejanskost, sem postal čedalje bolj ogorčen in sproti spoznaval, da je moje delo povsem upravičeno. (...)

Kakšna so bila vaša človeška srečanja ob zbiranju gradiva za roman?

Silno so me takoj prevzela Vukova pisma ženi. Nato sem postopno začel graditi osrednje jedro. Najprej sem obiskal kraje, ki so bili prizorišče njune smrti in tudi njunega zakonskega življenja. Sam stanujem v neposredni bližini teh krajev, zato so mi bili domači. Nato sem stopil v stik z ljudmi, ki so se še spominjali tako Stanka kot Danice. Srečal sem se z gospo Cito Perkan-Kosmina, Daničino "sestrico". Obiskal sem Justa Coljo, brata Daničine matere, ter se srečal z Olgo Franza, ki je bila pri Tomažičevih hišna pomočnica.

Zatem sem vstopil v čudoviti, naravnost mitični svet Stanka Vuka, ki se nahaja na drugi strani Primorske, na Goriškem. Prav ta stik je bil odločilen za mojo občutljivost, ker sem se znašel med tako rekoč legendarnimi kraji, kot sem jih videval kot fant, ko sem dve leti študiral v salezijanskem zavodu v Gorici. Tedaj smo hodili na sprehode proti Brdom, proti Krasu in v tej smeri proti Vipavi. Zdaj sem naletel na Miren, na vas, ki mi je še vsa govorila o Stanku Vuku. Ta je namreč svojo rojstno vas stalno omenjal v svojih prozih in pesniških delih. Vuk je z mislijo bil vedno v svoji rojstni vasi, ko se je seznanjal s severnoameriško književnostjo, ki je v njegovih letih postajala aktualna. Tako sem se seznanil

s sestrami Stanka Vuka. Kar pet jih je. Imel sem občutek, da sem vstopil v družino, ki me je nekako pričakovala. Imel sem skoraj vtis, da Stanko Vuk ni umrl. Bila je družina, v kateri je veljala stroga, za vse enaka vzgoja, a je ta vzgoja vzbujala veselje in optimizem. Prav zato duh Stanka Vuka še vedno živi v njeni sredi.

Kakšen vtis si je po vašem ustvaril poprečni tržaški italijanski človek ob branju vašega romana?

Mnogi so rekli, da sem bil pogumen, ko sem se odločil za to knjigo. Take so bile prve besede dopisnice tržaškega Il Piccola, ki me je prosila za pogovor ob izidu moje zadnje knjige. Dejala je celo, da se bo po izidu knjige marsikaj zgodilo. V resnici ni bilo nič hudega.

Priznati moram, da je Tržačan na splošno dober bralec. Takoj začuti, če je v knjigi dobra vera ali če gre za nekaj na hitro skupaj nametanega. Tržaški bralec se je znašel pred zgodbo, ki je vsestransko zanimiva. Gre poleg tega za dogodke, ki so se pripetili v Trstu. Končno knjiga pušča samemu bralcu možnost, da naredi marsikateri zaključek. To velja tudi za okoliščine smrti Stanka in Danice.

Ste zabeležili kake pregrade v določenih krogih?

Pravih pregrad dejansko ni bilo. Omenil bi le dva primera, ki pa sta zelo slične narave. Montanellijev dnevnik je objavil pismo, ki ga je podpisal neki De Vidovich iz Cremona. Vsebinska pisma je sicer zelo dostojna. V pismu avtor pravi, da si utegne bralec ustvariti napačno sliko o Trstu po branju moje knjige in da utegne slovenska manjšina še okrepiti svoje zahteve. Prejel pa sem pismo, katerega avtor pravi, zakaj ne pišem raje o fojbah.

Imate občutek, da vas je slovenska publika vzljubila, da vam je hvaležna, da ste postali še bolj priljubljeni pri slovenskih bralcih?

Kot sem že dejal, sem se na začetku nekoliko bal, ali nisem morda zagrešil kako napako, ko sem vrh vsega omenil tudi nekaj intimnih dogodkov. Zdaj pa čutim, kako mi je slovenski svet blizu. Zelo sem zadovoljen, saj me ljudje pozdravljajo in ustavljajo na cesti, na vlaku, v trgovinah. Prepričan sem se, da se je moj trud izplačal, da se nisem zaman za nekaj časa umaknil iz sveta. Zadovoljen sem, da sem napisal knjigo, ki je hkrati dejanje pravičnosti. Veseli me, da so ljudje, zlasti slovenski, razumeli moj namen in knjigo tako lepo sprejeli.

POSVET V MESTU REGGIO EMILIA

PREDSTAVITEV UMETNIŠKE GIMNAZIJE ALOJZ GRADNIK

CERKVENA GLASBA DANES

ANDREJ BRATUŽ

V glasbeni ustvarjalnosti in poustvarjalnosti zavzema duhovna ali nabožna glasba velik del te umetnosti. Večkrat jo imenujemo kar cerkvena glasba, ker je bila in je še danes prvenstveno vezana prav na cerkev, njene obrede in liturgijo. Od gregorijanskega korala preko vokalne polifonije zlasti v renesansi so skladatelji v maši in motetu zapustili trajne sledove svoje muzike. Vse te zvrsti so nato preko kasnejših dob glasbene zgodovine prišle tudi vse do nas in tako je tudi moderna oziroma sodobna nabožna glasba te ohranila in razvila, seveda v drugačnem slogu in marsikdaj z drugimi prijemi. Tudi orgle so kot kraljica instrumentov že od dolgih stoletij nazaj ostale eminentno glasbilo za cerkveno rabo, poleg obredne glasbe pa tudi za koncertno rabo.

Vse to mi prihaja na misel po nedavni skupščini Zveze italijanskih organistov, ki je bila v mestu Reggio Emilia (na sliki pogled na mesto). To zborovanje je imelo za cilj razviti in poglobiti razpravo o današnjih vprašanih cerkvene glasbe in še posebej službe in vloge organista. Na tem mestu se ne bi spuščal v podrobno poročanje o poteku tega srečanja. Ob njem pa velja napisati nekaj misli, ki so lahko aktualne tudi za naše razmere.



Cerkvena oziroma nabožna glasba sta že zmeraj igrali svojo pomembno vlogo, in to v liturgiji kot v kulturni nasploh. In če je ta vrsta glasbene umetnosti gotovo dosegla svojo zlato dobo nekako med 16. in 17. oziroma 18. stoletjem, je pa tudi v nadaljnjih obdobjih odigrala svojo veliko in pomembno vlogo. Gotovo so veliki polifonski mojstri kot Palestrina, Lassus, Gallus in drugi vtisnili neizbrisni pečat vokalni zborovski polifoniji v renesansi. Prav tako J.S. Bach, G.F. Händel in mnogi drugi v baroku. Pa spet F.J. Haydn, W.A. Mozart ali L. van Beethoven v dunajski klasiki. In tako bi lahko naštevali vse do danes. Vmes pa imamo tudi stalne polemike in razprave, kdaj je bila ta glasbena zvrst najbolj posrečena. Nemški romantični glasbenik Ernst August Theodor Hoffmann je npr. v svojem delu o stari in novi nabožni glasbi podčrtal, da je bila mnogo boljša in bolj čista tovrstna muzika avtorjev od polifonije do Bacha, medtem ko da se je potem - že z Mozartovim klasicizmom - nekje izpridila. Težko bi bilo danes pritrčiti taki tezi. Gotovo ima vsako obdobje stilno svoj pomen in lastno vlogo. Če danes ocenjujemo splošno raven cerkvene glasbe zlasti pri nas, pa tudi verjetno v ostali Evropi, lahko rečemo, da se marsikje tradicija sicer spet ohranja, vendar se iščejo tudi novi prijemi, ki jih čas zahteva. To pa naj bi ne šlo na škodo tistim glavnim vzorom, ki jih je nabožna glasba nabrala v prejšnjih časih in jih tako zapustila novim.

Kako je z orglami? Kaj organisti? Tudi na tem področju je bil govor o marsičem. Današnja vloga cerkvenega organista določajo tudi odloki drugega Vatikanskega koncila. Sicer so že prejšnji papeži veliko pisali o tem v svojih odlokih o cerkveni glasbi (tako npr. Pij XI.). Ta služba je predvsem služba božjemu ljudstvu. V Italiji je danes nad petdeset škofijskih šol za cerkveno glasbo (*Scuole diocesane di musica sacra*). V nad 220 škofijskih stolnih cerkvah pa igrajo organisti posebno vlogo, ki jo bo treba še dejansko bolje urediti.

Na sestanku v mestu Reggio Emilia so razni referenti iznesli še druga vprašanja. Tako je npr. glavni predavatelj med drugim spomnil na močno kritiko, ki jo je pred časom podal znan italijanski organist na račun pokoncilskih reform na področju cerkvene glasbe sploh, orgel pa še posebej. Marsikaj je seveda v resnici žal šlo v pozabo, vendar pa je liturgija vseeno znala ohraniti tradicije in jih je seveda danes posodobila.

VERJAMEMO V UMETNOST, KULTURO IN MLADOST

DANIJEL DEVETAK

Kultura oživet Primorske na obeh straneh meje, dvig humanistične kulturne ravni prostora in s tem kvalitete življenja, omogočanje novih oblik izobraževanja za umetniško nadarjene otroke, preseganje centralizacije znanstvenega in umetniškega potenciala v velikih središčih: ti in drugi so razlogi, zaradi katerih stoji pred nami projekt društva Paideia - Zasebna umetniška in splošna gimnazija Alojz Gradnik.

Na slovesni predstavitvi nove šole v petek, 21. t.m., na dvorcu Vogrsko v prelepi Vipavski dolini je najprej spregovoril novogoriški župan Črtomir Spacapan, ki je z velikim zadovoljstvom podprl zamisel in njeno uresničevanje. Umetniško vzdušje je nato pričaral tolminski zbor Pueri Cantores CMPZ, ki je pod vodstvom Barbare Kovačič prek glasbe navdušil prisotne za zlahtnost poustvarjanja. Mladi predsednik društva Paideia prof. Primož Hvala (na sliki levo) je nato predstavil ambiciozen projekt in njegove odlike. Poudaril je željo po kakovostni revitalizaciji enotnega primorskega prostora in pri tem podčrtal, da gre za šolo, na kateri bi se vzgajali in izobraževali nadarjeni mladi Slovenci iz severnoprimorske regije, s slovenskega Krasa, iz goriške in videmske pokrajine. V okviru jasne antropološke vizije bo skušala šola, ki naj bi začela delovati v šolskem letu 2000-2001, oblikovati v mladih gojencih nabojo, ki vodi k ustvarjanju, v smislu razvijanja humanističnih, socialnih in človekoljubnih vrednot. S podelitvijo licence za pričetek izvajanja dejavnosti bodo postali programi treh smeri gimnazije (splošna, glasbena, likovna) in njene listine oz. spričevala javno veljavni. Svoje znanje bodo nato maturantje lahko nadgradili na državnih ali zasebnih univerzah v Sloveniji ali Italiji. Gimnazija želi ostati po številu gojen-

cev majhna, da bi se profesorji lahko bolj posvečali oblikovanju umetniške osebnosti prav posameznega dijaka. Posebna odlika te svetovnonazorsko nevtralne zasebne šole, ki predstavlja kakovostno konkurentno dopolnilo državnih šolskih mreži, bi bile tudi pestre t.i. nadstandardne dejavnosti, ki bi dijaka navajale na samostojnost pri delu, na odločanje in obenem razvijale njegovo čustveno inteligenco.



Po glasbenem intermezzu, ki ga je številnim prisotnim podaril Godalni kvartet društva Nova, je dal miselni ton večeru Janez Povše (na sliki desno) s krajšim razmišljanjem o "blagodejni svetlobi" kulture in umetnosti. "Verjamemo v zlahtnost in čarobnost umetnosti in kulture tukaj in zdaj," je začel. "Le duhovnost vsake vrste vodi v odpiranje proti drugemu in s tem v odpiranje samega sebe," prav umetnost in kultura lahko prispevata k osmislitvi življenja posameznika in narodov. To globoko pričanje izhaja "iz vere v mladega človeka, ki naj v sebi najde najlepši prostor zase in srečevalne poti za sobivanje z drugimi... Mladi naj v svojem okolju najdejo tisto razumevanje za svojo duhovnost, ki jim bo v

pomoč pri odkrivanju njih samih, odkrivanju drugih, sveta in čudežnega smisla življenja."

Po glasu violine in nato kitare je zapela čista poezija Alojza Gradnika, briškega pesnika *Zlatih lestev*, ki ima svoje korenine prav na eni in drugi strani naše meje; občinstvu je njegove stihe občuten in iskreno posređoval Tone Solar. Sledili sta še dve zanimivi glasbeni točki, nakar je Maja



Jerman predstavila prodajno likovno razstavo del 36 slikarjev z ene in druge strani meje. Gre za izjemen dogodek, odraz solidarnosti avtorjev različnih generacij (del sredstev namenjajo umetniki ustanavljanju šole), ki nudi svojevrsten pregled likovnega delovanja ljubljanske, goriške, beneške in zagrebške šole. V umetniških risbah, grafičnih listih, akvarelih in oljih se evropska tradicija spaja s krajevnimi značilnostmi. Tudi v tem se kaže želja ustanoviteljev zasebne gimnazije Alojz Gradnik: višanje izobraževalne ravni, preseganje vseh meja v duhu sožitja, klena zvestoba koreninam ter vključevanje dosežkov v domači in mednarodni kulturni prostor.

IZBRAN GLASBENI SPORED

KONCERT UCENCEV PETJA PRIMORSKE

V šolskem centru v Tolminu so se v soboto, 15. maja, srečali učenci in učitelji solopetja iz primorskih glasbenih šol. Zbranim poslušalcem so ponudili doživet in lep koncert. Žal pa se Tolmin vse premalo odziva na takšne dogodke.

Spored koncerta, na katerem so pevci predstavljali samospelve od Hrabroslava Volariča do Štefana Maurija, dalje Mozartove arije, arije Giuseppeja Verdija in Georgea Gershwin, je pokazal dobro izvedbeno raven nastopajočih. Nekateri med njimi so se predstavili z izdelanim glasom in izvrstno pevsko tehniko, drugi pa še z iščočim pristopom k pevskemu podajanju. Poslušalec si pri takšnih nastopih predvsem želi, da le ne bi bilo motečih napak, prisilnega petja iz grla in da bi petje zaslužilo umetnostno vrednotenje.

Pohvaliti moramo vse, ki so poskrbeli za strokovno raven tega glasbenega srečanja, saj vemo, koliko vaj in truda je bilo potrebnih za dobre rezultate. Nastopajoči so imeli tudi priložnost, da so se lahko poslušali med sabo. Posebna pohvala naj gre pevski pedagoginji goriškega Centra za glasbeno vzgojo Emil Komel Franki Žgavec in ostalim pedagogom: Vladimirju Čadežu z glasbene šole Nova Gorica, Rajku Koritniku z glasbene šole Ajdovščina, Majdi Luznik z glasbene šole Tolmin in Nove Gorice ter Miranu Žitku s postojnske glasbene šole. Tudi spremljevalci pevcev pri klavirju so odlično opravili svojo zahtevno nalogo.

ADA KLINKON

RAZSTAVNO DOGAJANJE V TOLMINU

POČASTITEV STOLETNIČE ROJSTVA ČARGA IN JAKCA



BOŽIDAR JAKAC: IVAN ČARGO, 1927

Petek, 7. maja, je bil za Tolmin pomemben dan. V knjižnici Cirila Kosmača so namreč odprli pregledno razstavo risb Ivana Čarga, ki jo je v sodelovanju s Pilonovo galerijo iz Ajdovščine pripravila muzejska svetovalka Moderne galerije v Ljubljani Breda Ilich Klančnik. Razstava obsega večje število eksponatov, ki razodevajo vse razvojne faze Čarbove umetnosti, od mladostnih futurističnih poskusov prek ekspresionistične faze do zrelega socialnega realizma. Organizatorji so s to razstavo želeli počastiti 100-letnico rojstva Ivana Čarga, ki smo jo obhajali lani, saj se je umetnik rodil leta 1898 prav v Tolminu.

Pred natanko 100 leti pa se je rodil tudi slikar in grafik Božidar Jakac, ki je zlasti v prvih letih po prvi svetovni vojni gojil tesne prijateljske stike z Ivanom Čargom. Med prvo svetovno vojno se je namreč Čarгова družina zaradi soške fronte iz Kanala preselila v Novo mesto, tu je Čargo tudi obiskoval gimnazijo in se vključil v novomeški krog mladih umetnikov, ki so uresničili nekatere pobude v okviru gibanja "novomeška pomlad". Goriški muzej, ki upravlja tudi Tolminsko muzejsko zbirko v Coroninijevem dvorcu v Tolminu, se je zato odločil, da oba jubileja, Čarbovega in Jakčevega, počasti s posebno razstavo. V dokončno obnovljenih galerijskih prostorih v pritličju Coroninijeve graščine je postavil razstavo s pomenljivim naslovom *Ivan Čargo - Božidar Jakac. Soočenje dveh prijateljev*. Na ogled je 21 Čargovih zgodnjih del, predvsem pastelov, pri katerih se zlasti v krajinah kaže Jakopičev vpliv; ta veliki umetnik je bil pomemben vzor in podpornik novomeškega kulturnega kroga. Čargo se je torej v zgodnjih delih poskušal s impresionizmom, opazen pa je tudi določen vpliv secesije s fin de sièclevskim pridihom. 15 portretov Ivana Čarga, ki jih je v obdobju 1918-1927 upodobil Božidar Jakac, pa nam tega dolenskega umetnika že zgodaj razodevajo kot izvrstnega risarja, ki se je v

svojih umetniških začetkih šele iskal in začasno pristal celo v ekspresionizmu, končno pa se je ustalil v umirjenem, plastično naglašnem realizmu, ki je pravzaprav zaznamoval večji del njegove portretne dejavnosti.

Na odprtju obeh razstav v petek, 7. maja, je bil prisoten tudi državni sekretar na ministrstvu za kulturo v Ljubljani Silvester Gaberšček, ki je v Coroninijeve graščini odprl še eno razstavo, manjši umetnostnozgodovinski prikaz, zametek bodoče stalne zbirke. Sekretar Gaberšček je na odprtju povedal, da se bo galerija v prostorih Tolminske muzejske zbirke, skupaj tudi s kletnimi prostori, ki še čakajo ureditve, poimenovala po tolminskem rojaku, slikarju in risarju Ivanu Čargu. Kot rečeno, gre pri umetnostnozgodovinskem oddelku šele za zametek stalne zbirke, že sedaj pa lahko spremljamo likovni razvoj od gotike prek renesanse in baroka do 19. stoletja. Ta umetnostna obdobja, ki so zastopana tudi na Tolminskem, sicer v poljudnejši obliki, so na tej razstavi predstavljena s kipi ali njihovimi kopijami, slikami in umetnoobrtnimi izdelki liturgičnega značaja.

Vsekakor je tega dne v Tolminu šlo za odmeven dogodek z mnogo publike, ki je pomembno obogatila kulturno ponudbo v tem kraju.

MV

RAZSTAVA OB 50-LETNICI KLASIČNE GIMNAZIJE

"OD CVEKA DO PIKONA"

To je pomenljiv naslov razstave, ki so jo ob 50-letnici slovenske klasične gimnazije v Trstu odprli v soboto, 22. maja, v prostorih liceja France Prešeren in ki bo na ogled do 5. junija.



FOTO KROMA

Kot je na sobotnem odprtju, ki se ga je udeležilo lepo število ljudi, med katerimi tudi več uglednih gostov (omejimo naj samo tržaškega podžupana in odbornika za kulturo Roberta Damianija ter dolgoletno ravnateljico liceja prof. Lauro Abrami), dejal ravnatelj liceja Prešeren prof. Tomaž Simčič, je to tretja iz vrste pobud ob 50-letnici klasične gimnazije (pred to sta bili okrogla miza o pomenu klasične gimnazije in potovanje dijakov v Grčijo). Prireditelji niza pobud hočejo s tem prispevati k temu, da se v javnosti ohrani zavest o potrebi te šole. Pri tem pa, je še dejal prof. Simčič, jim vpliva pogum tudi dejstvo, da je število vpisov na "klasično" naraslo.

Razstavo *Od cvetka do pikona* so pripravili in postavili sami dijaki klasične gimnazije in liceja pod vodstvom prof. Marte Ivašič Kodrič, ki poučuje zgodovino in filozofijo. Kot je povedala sama prof. Ivašičeva, zaobjema razstava obdobje od leta 1947 do 1957. Prikazana tako uradna zgo-

dovina šole, kot izhaja iz dokumentov iz šolskega arhiva, ki je danes shranjen v državnem arhivu v Trstu, kot tudi vsakdanje šolsko življenje. Tako so na ogled najrazličnejše šolske potrebščine in fotografije iz tistega obdobja. Seznanimo se lahko tudi z razvojem predmetnika, pravilnikov in seznama praznikov ter s primerjavo med nekdanjo in sedanjo dijaško populacijo. Pozornost je posvečena tudi svetovnemu dogajanju skozi čas. To je prikazano s pomočjo fotokopij prvih strani slovenskih in italijanskih časopisov, ki so izhajali oz. izhajajo v Trstu. Poleg tega je bilo poskrbljeno za izbor literarne, glasbene in filmske produkcije iz tistega časa. Vse to je na ogled v veliki dvorani liceja Prešeren, medtem ko so v šolski veži na ogled fotografije nekdanjega Trsta, ki jih je svojčas naredil Mario Magajna, kot tudi fotografije doma la vseh razredov, ki so maturirali na klasični gimnaziji oz. liceju v vseh teh desetletjih. iz

DOLINA - ZGONIK - REPENTABOR

ŠE DOBRA DVA TEDNA DO VOLITEV

Kot znano, bodo v nedeljo, 13. junija, volitve ne samo za obnovo evropskega parlamenta, ampak tudi za obnovo številnih krajevnih uprav v Italiji. Tako bodo tudi na Tržaškem volitve za obnovo občinskih uprav v Dolini, Zgoniku in na Repentabru, ki verjetno pobje zanimajo krajevno prebivalstvo.

V Dolini se bodo za župansko mesto potegovali štiri kandidati: dosedanji župan Boris Pangerc ponovno kandidira na listi Skupaj-Insieme, ki združuje Slovensko skupnost, Leve demokrate, Stranko komunistične prenovne, Slovenske in italijanske komuniste, Ljudsko stranko, Zelene in Gibanje za Dolgo krono. Njegovi tekmeči bodo Silvana Mondo, ki kandidira na listi Julijske fronte, Danilo Slokar za Severno ligo in Giorgio Cesar za Pol svoboščin.

Tudi v občini Zgonik se bodo za župansko mesto potegovali v štirih. Tako za dosedanjo levičarsko upravno koalicio Skupaj-Insieme kandidira Mirko Sardo (dosedanja županja Tamara Blažina ni mislila več kandidirati), za Slovensko skupnost se bo za izvolitev potegoval Jožko Gruden, za Severno ligo Luca Novak, za Pol svoboščin pa Claudio La Magra.

Občina Repentabor je sicer najmanjša od vseh treh občin, v katerih bodo letos volitve, a ima kljub temu največje število kandidatov in list. V repentabrski občini imamo tako kar pet županskih kandidatov. Za Slovensko skupnost je to Andrej

Škabar, za dosedanjo levičarsko upravno koalicio Napredno listo kandidira župan Aleksij Križman, za Severno ligo Stefano Bellafontana, za Julijsko fronto Lučka Križmančič, za Pol svoboščin pa Franco Guerra.

Volilna kampanja se kajpada vrti okoli specifično krajevnih problematik, od ureditve cestnega in prevoznega omrežja, ovrednotenja kulturnih in turističnih zmogljivosti pa tudi do nekaterih vročih tem, kot so npr. pogodba s podjetjem Acegas in načrtovani kraški park (tu zavzema kritično stališče zlasti Slovenska skupnost), pa tudi tovarno postajališče pri Fernetičih. Tudi za te volitve je značilna razcepljenost slovenskih volivcev, ki je razvidna zlasti v zgonski in repentabrski občini, medtem ko so se komponente v Dolini znale sporazumeti. Slovenske kandidate najdemo domala na vseh listah, tudi na takih, glede katerih lahko več kot upravičeno dvomimo v njihovo možnost koristnega in avtonomnega odločanja o krajevni stvarnosti in o usodi krajevnega slovenskega - avtohtonega - prebivalstva.

ITALIJANSKI VZGOJITELJI IN ŠOLARJI SOLIDARNI S SLOVENSKIMI

MAZAŠKA AKCIJA NA KATINARI



FOTO KROMA

Pred dobrim tednom so bili običajni mazači slovenskih kulturnih domov, spomenikov, šol in drugih ustanov spet na delu. Tokrat so se znesli nad poslopjem nižje srednje šole Sv. Cirila in Metoda na Katinari. Učenci in profesorji so sklenili, da bodo na to vandalsko početje odgovorili, in to na kar se da kulturne način. Po odhodu policajev, ki so žaljivi napis poslikali in se pozanimali, kdaj se je pripetil neljubi dogodek (mimogrede so našli tudi čas za precej čuden namig, češ naj bi prizadeti kar sami zbrisali pisarijo s črnim sprayem), so dijaki izdelali nekaj plakatov. Nanje so v slovenščini in italijanščini zapisali, da hvaležno odklanjajo "darove" takšnih nosilcev dvatisočletne kulture in da pot, po kateri hodijo ti čudni "umetniki", gotovo ne vodi v prihodnost. Plakate so razobesili ob žaljivem napisu tako, da so bili že od daleč vidni. Sklenili so tudi, da o dogodku napišejo pismo za bralce tržaškega Piccola, ki

je sicer z neobičajno hitrostjo poročal o tem rasističnem mazaškem podvidu. Omenjeno pismo je tržaški dnevnik *Il Piccolo* objavil v rubriki *Segnalazioni* v sredo, 26. maja. Vzgojiteljica iz bližnjega otroškega centra župnije Sv. Luka na Melari je v svojem imenu in v imenu otrok prišla na katinarsko šolo izrazit solidarnost. Prinesla je tudi plakat, na katerega so malčki zapisali, da se pridružujejo željam katinarskih učencev, ki bi radi hodili po poteh, ki zares vodijo v prihodnost.

Vse to dogajanje je vredno omembe, saj je doslej italijanski tržaški dnevnik ne ravno pogosto korektno poročal o kaki protislovenski mazaški akciji. Poleg tega piscu teh vrstic ni znano, ali je prišlo kdaj ob številnih podobnih izrazov solidarnosti od strani kakršnekoli ustanove večinskega naroda. Morda se res v našem mestu nekaj vendarle počasi pomika na boljše?

AVB

RAZSTAVA V TRŽAŠKEM LJUDSKEM VRTU

DIJAKI PO ČERNIGOJEVIH SLEDOVIH

V sredo, 19. maja, so v razstavnem paviljonu ARAC v Ljudskem vrtu v Trstu ob številni udeležbi odprli razstavo z naslovom *ABC Černigoj - Učenci po sledovih mojstra*. Oblikovali so jo dijaki dveh mestnih nižjih srednjih šol: šole Divisione Julia - podružnica Codermatz z italijanskim in šole Sv. Ciril in Metod s slovenskim učnim jezikom. Dijaki so prispevali vrsto risb, ki so bile izdelane po navdihu iz Černigojevih del. V prostorih paviljona so razstavljeni tudi knjige s Černigojevimi ilustracijami, izvorne lesene intarzije, last šole Sv. Ciril in Metod, in še portret Avgusta Černigoja, ki ga je izdelal tržaški skladatelj Fabio Nieder.

Na odprtju razstave je spregovoril tržaški podžupan in odbornik za kulturo Roberto Damiani, ki je poudaril, kako pripada Avgust Černigoj v enaki meri tako italijanski kot slovenski kulturi tega ozemlja. Prof. Jasna Mer-

ku s šole Sv. Ciril in Metod in prof. Arrigo Petrovich s šole Divisione Julia sta spregovorila o že večletnem sodelovanju med šolama, podčrtana pa je bila tudi vloga Avgusta Černigoja kot mladinskega ilustratorja in vzgojitelja. Dijake je najbolj privlekel k oblikovanju razstave, je še dejala prof. Merkujeva, element igre in kreativnosti, ki je prisoten v Černigojevih delih. Tudi likovni kritik Claudio H. Martelli je poudaril igrivost in visoko kakovostno ustvarjalnost razstave, ki po njegovem mnenju ima to lastnost, da obiskovalca poučuje. Odprtje je obogatil nastop orkestra gojencev Glasbene matice - šole Marij Kogoj, ki obiskujejo šolo Sv. Ciril in Metod, pod vodstvom prof. Štefana Joba.

Razstava *ABC Černigoj* bo na ogled do 13. junija po naslednjem urniku, veljavnem ob delovnih in praznikih: od 10. do 13. in od 16. do 19. ure.

PRAZNIČNO SREČANJE V DEVINU

KONCERTNI VEČER OB 10-LETNICI SEDEŽA ZBOROV

Sedež zborov v Devinu obhaja letos desetletnico obstoja. Pred desetimi leti so namreč člani in članice zborov Fantje izpod Grmade in Dekliškega zbora Devin s prostovoljnimi delom in prostovoljnimi prispevki obnovili bivši grajski rastlinjak v Devinu, ki jim ga je bila devinsko-nabrežinska občinska uprava najprej dala v 20-letno uporabo, potem pa prodala. V ta namen je bila takrat ustanovljena tudi Zadruga Grmada-Devin, ki je postala lastnik zgradbe.

V okviru praznovanj ob desetletnici svojega sedeža so devinski zbori v soboto, 22. maja, priredili lep koncertni večer, na katerem so nastopili Otroški zbor Ladjica pod vodstvom Olge Tavčar, Dekliški zbor Devin pod vodstvom Hermana Antoniča in Moški zbor Fantje izpod Grmade pod vodstvom Iva Kralja, poleg le-teh pa še kornorna skupina petih kitar, v



FOTO KROMA

kateri igra tudi pevka devinskega zbora. Na večeru, ki ga je povezoval Marko Tavčar, je kot slavnostna govornica spregovorila Alenka Legiša, ki je med drugim poudarila pomembnost sedeža za slovensko pevsko in sploh kulturno življenje na devinskem koncu, upoštevajoč dejstvo, da v celotni devinsko-nabrežinski občini ni primerne dvorane za kulturne prireditve in

da so na devinskem koncu pomanjkljive infrastrukture za kulturne dejavnosti.

S sobotnim koncertom se je tudi začela akcija zbiranja sredstev za prepis vknjižbe stavbe, kjer imajo svoj sedež devinski zbori, na zbor Fantje izpod Grmade in za likvidacijo Zadruga Grmada-Devin, ki je bila, kot že rečeno, dosedanji lastnik zgradbe.

IZJAVA ZA JAVNOST

PROFESORJI ZAVODA "VOLTA" SOLIDARNI Z GLASBENO MATICO

Profesorji in gojenci Glasbene matice so ponovno prejeli še en izraz solidarnosti, tokrat s strani profesorjev tržaškega tehnično-industrijskega zavoda z italijanskim učnim jezikom Alessandro Volta.

V kratkem pismu, ki ga je podpisalo sedemnajst profesorjev in ki je bilo prejšnji teden posredovano javnosti, je pisano, da učno osebje zavoda Volta izraža svojo solidarnost gojencem in profesorjem Glasbene matice zaradi težavnega stanja, v katerem se nahajajo. Poleg tega izražajo podpisniki pričakovanje, da bodo pristojne oblasti pravočasno ukrepale, da se lahko izognemo ponovnemu koraku na poti kulturnega osiromašenja tržaškega mesta.



PREDSTAVITEV KNJIGE DR. ŠTOKE "PO PREHOJENI POTI"

"ČAS JE NAJBOLJŠI SODNIK IN ZDRAVNIK"

MATJAŽ RUSTJA

Knjigi je najprej želel srečno pot predsednik DSI Sergij Pahor, nakar je izza knjig (miza je bila namreč bogato obložena z novimi knjigami, odetimi v lesketajočo se platnico) spregovoril Saša Martelanc, pozdravil dolgoletnega prijatelja Štoko ter izrekel dobrodošlico knjigi, ki se bralcu že na prvi pogled prikupi. Na naslovni strani je romantični avtorjev rojstni Kontovel v upodobitvi umetnika Bogdana Groma. Prvi vtis lepo dodelane knjige pa potrdi tudi notranja grafična obdelava strani, ki se radovednežu razkriva pregledno in z rahlim priokusom preteklosti. Na hrbtni strani knjige je življenjepis avtorja; slednjega je prebral Livij Valenčič, ki je na predstavitvenem večeru podajal odlomke iz črtic in tako doživeto stapljal sočno predstavitevno besedo z živim primerom iz knjige.

Notranjost pa skriva bogatejše trenutke, ki presegajo papirnatost sicer odlične grafične opreme. Pred nami se

Ponedeljkovo srečanje Društva slovenskih izobražencev je privabilo v Peterlinovo dvorano v Trstu veliko udeležencev, radovednih prijateljev in hvaležnih znancev. Večer, 24. maja, je bil namreč posvečen predstavitvi spominskih črtic odvetnika in političnega ter kulturnega delavca dr. Draga Štoka. Zbirko črtic *Po prehojeni poti* je izdala tržaška založba Mladika, tiskala pa jo je tiskarna Graphart.



prepletajo spomini in obračuni, misli in doživlja, zbrana v 35 črticah, ki nam široko odpirajo vrata zasebnosti. Zaupane so nam misli in čustva na zadnje krče vojne, radost ob koncu druge svetovne bitke in izkustev polno bo-

gato življenje po tej. Misel ne more mimo plemenitih osebnosti (Jože Peterlin, Frane Tončič, Ljubka Šorli...), ki so neizbrisno oblikovale povojni slovenski Trst in mogoče tudi pripomogle k temu, da je Drago Štoka nastopil tudi v

javnem življenju (med drugim je bil odvetnik Štoka dvajset let deželni svetovalec Slovenske skupnosti). Dogodki se prepletajo z vsakdanom čustvene osebnosti, ki gleda na življenje razmišljujoče. Ob vsakem nadaljnjem koraku nas očara in pretrese odkritosrčnost, kopica poštenih in pristnih, pa tudi odločnih misli, množica lepih besed prijateljem, družini in ljubim osebam. Črtice pa nam prikazujejo tudi težke trenutke, saj so ti sestavni del življenja. Avtor pa le daje prednost plemenitemu doživljanju, vsebinski besede in trenutka, saj je vsebina sestava zaupanja.

Drago Štoka je rad pisal že v študentskih letih (kot je sam povedal), tako da so mu najbolj ležale črtice, od tega konjička pa ga je odtrgala politika in javni nastop. V pokoju, a še vedno poln mladostniškega zagona in žilavosti pa izkušnosti neponovljivega preteklega časa in bridkih trenutkov, se je zopet zapisal literarnemu ustvarjanju, posebno obujanju starih dni, izlivu spominov in misli, pogledov in sodb, saj je (tako sam pravi) pero veliko lažje in neobremenjeno, ko pusti času čas in se zaziblje po papirju v prepričanju, da je čas najboljši sodnik in zdravnik.

OBVESTILA

ŠE NAPREJ poteka pobuda slovenskih duhovnikov za pomoč kosovskim beguncem. V ta namen je bila pri Zadrugi kraški banki odprta posebna hranilna knjižica, kjer zbiramo prispevke za begunce. Številka hranilne knjižice je: D/R n. 76-610. Kdor želi, lahko svoj prispevek odda tudi v vseh podružnicah Zadruge kraške banke. Obrnete se lahko tudi na vaše duhovnike. Za morebitne dodatne informacije se lahko obrnete na dekana openske dekanije Zvoneta Štrublja (tel. 040 211276).

SKUPINA 85 Trst in Slovenski klub Trst prirejata v četrtek, 27. maja, ob 18. uri v knjigarni *Minerva* v ul. S. Nicolò v Trstu razpravo *Poznamo kulturo sosedov? Razprava o naložbah v medsebojno spoznavanje na kulturnem področju*. Spregovorili bodo Franco Juri za ministrstvo za zunanje zadeve republike Slovenije, Tiziano Pizzamiglio in Aleksandra Devetak za Tržaško kulturno združenje in Bogomila Kravos za Slovenski klub.

POZOR, POZOR, Zadrugi center za socialno dejavnost prireja v soboto, 29. maja, zadnjo sobotno zabavo. Obiskal nas bo čarodej *Ghibli*. Čakamo te na sedežu TPK Sirena ob 15. uri. Pridi!

DIJAKI IN profesorji klasične vzporednice liceja F. Prešeren vabijo na *Zgodovinsko razstavo ob 50-letnici slovenske klasične gimnazije v Trstu*. Oglede bo možen do 5. junija, vsak dan od 10.30 do 12.30, v torek in petek tudi od 17.30 do 19.30.

SINDIKAT SLOVENSKE šole obvešča, da je Deželni šolski urad dne 28. aprila 1999 objavil razpis rednega natečaja, po naslovih in izpitih, za stolice in dosego habilitacije za poučevanje na slovenskih nižjih in višjih sred-

njih šolah. Prošnje sprejema Deželni šolski urad, trg Sv. Antona 6, do petka, 28. maja 1999. Informacije nudimo v uradu SSS, ul. Carducci 8, ob torkih in četrkih, od 16. ure do 17.30 (tel./fax 040 370301).

KONCERTNA POBUDA / Rojan vabi na koncert, ki bo v nedeljo, 30. maja, ob 17. uri v župnijski cerkvi v Rojanu. Nastopajo: zamejska organista Andrej Pegan in Stefano Bembi, Primož Malavasič, organist-diplomant Akademije za glasbo v Ljubljani ter sopranistki Tamara Stanese in Nataša Gregori ter bariton Giuliano Pelicon.

DRUŠTVO SLOVENSkih izobražencev v Trstu vabi v ponedeljek, 31. maja, ob 20.30 v Peterlinovo dvorano v Donizettijevi ulici št. 3 na okroglo mizo in pogovor z avtorjem ob izidu tržaško-argentskega romana pisatelja Zorka Simčiča *Človek na obeh straneh stene*. Poleg avtorja bodo na kulturnem večeru sodelovali še uredniki in literarni zgodovinarji dr. Jože Pogačnik, prof. France Pibernik in dr. Janez Dular.

ZVEZA CERKVENIH pevskih zborov iz Trsta vabi v sredo, 2. junija, na nastop udeležencev letošnjega orgelskega tečaja, ki ga je vodila prof. Tomanič. Koncert bo ob 20.30 v openski župni cerkvi.

V ČETRTEK, 10. junija, bo na vigilijo praznika Srca Jezusovega ob 16. uri v župnijski dvorani v Nabrežini vsakoletno srečanje slovenskih tržaških in gorjskih duhovnikov, redovnikov in redovnic. Na sporedu bosta konsideracija o duhovnosti škofa A. M. Slomška in maševanje s homilijo. Govoril bo dr. Stanko Janežič.

DAROVİ

ZAKARTAS v Ajdovščini: B.S. 50.000 lir; A.C. 50.000 lir.

PRAZNIK PETJA V MAČKOLJAH

PREKO DVAJSET ZBOROV NA PRVEM ZAMEJSKEM PEVSKEM MARATONU

IVAN ŽERJAL

Zborovsko petje je namreč kljub vsem spremembam, ki jih prinaša čas, še vedno pomembna sestavina kulturnega in prosvetnega delovanja Slovencev, ki živijo na Primorskem, še posebej pa v tistem delu Primorske, ki je v sklopu italijanske države. Svoječas je bilo petje, tako cerkveno kot posvetno, sploh edina dejavnost, s katero smo Slovenci potrjevali svojo identiteto. Zato ni čudno, da so se pri PD Mačkolje odločili za to pobudo.

Prireditelji so pred časom poslali vabila vsem zamejskim zborom (oddali so okrog štirideset vabil), nedeljskega maratona pa se je udeležilo enaindvajset zborov, ki so poskrbeli za dobre tri ure in pol petja. Pravi maraton torej, ki se je pričel z nastopom prirediteljev oz. slavljencev, se pravi Mešanega pevskega zbora Mačkolje. Zatem so nastopili še Moški in ženski zbor Tabor z Opčin, MePZ Slovan s Padrič, MePZ in MoPZ Fran Venturini od Domja, Ženski pevski zbor Ivan Grbec iz Škednja, MoPZ Valentin Vodnik iz Doline, Dekliški zbor Devin, MePZ Primorsko iz Mačkolj, Mladinski pevski zbor Bazovica, tercet Ver laetum, Me-PZ Slavec-Slovenec iz Ricmanj in Boršta, MePZ Skala iz Gropade, Moška pevska skupina Kulturne-

Prosvetno društvo Mačkolje si je v sklopu praznovanj ob 50-letnici Mešanega pevskega zbora Mačkolje zamislilo svojevrstno in prav gotovo izvorno pobudo. V nedeljo, 23. maja, je namreč bil na prostoru, kjer poteka ponavadi tradicionalni Praznik češenj (37. izvedba tega praznika bo stekla konec tega tedna), Prvi zamejski pevski maraton.



ga društva Kraški dom iz Repna, MePZ Jacobus Gallus iz Trsta, MePZ Repentabor, Tržaški oktet, MePZ Igo Gruđen iz Nabrežine, Ženska pevska skupina Stu ledi iz Trsta in MePZ Resonet z Opčin.

Kljub začetnemu negotovemu vremenu je na koncu vendarle posijalo sonce in številno občinstvo, ki je potrpežljivo ostalo na svojih sedežih skozi celoten potek maratona, je z navdušenim ploskanjem nagradilo vse nastopajoče zборе. Ti so se sicer precej razlikovali po starosti, kakovosti, številu pevcev, vsi pa so dokazali, da so se na ta maraton vestno pripravili,

predvsem pa so dokazali zvestobo petju kot enemu izmed temeljev našega kulturnega snovanja. Ta zvestoba se je odražala tudi na poznejši družabnosti, kjer je pesem odme-

vala do poznih večernih ur. Nedeljska prireditelj, ki so jo z napovedovanjem povezovali Martina Slavec, Danijela Tul in Ilario Tul, pa je bila tudi priložnost za počastitev domačinke Romilde Smotlak Tul, avtorice knjige o mačkolljanski ljudski noši. Iz rok predstavnik Sklada republike Slovenije za ljubiteljsko dejavnost je namreč gospa Romilda prejela Maroltovo listino, za kar ji čestitamo tudi pri Novem glasu.

Prvi zamejski pevski maraton je bil torej uspešno izpeljan praznik petja in pevcev ter sproščene in prisrčne vzdušja, ravno tako, kot so si zamislili prireditelji in to povedali tudi v spremnem listu: "Maraton je praznik pevcev, saj naj bi bil ob samem nastopu to predvsem trenutek oddiha in družabnosti. Gre za maraton brez pravih zmagovalcev, brez dvoma pa bi lahko rekli, da bodo zmagovalci prav vsi prisotni, pevci in ljubitelji petja, v prisrčnosti vzdušja, ki ga bodo sooblikovali, in v prijateljskih vezeh, ki se tkejo ob vsaki pesmi..."

KROŽEK ZA DRUŽBENA VPRAŠANJA VIRGIL ŠČEK

prireja srečanje s pisateljem in podpredsednikom Mednarodnega združenja za zaščito ogroženih jezikov in kultur prof. Borisom Pahorjem in avtorico dr. Vido Valenčič ob izidu knjige

EVROPA NARODOV

Srečanje bo v Vilfanovi dvorani, ul. Gallina 5 v Trstu, v petek, 4. junija, ob 20. uri.

PROSVETNO DRUŠTVO MAČKOLJE

prireja tradicionalni

PRAZNIK ČEŠENJ 1999

PETEK, 28. MAJA:

- ob 17. uri odprtje kioskov;
- od 20.30 dalje ples z ansamblom Happy day;

SOBOTA, 29. MAJA:

- ob 17. uri odprtje kioskov;
- od 20.30 dalje ples z ansamblom Status symbol;

NEDELJA, 30. MAJA:

- ob 15. uri odprtje kioskov;
- ob 18. uri koncert Pihalnega orkestra s Proseka;
- od 20.30 dalje ples z ansamblom Zamejski kvintet;

PONEDELJEK, 31. MAJA:

- ob 17. uri odprtje kioskov;
- od 20.30 dalje ples z ansamblom Zamejski kvintet.

KROŽEK ZA DRUŽBENA VPRAŠANJA VIRGIL ŠČEK IN DRUŠTVO SLOVENSkih IZOBRAŽENCEV

vabita ob izidu knjige dr. Milice Kacin Wohinz *Laurenčič, Podgornik in Stanger v parlamentu* na predstavitevno okroglo mizo

NAŠI POSLANCI V RIMU 1921-1929

Novo knjigo bo predstavil zgodovinar prof. Jože Pirjevec. Sodelovali bodo avtorica in urednika že prejšnja leta izdanih zbirk parlamentarnih govorov Virgila Ščeka Marko Tavčar ter Engelberta Besednjaka in Josipa Vilfana dr. Egon Pelikan. Okrogla miza bo v Peterlinovi dvorani, ul. Donizetti 3 v Trstu, v torek, 1. junija, ob 20. uri.

POGOVOR / ADRIJAN CORSI

ZA ENOTNA IN RAZVITA BRDA

Na listi Slovenske skupnosti za Števerjansko občino bo na upravnih volitvah 13. junija kandidiral za župana na vinorodnih briških gričih dosedanji prvi občan naše slovenske občine Adrijan Corsi. Znan je zlasti kot gospodarstvenik, pa tudi kot spreten upravitelj, saj je v zadnjih štirih letih uspešno zapolnil vrzeli in popravil nekatere napake prejšnjih uprav. Nekaj tednov pred volilno preizkušnjo smo mu postavili nekaj vprašanj.



Kaj lahko poveste o opravljenem delu in sedanjem stanju občinske uprave?

V tem mandatu smo privedli do konca nekaj del, ki so bila zelo pomembna za števerjansko občino. Medte spada v prvi vrsti prilagoditev šolskih zgradb in občinske stavbe veljavnim zakonskim predpisom; v teku je tudi urejevanje občinskega vrtca. Druga pomembna zadeva je bila popravitev "nesrečne" ceste na Sovenci, ki je bila zaprta celih sedem let. Dokončali smo tudi drugo fazo del v stavbi nekdanje osnovne šole, ki je namenjena osamljenim ostarelim občanom; v pripravi je sedaj tretja in zadnja faza teh del. Poleg teh javnih del lahko zabeležimo med uslugami pripravo ustanovitve novega konzorcija, pri katerem bo sodelovalo šestnajst občin na desnem bregu Soče. Konzorcij bo na tem ozemlju nudil specifične usluge, kot so pobiranje smeti in uničevanje odpadkov, oskrbovanje vodovoda in vsega, kar se tiče upravljanja vodovoda, itd. Prav tako se bodo v naši občini nadaljevala dela z greznim omrežjem; tudi tega naj bi upravljali omenjeni konzorcij.

Ali nam lahko kaj poveste o kandidatni listi SSK za Števerjan?

Kandidati na listi Slovenske skupnosti so vsi domačini Števerjanci, pretežno gre za mlajše občane. Dobro so zastopane tudi ženske. Lista je popolna, saj jo sestavlja poleg župana dvanajst kandidatov, kot pač predvidevajo zakonska določila. Naj povem še to, da zastopajo kandidati vse posamezne zaselke naše občine.

Vsebujejo vaše programske smernice poleg nadaljevanja opravljenega dela tudi kakšne posebno nove predloge za vsestranski razvoj občine?

Najprej želimo res dokončati že zasnovana dela, naj-

prej seveda tista, ki smo jih že začeli izvajati. V programu imamo pa tudi nova dela. Omenil bi našo resno namerano, da bi privedli v števerjansko občino metansko omrežje. Veliko si obetamo tudi od združne družbe, ki jo mislimo ustanoviti skupno z občinama Dolenje in Krmin ter Briško gorsko skupnostjo: družba naj bi skrbela za razvoj gospodarstva na tem področju predvsem glede vinarstva in ovrednotenje teritorija. Tretja točka našega programa je tudi zelo pomembna: ne moremo si zatiskati oči pred dejstvom, da prihaja Slovenija v Evropsko zvezo. Čez nekaj let bodo torej Brda spet enoten prostor. Na tem področju je treba še veliko delati, kajti petdesetletna ločitev z državno mejo je povzročila tudi dokaj hude psihološke pregrade in predvsem nepoznanje med sosedi-Briči samimi; to je še zlasti razvidno med mlajšimi rodovi. Te in druge pregrade moramo nujno premostiti, pa ne samo na gospodarskem področju, ampak tudi in še najprej na družbenem in kulturnem.

DD

ŠTANDREŠKI IGRALCI NASTOPILO V RAKITNI

Z veseloigro *Zares čuden par*, s katero so se člani dramskega odseka PD Štandrež prvič predstavili na domačem odru januarja letos, so že večkrat nastopili v raznih krajih. Trikrat so jo ponovili v Štandrežu, nato pa še v Braniku, v Kulturnem centru Lojze Bratuž v Gorici, v Mačkolljah, pri Sv. Ivanu v Trstu in v soboto, 15. maja, prvič tudi v Rakitni. Štandreški igralci so se odzvali vabilu tamkajšnjega kulturnega društva, ki je organiziralo večdnevno praznovanje. V tem kraju živi z družino Metka Klanjšček, ki je pobudnica sodelovanja z zamejski skupinami.

Štandreška skupina je bila deležna lepega sprejema in igra *Zares čuden par* je navdušila številno publiko.

DANIJEK DEVETAK

Proč z malodušjem! To je zgovoren naslov tehtnega uvodnega članka izpod peresa deželnega tajnika Slovenske skupnosti Andreja Berdona v glasilu manjšinske politične organizacije; spet je namreč, pred bližnjimi evropskimi in upravnimi volitvami, ki bodo potekale 13. junija, izšla zadnja številka *Skupnosti*. S treznim realizmom analizira odv. Berdon današnje politično stanje naše manjšine in pri tem ne skriva upanja v možnost, da bomo zlasti v okviru volilne povezave z Južnotirolsko ljudsko stranko na evropskih volitvah končno le zadihali "svež manjšinski zrak". Prav v duhu polnopravnega in polnokrvnega sodelovanja med manjšinami je potekala v soboto, 22. t.m., v prostorih Kulturnega centra Lojze Bratuž v Gorici tiskovna konferenca, na kateri so vodilni možje SSK predstavili svoje kandidate za volitve.

Najprej je spregovoril prav deželni tajnik Berdon, ki se je zaustavil pri pomenu letošnjih volitev za obnovo evropskega parlamenta; ta postaja spričo zgodovinskih integracijskih procesov in vloge mednarodne politike vse pomembnejši. "Do izraza mora priti tudi glas narodnih manjšin," je pribil Berdon, ki je iznesel pomenljiv podatek: v državah stare celine živi nad 40 milijonov manjšincev.

PREDSTAVITEV KANDIDATOV SLOVENSKE SKUPNOSTI

EVROPA IN NAŠE OBČINE

SSK je tokrat sklenila naravno povezavo v volilnem zavezanstvu z Južnotirolsko ljudsko stranko (SVP). Nosilec liste in evropski poslanec dr. Michl Ebner bo imel tokrat "bogatejši mandat, saj bo predstavljal kar dve manjšini". Na drugem mestu liste pa je ugledni kandidat SSK prof. Jože Pirjevec, človek evropskega formata in mednarodno uveljavljen izobraženec, ki vedno zagovarja vizijo naše narodne identitete. Sam kandidat je nato orisal razloge, zaradi katerih je sprejel ta izziv. Na prvem mestu je vloga evropskega parlamenta, ki je postavljen pred vprašanje: kakšna naj bo Evropa. Ta se mora namreč profilirati kot politični subjekt, ki bo moral čimprej urediti svoj odnos s slovanskim svetom. Drugi razlog za sprejem kandidature prof. Pirjevca je vloga naše dežele v premoščanju odnosa nezaupanja do sosednje Slovenije. "Začeti je treba politiko sodelovanja in odprtih meja, spremeniti je treba miselnost, ki je še rezervirana do slovenskega sveta." Kot tretji razlog pa je navedel ne najboljši položaj naše narodnostne skupnosti zaradi odlasjanja Italije v odobritvi zaščitnega zakona in zaradi nekake komunikacijske blokade z Ljubljano. Zaradi vsega tega smo danes posebno izpostavljeni. "Enim in drugim moramo pokazati, da smo živi in da smo zmorni reakcije." Ostro misel je namenil tudi



Li. multikulturalnosti, "za katero se skriva težnja po asimiliranju. Ne gre za odklanjanje kulturne širine, gre za poudarjanje naše specifičnosti, ki je potrebna, da se ohranimo," je še dodal prof. Pirjevec.

Za njim je orisal stanje na Goriškem in priprave na upravne volitve v treh slovenskih občinah pokrajinski tajnik SSK Aleš Figelj. Pohvalil je delo dosedanjega števerjanskega župana Adriana Corsija, njegovo politično vizijo in posluh za gospodarski razvoj občine. Nova kandidatna lista je podobna tisti izpred štirih let in zastopa stvarnost vseh zaselkov občine. V Sovodnjah bo kandidiral za župana izkušen pomorščak Julijan Ožbot, "odločen in trmast pri delu," ob njem pa bo na listi skupina perspektivnih zlasti mlajših prostovoljcev. Figelj je poudaril, da je opozicija, v kateri je bila tudi SSK, v prejšnji mandatni dobi žal premalo sodelovala z upravo, kar na krajevni ravni ni donosno. V Dober-

dobu, kjer so svetovalci SSK v opoziciji uspešno opravljali svoje delo, se bo predstavila zelo pomlajena kandidatna lista z učiteljico Martino Pahor Abrami na čelu kot župansko kandidatko. Za pokrajinski tajnikom so na kratko spregovorili županski kandidati Corsi, Ožbot in Pahor, ki so poglobili stanje v krajevni stvarnosti in nakazali programske smernice posameznih list.

Želje po ureditvi zunanje videza vasi, po ohranjanju stikov posameznih uprav z občani, po uresničenju zlasti manjših in dosegljivih konkretnih posegov ter ne nazadnje lepo število zagnanih mladih kandidatov so znak vitalnosti manjšinske politične organizacije, ki dajejo resnično upati, da bo njihovo delo, kot je na koncu poudaril deželni predsednik Slovenske skupnosti dr. Bernard Špacapan, v korist celotni zamejski skupnosti.

IZ ŠOLSKEGA ŽIVLJENJA

SREBRNA PRIZNANJA

Dijaki slovenskih šol so v zadnjem času poželi pomembna priznanja.

Na Cankarjevem tekmovanju v znanju materinščine v Ljubljani so srebrna priznanja odnesli dve dijakini II. b razreda šole I. Trinko, Tanja Zorzut in Tjaša Nanut, in dijakinja V. klasične gimnazije P. Trubar Katja Vončina. Letos

so se morali prijavitelci pripraviti o pesnikih Zlobcu, Pavčku, Menartu in Koviču ob 45-letnici izida njihove zbirke *Pesmi štirih*.

V klasična gimnazija je sodelovala na natečaju, ki ga je razpisalo Društvo mladih zgodovinarjev, z referatom o čevljarski obrti v naših krajih *Danes bo pojela klnjstra*. V ostri konkurenci je razred prejel srebrno priznanje in s tem ponovil uspeh gimnazijcev izpred dveh let.

Dijaki istega razreda so sodelovali tudi pri natečaju *Ariragazzi parla minore*, ki je namenjen pripadnikom slovenske, furlanske in drugih jezikovnih manjšin. Boris Štrukelj je sodeloval s poezijo, Kristina Kosič in Katja Vončina pa z igro oziroma proznim sestavkom. Prispevki udeležencev bodo objavljeni v večjezični antologiji, ki bo izšla letos.

Na natečaju v okviru SSK je Marija Jussa osvojila drugo mesto za fotografijo, Katja Vončina pa tretjo nagrado za prozni sestavek.

Nagrajenim in sodelujočim dijakom čestitamo!

HD

ABONMAJSKA SEZONA SSG 1998/99

OB KONCU GLEDALIŠKE SEZONE V GORICI

S komedijo *Sladke šibkosti žena* francoskega filmskega režiserja Reneja Claira v elegantno natančni, a obenem sveže razigrani režiji Dušana Mlakarja in slovenskem prevodu Aleša Bergerja - o premieri le-te, ki je bila 7. maja v Boljuncu, smo že poročali - se je 24. in 25. maja z vso mladostno živahnostjo umetniški ansambel Slovenskega stalnega gledališča za letos poslovil od goriških gledalcev. Ti so se ob besedilu in iskrih songih Miroslava Košute in Aleksandra Vodopivca iskreno nasmejali človeškim slabostim, ki so jih z duhovito interpretacijo poudarili izvajalci.

Goriški abonenti so letošnjo sezono, ki je bila zaradi znanih težav res huda preizkušnja za novega umetniškega vodjo in ravnatelja SSG Marka Sosiča, spremljali s posebnim zanimanjem, saj je zamejska dramska hiša zaradi sile razmer pripravila kar dve premieri predstavi - Müllerjevo *Vsi moji sinovi* v režiji Zvoneta Šedlbauerja in *Kliniko Kozarcky* Dušana Jovanoviča - v naših dveh dvoranah, ki sta častno prestali ta dva izredna dogodka. Zvesti obiskovalci teatra si želimo,

da bi se vodstvo gledališča v prihodnje "prostovoljno" odločilo za kratek čas preseliti se k nam in tu odigrati kakšno premiersko uprizoritev, čeprav se zavedamo, da taka selitev zahteva precejšnje napore in predstavlja dodatno finančno breme za gledališko hišo. Toda tudi v Gorici bi od časa do časa zaželeli občutiti tisti praznični piš, ki zaveje na premieri še posebno toplo ob posrečeni izbiri odrskega besedila.

Resnici na ljubo moramo priznati, da je kljub spremembam v repertoarju minula sezona stekla gladko kot že dolgo ne in doživela dober odziv. Pomlajeni igralski ansambel pa je s svojo neugnanostjo pokazal veliko vztrajnost pri delu ob mnogih ponovitvah različnih dramskih postavitev in seveda odkrito ljubezen do gledališke umetnosti in resen pristop do nje.

Ob gostovanjih po naših vaseh so letos zamejski gledališčniki ponovno navezali stike s tako publiko, ki le poredko zahaja v gledališke hrame, z veseljem pa "gre na veselico" v domačo dvorano.

IK

KULTURNI VEČER NA VRHU SV. MIHAELA

PO GRADNIKOVH POTEH

IGOR COTIČ

Po Gradnikovih poteh je bil naslov priručnega kulturnega večera, ki so ga pripravili člani Mladinskega pevskega zbora Vrh sv. Mihaela. Na njem so se prisotni poklonili liku slovenskega pesnika Alojza Gradnika, obenem pa obnovili spomine na izlet, ki je člane in prijatelje zbora jeseni peljal v njegove kraje. Izletniki so takrat spoznali okolje, kjer je pesnik živel in ustvarjal, ter se tako še bolj približali njegovim mislim in sporočilom. Kulturne zanimivosti briškega območja je udeležencem lanskega izleta razkril Bruno Podveršič, ki je bil prisoten tudi na kulturnem večeru, posvečenem briškemu pesniku. Številni udeleženci večera so lahko prisluhnili tudi gospodu Sergeju Gradniku, pesnikovemu sinu, ki je v svojem pozdravnem govoru pohvalil delovanje MIPZ Vrh sv. Mihaela, saj, kot je sam podčrtal: "Slovinci radi zapojejo, posebno če jih je več. Kaj hitro so tu dueti, terceti, kvar-



teti in nazadnje zbori. Zapojejo otroci, zapojejo odrasli, zapojejo ženske, moški, zapojejo skupaj. Pesem jih združi, poveže njihove misli in srca. Kdor poje, nima slabih misli." Svoj poseg pa je gospod Gradnik sklenil z besedami: "Tu, na etnični meji pomeni pesem poleg jezika obstoj, zato mora živeti v vaših srcih. Pesem v domačem, slovenskem jeziku, spoštujte jo, gojite jo in se veselite z njo, da boste ta rob od morja do planin ohranili še naslednjih

tisoč let." Sledil je recital, ki ga je pripravila Dorjana Devetak. V njem so mladi člani zbora prikazali pesnikovo življenjsko pot, zaznamovano s preizkušnjami briškega človeka, ki je okusil grenkobo obeh svetovnih vojn in si je šele po dolgi in mučni poti kot izkoriščen kolon z znojem in trudom priboril svojo zemljo. Gradnik si je z vsemi močmi prizadeval, da bi v goriških Slovincih ohranil narodno zavest. Na kulturnem področju je veliko ustvarjal in

bil zaradi tega tudi preganjan. Briški pesnik je v svojih delih prikazal tudi ljubezen do otrok, saj je napisal kar nekaj mladinskih pesmi in ugank, ki so jih otroci na srečanju sproščeno podali.

V bogatem sporedu večera so nastopili še MIPZ Vrh sv. Mihaela pod vodstvom Marje Feinig, kot gost pa pevski zbor Fantje izpod Grmade, ki ga vodi Ivo Kralj. Marko Tavčar je med svojim pozdravom poudaril, da je prav pesem tista, ki povezuje Slovence, in se ob tem hvalevredno izrekel o vlogi, ki jo opravlja MIPZ Vrh sv. Mihaela z zbiranjem vaše mladine.

Kulturni večer je povezoval Marko Černic. Člane vrhovskega mladinskega zbora so s kitaro in orff instrumenti spremljale Sara in Tatjana Devetak ter Karen Ulian. Kot recitatorji so nastopili: Debora Brumat, Matija Cotič, Ivan Černic, Karen Ulian, Juri Devetak, Manuel Devetak, Jan Černic, Luca Brumat, Martin Devetak, Tjaša Devetak, Jasmin Moro, Greta Cotič, Robert Devetak, Nika Bagon in najmlajši... Marta, Mihaela, Lara, Nika, Ivana ter Anja.

OBVESTILA

SOVODENJSKA SEKCIJA krvodajalcev vabi v soboto, 29. t.m., ob 20. uri na *Nočni pohod*. Start in cilj sta na kotalkališču KSD Vipava na Peči. Sledili bosta točka kotalkanja in paštašuta za vse. Izkupiček je namenjen ustanovi Casa Via di Natale iz Aviana, ki nudi brezplačno gostoljubje bolnikom na zdravljenju v Onkološkem centru v Avianu. Prireditve bo ob vsakem vremenu.

UČENCI IN učitelj OŠ Josip Abram iz Pevme vabijo na *Čarobno junijsko noč*. Prireditve bo v torek, 1. junija, ob 20. uri v veliki dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž.

ODBOR ZVEZE slovenske katoliške prosvete se bo sestel v četrtek, 3. junija, ob 20.30 na Vrh sv. Mihaela.

PROSVEJNO DRUŠTVO Štandrež prireja v sodelovanju z župnijo sv. Andreja v okviru vaškega praznovanja *Sedmo srečanje pritrkovalcev*, ki bo v Štandrežu v nedeljo, 6. junija, z začetkom ob 17. uri. Skupine, ki naj jih po možnosti sestavljajo vsaj tri osebe, bodo izvajale desetminutni program. Nastopajoči naj se javijo v dvorani pri cerkvi vsaj pol ure pred začetkom srečanja. Prijave sprejemata Danilo Paulin, ul. Trivigiano 5, in župnik Karel Bolčina tel. 0481 21849.

ŽUPNIJA SV. Andreja v Štandrežu prireja romanje v Chiampo pri Vicenzi (votlina lurske Matere Božje) v ponedeljek, 14. junija. Informacije pri Emi Lupin (tel. 0481 21361).

DAROVI

ZA ALBANSKE begunce: Milka Cijan s Peči 100.000; Nada Žerjal 50.000; Benjamin Černic 100.000 lir.

ZAMISIJONARJA p. Kosa: ob 55. obletnici nasilne smrti Marte Terčon družina Terčon 100.000; Ada in Peter Škabar v spomin na drago Elko Škabar ob prvem mesecu smrti 50.000; Gianni Zecchini v spomin na svakinjo Nado Ch. Zecchini 10.000 lir.

N.N. VRH za albanske begunce 300.000, za misijon p. Kosa 50.000, za cerkev v Gabrjah 50.000 lir.

SOVODNJE SKOZI ČAS

To je naslov knjige o zgodovini in dogajanju na Sovodnjem, ki jo je na pobudo in po naročilu občinske uprave napisal časnikar in zgodovinar Marko Waltritsch. Na 224 straneh velikega formata je avtor zbral veliko vesti o dogajanju v teh krajih ob sotočju Soče in Vipave od rimskih časov do današnjih dni. Največ teksta je prvič objavljenega, kajti avtor je pobrskal po državnih, pokrajinskih in občinskih arhivih in časopisih, ki so izhajali pred sto leti. V knjigi je veliko napisane o dogajanju v vseh krajih v občini. Opisani so delovanje občinske uprave, razvoj gospodarstva, kulture, šolstva itd. V knjigi je več kot sto barvnih in črno-belih slik. Knjigo bo Waltritsch predstavil v Kulturnem domu v Sovodnjah v petek, 4. junija, ob 20. uri. Vabljeni!

V CERKVI NA TRAVNIKU

SREČANJA Z DUHOVNO GLASBO

Ta mesec so bila v cerkvi na Travniku v Gorici tri srečanja s sakralno glasbo. Na sporedu je bila instrumentalna, solistična in zborovska glasba. Prvi večer je bil posvečen instrumentalni glasbi. Nastopil je Tergeste trumpet consort. Glavno vlogo so seveda imele velike travniške orgle. Tako je tudi naslednji večer zaigrala na to "cerkveno" glasbilo tržaška organistka Valentina Longo. Splet so prišle na dan pomanjkljivosti travniških orgel. Čudno se zdi, da kljub razsipnosti na nekaterih področjih ni mogoče najti zadostnih prispevkov za restavriranje teh orgel. Zadnji večer je bil posvečen simfonični in zborovski glasbi. Najprej smo poslušali *Intermedium* za godalni orkester in orgle goriškega skladatelja Stanka Jericija. Ravno tako je napolnil veliko travniško cerkev Albinoni-

jev *Adagio*. Toda višek večera je bila zborovska glasba. Nastopili so otroški zbor Gruppo voci bianche S. Ignazio, mešani zbor S. Ignazio, godalni orkester Cappella Carinthia. Vse je vodil H. Schamberger. Na sporedu sta bili dve Jericijevi skladbi, posvečeni Materi Božji: *Ave Regina coelorum* in *Ave Maris stella*, obe za otroški in mešani zbor ob spremljavi godalnega orkestra. Večer je sklenilo izvajanje dveh Mozartovih skladb: *Regina coeli* in *Veni Sancte Spiritus* za soliste, mešani zbor in simfonični orkester. Zahtevno skladbo je domači zbor suvereno izvedel in mogočno petje je lepo zadonelo. Prof. Enza Pecorari, ki živi v Farri d'Isonzo, je kot vedno izredno lepo izvedla svojo vlogo. Pela je tudi naša mlada solistka Mirjam Pahor. Odkrito povedano je treba reči, da ni prav nič zaostala za sopranistko in je s svojim bleščečim glasom naredila najlepši vtis.

Seveda je imel največjo in najtežjo vlogo zbor S. Ignazio, ki tudi organizira tovrstna srečanja. Ta zbor je še enkrat pokazal, da resen študij obrodil prej ali slej dobre sadove. Tudi otroški zbor, ki je v glavnem pel dvoglasno, je dovršeno opravil svojo nalogo. Večer je lepo sklenil srečanja z duhovno glasbo, saj so številni poslušalci skoraj napolnili travniško cerkev. Vse tri večere je uvedla in povezovala Annalora Colautti.

Naj zaključim s prošnjo in željo, da bi duhovno glasbo in ustrezna glasbila, ki so povezana z njo, vsi bolj cenili in radi poslušali.

Sj

DVA SLAVNOSTNA KONCERTA

30-LETNICA REVIEJE PRIMORSKA POJE

Tudi letos se je že končala revija Primorska poje. Praznovala je svoj 30. jubilej. Od vseh do sedaj izpeljanih revij je ta štela najvišje število nastopajočih zborov. V tem sklopu so Zveza pevskih zborov Primorske, Zveza slovenskih kulturnih društev v Italiji, Zveza slovenske katoliške prosvete Gorica, Zveza cerkvenih pevskih zborov Trst priredile dva slavnostna koncerta prav za proslavitev njene 30. obletnice: v petek, 21. maja, v Kulturnem domu v Novi Gorici in v soboto, 22. maja, na Dvorcu Zemono pri Vipavi. Prisluhnili smo petju, melodiji slovenskih besed enajstih morda najkvalitetnejših, slovenskih zborov. Med

temi smo zasledili tudi nekaj naših zamejskih zborov, to so bili: mešani zbor F.B. Sedej iz Števerjana (zborovodja Bogdan Kralj), mešani zbor Hrast iz Doberdoba (Hilarij Lavrenčič), mešani zbor Jacobus Gallus iz Trsta (Janko Ban), komorni zbor Resonet (Aleksandra Pertot) in Tržaški oktet (umetniški vodja Danilo Čadež). Predsednik republike Slovenije Milan Kučan je odlikoval revijo z visokim priznanjem.

V življenju je potrebnih mnogo preprostih besed, kakor so kruh, ljubezen, dobrota... Dodal bi še pesem, ki te poživi, te napoji s svežim duhom in z novo močjo.

MD

ZBOR PODGORA V TRSTU

V ponedeljek, 10. maja, je pevski zbor Podgora pod vodstvom dr. Mirka Špacapana sodeloval na reviji *Srečanje-Incontro*, ki je potekala v cerkvi Santa Maria del Soccorso v Trstu. Za organizacijo je poskrbel škedenjski zbor Silvalae Cantores, ki ga vodi prof. Giuseppe Botta. Slednji se je na reviji predstavil tudi z vokalno skupino Canticum Novum, ki jo sestavljajo gojenci njegovih tečajev solopetja v Trstu in Gorici. Ker je koncert potekal v Marijinem mesecu, je bila večina skladb posvečena prav njej. Slišali smo srednjeveške korale, renesančne motete in moderne stvaritve. Pevski zbor Podgora je izvajal

Arcadeltovo *Ave Mario*, Palestrinovo *Alma Redemptoris Mater*, Hladnikovo *Je mrak končan*, Vodopivčevi *Marija, majnik gre čez trate* in *Tisoč slavospevov krasnih* ter Hribarjevo *Večerni zvon*. Pod vodstvom dr. Špacapana so združeni zbori na koncu izvajali še Mozartov *Ave Verum*. Po splošni oceni prisotnih je revija prispevala k spoznavanju in primerjanju med kulturami tu živčih narodnosti, ki se premalo srečujejo. Za pevce pa je bila priložnost, da znova ponesejo našo versko pesem v širšo javnost ter da se obogatijo s poslušanjem skladb tujih avtorjev.

KROŽEK V. ŠČEK - ARS - KATOLIŠKA KNJIGARNA

Vljudno vas vabimo na predstavitev zadnjih treh knjig
Krožka za družbena vprašanja Virgil Šček:

Vida Valenčič - EVROPA NARODOV
Ivo Jevnikar - SLOVENIJA IN MANJŠINE
Milica Kacin Wohinz - LAVRENČIČ, PODGORNIK IN STANGER V PARLAMENTU

O novih delih bodo spregovorili avtorji.

Petek, 28. maja 1999, ob 18. uri v Katoliški knjigarni na Travniku v Gorici.

ŠTUDIJSKO RAZISKOVALNI FORUM ZA KULTURO
SCGV EMIL KOMEL
KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ
KULTURNI CENTER STELLA MATUTINA

vabijo na predavanje

UVOD V KRŠČANSKO FILOZOFIJO GLASBE
predavatelj: Boris Šinigoj

Petek, 28. maja, ob 20. uri v komorni dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž.

PROSVETNO DRUŠTVO ŠTANDREŽ

organizira v župnijskem parku Med lipami

PRAZNIK ŠPARGLJEV

SOBOTA, 29. MAJA:
ob 17. uri slikarski ex-tempore,
ob 20.30 plesna zabava

NEDELJA, 30. MAJA:
ob 19. uri OŠ F. Erjavec iz Štandreža, MIPZ Vrh sv. Mihaela, Do-mi-sol; sledi plesna zabava

SOBOTA, 5. JUNIJA:
ob 20.30 plesna zabava

NEDELJA, 6. JUNIJA:
ob 17. uri srečanje pritrkovalcev,
ob 19. uri MPZ Mirko Filej in MePZ Vrtojba, nagrajevanja, veseloigra štandreške skupine *Selitev*, sledi plesna zabava

Igrali bodo ansambli *Souvenir*, *Kvintet mi*, *Oasi* in *Kraški kvintet*. Na voljo bodo odlični šparglji, domača jedaja in pijača, bogat srečolov, fotografski natečaj.

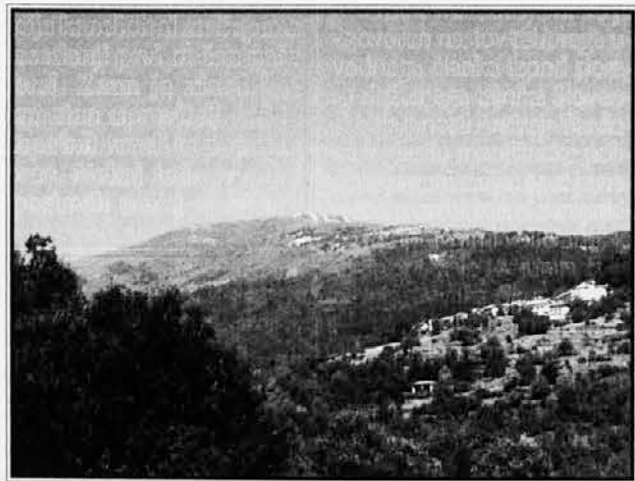
PODVIG PLANINSKE DRUŽINE BENEČIJE

NA MATAJURJU GRADIJO PLANINSKO KOČO

ERIKA JAZBAR

O Planinski družini Benečije navadno trdimo, da je najštevilnejša organizacija med Slovenci, ki živijo v videmski pokrajini, saj šteje njeno članstvo preko dvesto planincev in število let-teh raste iz leta v leto. Beneški planinci so lahko s svojim uspešnim delovanjem še kako zadovoljni, saj je Planinska družina Benečije nastala komaj leta 1992.

Konec januarja so na rednem občnem zboru obnovili skupino ljudi, ki bodo uresničevali smernice letošnje sezone, ki zajemajo običajne pobude planinskega društva, ob tem pa igra PDB pomembno vlogo pobudnice raznoraznih iniciativ, ki si prizadevajo za ohranjanje lastne kulturne in jezikovne specifičnosti predvsem med mlajšimi generacijami, ki so posebno izpostavljene bolj ali manj tihi asimilaciji; ob planinskih pohodih in izletih so torej na vrsti petje, ohranjanje oziroma obujanje manj poznanih vaških tradicij, od kresovanja do



pustovanj in izletov v manj poznane kraje slovenske Benečije ipd.

Uspeh PDB je nadalje vezan na pomembno dejstvo: od vsega začetka delajo njeni člani v glavnem na teritoriju, z ljudmi in med ljudmi; se ne ukvarjajo s politiko, predvsem pa ne gre za eno tistih umetnih društev, ki nekaj delajo samo na papirju in občasno prirejajo kako pobudo, da bi opravičili svojo prisotnost.

V nedeljo, 9. maja, je PDB uradno odprla planinsko se-

zono s pohodom na Hum; v nedeljo, 16. maja, pa so začeli z zahtevno nalogo, in sicer z gradnjo koč na Matajurju.

Zamisel za kočjo pod vrhom Matajurja na višini 1400 metrov je skrita želja beneških planincev že nekaj let. Resno so se z njo začeli ukvarjati pred tremi leti, saj je podvig zelo zahteven.

Beneški planinci so morali najprej začeti z nabirko potrebnega denarja, kajti vsota za gradnjo koč ni ravno nizka. Denar so zbrali kar sami,

in sicer s prostovoljnimi prispevki ter s sredstvi, ki so jih zaslužili z organizacijo nekaterih družabnih srečanj.

Kočja bo po načrtih obsegala 50 kvadratnih metrov, v prvem nadstropju bosta kuhinja in večja soba, medtem ko bo na vrhu prostor za prenočišče.

Ob zbirki denarja pa je bila pot za potrebno gradbeno dovoljenje posejana s trnjem; poleg običajnih birokratskih zapletov, gradbenih komisij, potrebnih dokumentov, načrtov in posvetovanj so bila na dnevnem redu protestna pisma na dnevnem časopisju in zagovarjanja pred deželnim CAI-em, ki je krivil beneške planince, da želijo delati škodo na Matajurju. Kljub težavam je Planinska družina Benečije vztrajala in začela z uresničevanjem zahtevnega projekta.

Začetek gradnje kočje predstavlja zaenkrat le prvi dejanski korak, saj bo delo naporno in zahtevno. Beneški planinci so morali najprej nositi material na predvideno točko, saj ni prevoznih poti, ki bi peljale do take višine. Površino so ogradili, z deli bodo nadaljevali v nedeljah, ko bodo prosti "planinskih dolžnosti".

VIPAVSKI GLAS

V Vipavi je spet izšel *Vipavski glas*, glasilo tamkajšnje krajevne skupnosti. Ta časnik je pomemben za preučevanje zgodovinskega spomina o Vipavi in njenih prebivalcih. Pri tem je zanimivo, da izhaja redno, pri financiranju pa s prispevki pomagajo tudi tisti, ki po rojstvu izhajajo iz Vipave, toda zdaj živijo drugod.

48. številka štirinajstega letnika obravnava dogodke, ki so se zgodili pretežno marca letos, pri čemer je sestanek o slovenskem kulturnem prazniku zaradi izvirnih misli pravzaprav zmeraj aktualen. V rubriki *Iz naše preteklosti* je Franc Cerovšek opisal naselje Vrhpolje, Magda Rodman piše o starih vipavskih štedilnikih, Francka Meden poroča, kako so nekoč na Loziški Gori na Nanosu pridelovali zeljne sadike, *flance*, kar je bilo kar donosno opravilo. Nadalje je objavljeno zadnje nadaljevanje kronike osnovne šole v Vipavi; vseh je bilo sedem in v njih je bilo opisanih veliko podatkov o tem, kako je potekalo delo na vipavski šoli v času Avstro-ogrske. Božidar Premrl je pripravil deveto nadaljevanje prispevkov o Vipavi in Vipavcih, ki so bili objavljene

ni v Bleiweisovih *Novicah* v drugi polovici prejšnjega stoletja. Zanimivo je pismo, ki ga je domačin, sedaj že pokojni Anton Furlan, poslal Hidrometeorološkemu zavodu Slovenije leta 1977. V njem opisuje, kako so pod tremi različnimi režimi od leta 1910 dalje poskušali rešiti problem poplavljanja reke Vipave. Avtor pri tem obravnava poplavo, ki je prizadela Vipavo 21. in 22. avgusta leta 1977. Vera Poniž je dalje opisala lik in narodnoobrambno delovanje odvetnika Karla Lavriča, in sicer njegovo ajdovsko in goriško obdobje. Pri tem navaja, "da je bil dr. Karel Lavrič velik Slovenec. Skozi vse njegovo poslanstvo se kot rdeča nit vleče zahteva po enakopravnosti slovenskega jezika v javnem življenju". Ana Florjančič je objavila zanimiv zapis o spominih Tončke Durn na briškega pesnika Alojza Gradnika, pri kateri je bila varuška in gospodinja. *Vipavski glas* našteva pod vsakim prispevkom uporabljene vire, razlaga pa tudi domače pojme in besede, ki izhajajo iz krajevne narečne govornice.

GLASBA GLASBA GLASBA GLASBA GLASBA GLASBA GLASBA

Kdaj bo izšla vaša nova kaset?

Najprej lep pozdrav. Naša nova kasetna in zgoščenka Čuki & Štoklje, ki je izšla ravno te dni, je zelo dobra, živahna in jo priporočam vsem našim poslušalcem. V njej je veliko novih pesmi, poleg že poznanih, kot so *Esmeralda*, *Sončni žarek*, *Rock and roll za zmečaj*. Upam, da bo tudi ta kasetna razveseljevala slovenske poslušalce.

Na prejšnji zgoščenki Hozentregerji in ta hitri hiti Čukov so poleg naslovne uspešnice še druge znane. Kako pa je prišlo do te zbirke?

Čuki bomo letos praznovali že desetletnico skupnega muziciranja in v teh letih se je nabralo kar lepo število hitov. Posebej smo poznani po teh hitrih pesmih, kot so *Kavbojci in Indijanci*, *Hugo*, *Krokodilčki*, *Zobar*, *Hozentregerji*... Poslušalci sami so izrazili željo, da bi zbrali vse te pesmi na zgoščenki. Kasetna *Hozentregerji* je v prodaji že od lanskega leta in je v Sloveniji dosegla zlato naklado, kar ni šala.

Bi lahko predstavil skupino?

Čuki smo v desetih letih zamenjali samo enega člana. Pred kratkim se nam je pridružil Matjaž Končan, moj bratranec, ki igra tako harmoniko kot klaviature. Nadomestil je Marjana, ki si je želel več družinskega življenja. Ne smemo pozabiti, da imamo na leto od stopetdeset do dvesto nastopov in da je muziciranje kar naporno. Ostali člani

GLASBA ZA ZABAVO, A TUDI...

IGOR COTIČ

Po nastopu 7. maja v Kulturnem centru Lojze Bratuž v Gorici je Jože Potrebuješ, vodja ansambla Čuki, rade volje pristal na pogovor in spregovoril o svoji skupini.



smo Vinko Cankar, ki igra bas kitaro, Marko Vozelj, ki igra kitaro, in jaz, tudi kitarist. Vsi pa poleg igranja na instrumente tudi pojemo.

Kako je pravzaprav nastal ansambel?

Zanimivo je, da sem Marka spoznal med služenjem vojaškega roka na meji z Albanijo. Po vrnitvi domov sta me Marjan in Vinko povabila k ansamblu, sam pa sem pritegnil k skupini še Marka in krog je bil sklenjen.

Kje nastopate?

Nastopamo v dvoranah, cerkvah, pojemo v bolnišnicah, na plesiščih... Veliko nas vabijo vsepovsod. V Sloveniji smo Čuki ansambel, ki veliko nastopa na dobrodelnih prireditvah za otroke. Znani pa smo seveda po žurih, še posebej na Primorskem, saj smo že nekaj let eden izmed vodilnih ansamblov v Sloveniji. Z glasbo sicer ne tekmujejo, pač pa se z njo ukvarjamo, ker nam je enostavno všeč.

Omenil si, da veliko igrate v dobrodelne namene za otroke...

Bolni otroci so nam prirali k srcu. Zelo smo zadovoljni, če jim lahko olepšamo dneve, ki v bolnišnici niso najbolj postlani z rožicami. To nam veliko pomeni in prav zaradi tega prirejamo v dobrodelne namene vsako leto okrog petintrideset nastopov.

Zelo priljubljeni ste tudi med najmlajšimi. Kje tiči vzrok takšnega uspeha in kako to, da navdušujete tako širok krog poslušalcev?

Jož, (posmeh) tega tudi sami točno ne vemo. Otroci se istovetijo z našo glasbo, radi pojejo naše pesmi in se nanje takoj navežejo; mladina hodi v velikem številu na naše žure. Mogoče zaradi tega, ker damo na odru vse od sebe.

Kakšna sporočila želite posredovati poslušalcem?

Vsaka pesem ima svoje sporočilo. V glavnem pa je naša glasba sproščena, vesela, taka, da ljudi družijo in veseli.

S čim se še ukvarjate Čuki poleg glasbe?

Marko ima srednje zdravstveno izobrazbo in je bolničar, Matjaž je lesni tehnik, Vinko je gradbenik, zadnje čase pa se ukvarja z domačo kmetijo, sam sem komercialist.

Kdaj najraje ustvarjate?

Imenujemo se Čuki, ker naše delo poteka v glavnem ponoči. Ne spomnim se, da bi napisal kako pesem podnevi. Tudi snemamo najraje ponoči.

Kateri dogodek iz vaše pevske kariere vam je najbolj živ v spominu?

Nastopov je bilo veliko, približno tisoč štiristo. Mislim, da je vsem najbolj pri srcu nastop, ki smo ga imeli ob papeževem obisku v Postojni. Ne nazadnje je bil tudi nocojšnji nastop v Gorici zelo simpatičen. Bila je posebna izkušnja, saj smo prvič nastopili pred publiko z bobnarjem in tolkalcem. Tudi publika je bila zelo v redu...

Vaši prihodnji nastopi...

Maja bomo veliko nastopali na maturantskih plesih, sploh je naše glasbeno poletje v bistvu razprodano. Na programu imamo veliko nastopov tudi vse do novega leta.

GLEDALIŠKI LJUBITELJI IZ GABROVICE V PARIZ

Na povabilo Društva Slovencev v Parizu se dvajsetčlanski ansambel gledališke skupine KD Brce iz Gabrovice pri Komnu odpravlja na štiridnevno turnejo v Francijo, kjer bo v soboto, 29. maja, ob 20. uri v dvorani Slovenskega doma v Châtillonu v Parizu uprizoril letošnjo uspešno predstavo *Štmčki v mineštri* avtorja in režiserja Sergeja Verča. S skupino potuje tudi ansambel Plima, ki bo s svojim bogatim repertoarjem plesne glasbe poskrbel za prijetno vzdušje na družabnem večeru, ki bo sledil predstavi.

Uprizoritev *Štmčki v mineštri* si je na dosedanjih petnajstih ponovitvah po številnih krajih Primorske, med drugim tudi na Opčinah, v Kopru in Sežani, ogledalo skoraj tri tisoč gledalcev, prav v teh dneh pa so gabrovčanski gledališčniki prejeli še eno nepričakovano povabilo. Selektor Alen Jelen je namreč med skoraj stotimi ogledanimi predstavami po vsej Sloveniji izbral *Štmčke v mineštri* za zaključni nastop 6. junija na Linhartovem srečanju - 38. srečanju gledaliških skupin Slovenije v Ljubljani.

Naj še dodamo, da se na debudni gabrovčanski gledališčniki pod vodstvom Sergeja Verča že vneto pripravljajo na novo premiero, veseli večer *Pa po lojtrci gor...*, ki bo konec junija na domačem odru pod zvezdami.

V BRDIH DAN ODPRTIH KLETI

V pestri družini vinarjev iz Italije in drugih držav, ki bodo letos sodelovali na prireditvi, imenovani *Dan odprtih kleti* (oz. Wine day), bodo letos prvič tudi vinogradniki oziroma vinarji iz Goriških Brd. Prireditve bo v nedeljo, 30. maja. Svoje delo in kleti ter seveda vino bo razkazalo 28 briških vinarjev. Med njimi bo tudi Kmetijska zadruška Goriška Brda, ki ima eno izmed največjih vinskih oziroma predelovalnih kleti v Sloveniji. Gre za izvirno in zanimivo promocijo vinogradništva in vinarstva, ki naj bi pripeljala tudi k večji promociji vin s tega sadjarsko-vinogradniškega območja.

Župan občine Brda Franc Mužič je na srečanju s časnikarji poudaril, da pripravljajo tudi druge zanimive akcije za promocijo tega območja. Kmalu naj bi ustanovili poseben konzorcij ali gospodarsko interesno združenje, ki bo uvedlo in zaščitilo blagovno značko Brda. Promociji tega območja bodo namenjeni tudi tradicionalni praznik češenj od 11. do 13. junija, Mednarodno srečanje t.i. zrelih vin, ki bo 12. in 13. junija, Dnevi poezije in vina v Medani od 25. do 29. septembra in seveda Martinovanje, ki bo trajalo od 5. do 11. novembra.

NAPOVEDUJEJO SPREMEMBE USTAVE IN VOLILNEGA SISTEMA

MARJAN DROBEŽ

Dogodki, ki so ali pa še bodo pomembni za Slovenijo, se kar prehitujejo in vseh v okviru tega zapisa ni moč naštetiti in še manj obrazložiti. Nemara gre za procese, ki jih je treba določiti in izvajati zaradi utrjevanja in razvoja nove države, pri čemer se soočajo različna stališča in usmeritve, ki so pogosto tudi izraz teženj posameznih političnih strank ali celo nekaterih osebnosti oz. vidnejših politikov.

Precej zanimanja in pričakovanja vzbujajo napovedani obisk ameriškega predsednika Billa Clintona, ki naj bi v Slovenijo prišel proti koncu junija. O poteku in podrobnostih obiska sta se v Ljubljani že dvakrat pogovarjali ameriški delegaciji, medtem ko bo tretja predhodnica za pripravo obiska dopotovala konec maja. S slovenskimi gostitelji bo Clinton obravnaval predvsem razmere na Balkanu, upošteva dotedanji razvoj na Kosovu oziroma v Zvezni republiki Jugoslaviji. Ameriškega predsednika naj bi spremljala izredno številna delegacija. Nad vsem, kar naj bi se dogajalo med obiskom, ki

bo prvi na tako visoki ravni v Sloveniji, vzbuja že zdaj največje zanimanje predvideni javni nagovor predsednika ZDA prebivalcem Slovenije.

V Sloveniji pa se medtem nadaljujejo predvsem priprave na parlamentarne volitve v letu 2000. Nastajajo zamisli in kombinacije o koalicijah, ki bi sodelovale na volitvah, pri čemer se samo Liberalna demokracija kaže kot samostojna in samozavestna politična stranka, ki naj bi imela že vnaprej zagotovljen volilni uspeh. Kaže pa, da se ne bodo uresničile napovedi oz. želje posameznih skupin v ZLS, da bi se ta stranka tesneje povezala z Janševimi socialdemokrati. Janez Janša je v intervjuju na državni televiziji namreč takšno možnost odločno zavrnil, pri čemer je opozoril, da SDS in ZLS v svojih programih in tudi politiki nimata nič skupnega. ZLS zdaj ne ve, s katero politično stranko bi se povezala, pri tem pa "sanja na levič", kot je zapisal komentator v nekem slovenskem tedniku. Obstaja teorija, da je ZLS nekakšna "naravna zaveznica" Liberalne demokracije Slovenije in bi torej stranki morali skleniti pakt o zavezništvu in skupnem sa-

stopu na naslednjih parlamentarnih volitvah. Toda o tem so v ZLS tudi kritična mnenja. Programski vodja stranke dr. Igor Lukšič je, denimo, dejal, da bi morali zrahljati utrjeno predstavo o naravnem zavezništvu s stranko relativne večine, "saj si ne moremo privoščiti, da smo rezerva, ki jo lahko LDS porabi po potrebi".

ZATON DEMOKRATSKE STRANKE PO Odstopu DVEH NAJVIDNEJŠIH ČLANOV?

Glede volilnega sistema, ki ga bodo uvedli na prihodnjih parlamentarnih volitvah, še ni nič jasnega in dokončnega. Predstavniki strank o tem razpravljajo na sestankih in posvetih, ki so zaprti za javnost. Nemara je rešitev iz zapletov nakazal predsednik LDS in vlade Janez Drnovšek z izjavo, da se zavzema za sprejem kombiniranega večinsko-proporcionalnega sistema, ki izhaja iz nemškega volilnega modela. "Če pa prvaki strank ne bodo podprli tega predloga, bo LDS predlagala uzakonitev dvokrožnega večinskega volilnega sistema, ki je dobil največ glasov na referendumu in se je zanj izreklo tudi ustavno sodišče. Pri tem pa pou-

darjam, da je povsem legitimna pravica poslancev, da v skladu z ustavo sami odločajo o volilnem sistemu." Pred sprejemom odločitve v parlamentu o novem volilnem sistemu pa bi odločali o nekaterih spremembah ustave. Zadevale bi poenostavitev postopka imenovanja mandatorja za predsednika vlade in ministrov, določila o predčasni parlamentarnih volitvah in regionalizmu, ki bi ga uvedli v Sloveniji. Posebnega pomena v spremenjeni ustavi bi bil t.i. evropski člen, s katerim bi poenostavili in pospešili sprejemanje evropske zakonodaje.

Na izrednem kongresu Demokratske stranke Slovenije sta odstopila dva najvidnejša člana, predsednik Tone Peršak in predsednica glavnega odbora Danica Simčič. Gre za edina širši javnosti poznana člana oz. funkcionarja stranke, ki je naslednica Slovenske demokratične zveze. Le-ta je bila kot druga nova demokratična stranka v Sloveniji ustanovljena januarja 1989. Danica Simčič, nekdanja televizijska častnikarka, je štiri dni po odstopu postala članica ZLS.

POUDARJENA VLOGA IN LIK IVANA RUDOLFA



Lavričeva knjižnica v Ajdovščini je v torek, 18. maja, pripravila predstavitev pred kratkim najdenega dokumentarnega filma z naslovom *Život i rad jugoslovanske vojske* (Življenje in delo jugoslovanske vojske). V zapuščini očeta prof. Ivana Rudolfa, Tigravca in organizatorja prekomorcev v Afriki, ga je našel in ga dal tehnično urediti za predvajanje njegov sin Saša.

Zgodovinski okvir obdobja v l. 1942, ko je bil film po naročilu Angležev posnet v Egiptu, je podal zgodovinar dr. Jože Pirjevec. Poudaril je, da vsebuje film precej srbske propagande in t.i. jugoslovanskega patriotizma, ki naj bi ga posebej tedanji kralj Petar II., vendar pa tudi iskrenega narodnega zanosa in pripravljenosti Primorcev, nekdanjih

italijanskih vojakov, da sodelujejo v boju proti fašizmu in za osvoboditev Primorske. Saša Rudolf je udeležencem slovesnosti dejal, da je imel njegov oče zelo rad Podnanos, kjer je preživel mladost, in vso Vipavsko dolino; zato so omenjeni dokumentarni film najprej predstavili v Ajdovščini. Povzel je bogato življenjsko pot očeta, ki je svoje delovanje posvetil osvoboditvi slovenskega ljudstva na Primorskem, boju proti italijanskemu in nemškemu fašizmu ter med bivanjem v Afriki usposabljanju nekdanjih italijanskih vojakov, pozneje angleškimi ujetnikom, za boj v okviru prekomorcev in padalcev, ki so kasneje v sklopu zavezniških sil prišli v Slovenijo. Opozoril je na tragično usodo padalcev, ki so jih po zmagoviti vojni l. 1945 povečini pobili oz. so izginili v okoliščinah, ki še zmeraj niso pojasnjene. Rekel je, "da moramo njihovo usodo do kraja raziskati, o padalcih tudi govoriti, kar je zdaj v demokratični državi mogoče. Odpustili smo tistim, ki so zagrešili ta zločin, vendar mora primer slovenskih padalcev ostati v naši zavesti tudi kot opomin, da se kaj takega ne bi nikoli več zgodilo." O političnih in vojaških razmerah v Afriki med usposabljanjem padalcev in borbev prekomorcev, in o liku prof. Ivana Rudolfa so govorili tudi posamezni udeleženci dogodka v Afriki. Zanimiva je bila pripoved dveh nekdanjih padalcev (od skupaj treh preživelih), ki sta bila po vojni tudi do ločena za usmrteve, toda sta čudežno ostala živa. To sta Stanislav Simčič iz Bilj in Ivan Božič z Mosta pri Soči. Dejala sta, da je skrajni čas, da bi slovenska država uradno priznala zločin, ki je bil napravljen nad nekdanjimi padalci, in se zanj oprostila.

Na slovesnosti ob predstavitvi dokumentarnega filma je Goriška Mohorjeva družba ponudila prisotnim knjigo prof. Ivana Rudolfa z naslovom *Spev v nanoško jutro*, ki je izšla lani v okviru njene redne zbirke, in knjigo sina Saše Rudolfa z naslovom *Xolotl* in podnaslovom *Med resnico in domišljijo*.

M.

DR. LUDVIK TOPLAK POTRJEVA ZA REKTORJA UNIVERZE V MARIBORU

Senat mariborske univerze je 18. maja potrdil dr. Ludvika Toplaka za rektorja. To bo njegov že tretji mandat. Univerza se hitro razvija, uveljavlja in ustanavlja nove študijske smeri. Potrjeni rektor je dejal, da je treba kvaliteto v tem visokošolskem zavodu izboljševati predvsem s povečanim deležem raziskovalnega dela in podiplomskega študija. Univerzo bodo tudi v prihodnje dograjevali z novimi programi, med katerimi je omenil tudi teološki študij.

SLOVENSKO EKONOMSKO OGLEDALO

SLOVENIJA NAJBOLJ RAZVITA OD DRŽAV V TRANZICIJI?

V novi številki publikacije *Slovensko ekonomsko ogledalo*, ki jo izdaja Urad republike Slovenije za makroekonomske analize in razvoj, je objavljeno gradivo, ki odseva trenutno sliko slovenskega gospodarstva. Analizirani so sklopi naslednjih tem: Slovenija in njeno mednarodno ekonomsko okolje; Vstopanje Slovenije v EU; Ekonomski odnosi s tujino; Strukturne in institucionalne spremembe; Ekonomska politika; Ekonomske in socialne razmere; Pregled po dejavnostih in regijah ter Podatkovna in slikovna priloga. Iz podatkov navajamo nekaj tistih, ki zadevajo rast bruto domačega proizvoda po kupni moči v Sloveniji. Bruto domači proizvod po kupni moči je osnovni indikator dosežene razvojne ravni držav, ki posredno dobro prikazuje tudi povprečno življenjsko raven. Omenjeni proizvod Slovenije na prebivalca po kupni moči se je v obdobju 1995-98 povečal za 19,5%. S tako stopnjo rasti ostaja Slovenija najrazvitejša med državami v prehodu iz totalitarnega v demokratični sistem. Slovenija dosega 14,990 ameriških dolarjev BDP na prebivalca, kar je višja stopnja, kot jo dose-

gajo Grčija, Češka, Madžarska, Slovaška, Poljska, Hrvaška, Rusija, Romunija, Bolgarija in Ukrajina. Po svojem BDP na prebivalca dosega Slovenija 70% povprečja EU.

M.

RAZKOL V KMETIJSKEM ZADRUŽNIŠTVU NA VIPAVSKEM

Spori o vodenju kmetijske zadruge v Vipavi, ki ima člane po Vipavski dolini, na območju Nove Gorice in Krasa, so privedli do razkola, ki je povzročil razbitje organizacije. Zadrugo zdaj vodijo direktor in organi, ki so bili izvoljeni na izrednem občnem zboru 18. aprila, vendar novim organom oporekajo prejšnji funkcionarji. Slednji ne spoštujejo niti sklepnih sodišča, ki je razrešenim članom raznih organov pod prettno kazni naročilo, "da se vzdržijo vseh ravnanj, s katerimi bi ovirali poslovanje kmetijske zadruge." Odstavljeno vodstvo je v Čepovani sklicalo izredni občni zbor. Sklenili so, da bodo ustanovili novo zadrugo, ki naj bi se imenovala Kmečka zadruga Vipavska dolina. Članom dosedanje zadruge so dali osem dni časa, da se odločijo, v kateri zadrugi želijo sodelovati.

PRILAGODLJIVA IN GIBČNA FINANČNO-DENARNA USTANOVA

BANKA VIPA V SKLADU Z EVROPSKIMI MERILI

Banka Vipa v Novi Gorici je bila ustanovljena šele pred sedmimi leti, toda v tem obdobju se je že lepo uveljavila v slovenskem bančnem prostoru. Od samega začetka je namreč težila, da v svojem poslovanju uvede takšna merila in standarde, da bi bila lahko primerljiva oz. konkurenčna tudi v primerjavi z državami članicami EU. To ji je tudi uspelo.

Na sestanku s časnikarji so povedali, da poslovna mreža Vipa pokriva celotno območje Goriške in Krasa in obsega 21 ekspozitur in 15 lastnih bančnih avtomatov. Je edina banka na tem območju, ki je ohranila samostojnost in bo predvidoma tudi ostala samostojna delniška družba. Njena bilančna vsota znaša nad 49 milijard tolarjev, kar jo uvršča na dvanajsto mesto med slovenskimi bankami, po sredstvih pa predstavlja 2,1 odstotka domačega trga. V banki Vipa je 114 zaposlenih, lani je dosegla okoli 400 milijonov tolarjev dobička, kar pomeni 11 odstotno donosnost na vloženi kapital. Tudi drugi kazalci močno odstopajo od povprečij v slovenskem bančnem prostoru. Produktivnost dela, merjena s bilančno vsoto na enega zaposlenega, je zadnji dan lan-

skega leta znašala 433.729 tosoč tolarjev, kar Vipo po produktivnosti uvršča v vrh slovenskih bank. Operativni stroški poslovanja na povprečno bilančno vsoto so najnižji med slovenskimi bankami in banki Vipa omogočajo, da se lahko primerja s sorodnimi bankami v državah članicah Evropske zveze.

PRENOVLJENA ZGRADBA ZAVAROVALNICE TRIGLAV

V Novi Gorici so v petek, 14. maja, slovesno predstavili časnikarjem, gospodarstvenikom in zavarovancem prenovljeno poslopje območne enote zavarovalnice Triglav. Obnova in posodobitev zgradbe, dozidave enega nadstropja in drugi posegi so stali okoli 500 milijonov tolarjev, je pa s tem sedež zavarovalnice, ki deluje za območje Goriške, postal eden najlepših in funkcionalnih v Sloveniji. Omogočal bo tudi ugodne pogoje za delo 110 zaposlenih uradnikov in drugega osebja. V okviru otvoritvene slovesnosti je generalna direktori-

ca zavarovalnice Nada Klemenčič na novinarski konferenci predstavila rezultate poslovanja te osrednje slovenske zavarovalnice v letu 1998 in svoje poglede na predloge za spremembe zakonodaje na področju zavarovanja in lastninjenja zavarovalnic. Dejala je, da je zavarovalnica Triglav usposobljena in pripravljena na konkurenco zavarovalnic iz tujine, in poudarila, da bi morala zavarovalnica Triglav ostati v lasti domačih, t.j. slovenskih delničarjev. Ob koncu leta bo zavarovalnica odprla svoje podružnice oz. enote na Češkem in Madžarskem, razmišljajo pa tudi o možnosti, da bi poslovanje razširili tudi na zavarovalniško tržišče v Italiji in Avstriji.

M.

INTERVJU / DRAGOTIN DANEV

UTRDITEV PRISOTNOSTI

IVAN ŽERJAL

Dne 25. aprila je bil v Športno-kulturnem centru v Zgoniku občni zbor Zadružne kraške banke. Na njem so ugodno ocenili delovanje v preteklem poslovnem letu, odobrili bilanco ter izvolili nove člane upravnega odbora. Prišlo je tudi do zamenjave v vodstvu le-tega. Dolgoletnemu predsedniku upravnega odbora Pavlu Miliču je nasledil znani openski podjetnik Dragotin Danev (na sliki). Novi predsednik je rad odgovoril na naša vprašanja.

Gospod Danev, na občnem zboru je bil prikazan pozitiven obračun poslovanja ZKB. Kakšno je torej "zdravje" vašega bančnega zavoda?

"Zdravje" bančnega podjetja se navadno meri po dveh glavnih pokazateljih, in sicer po razmerju med premoženjem, s katerim razpolaga podjetje, in podjeljenimi posojili, ter razmerju med zamrznjenimi terjatvami in podjeljenimi posojili. Z drugimi besedami: po razmerju med morebitnimi izgubami pri terjatvah in premoženjem. Oba pokazatelja sta v primeru na-

še banke ugodna, saj je razmerje med premoženjem in podjeljenimi krediti, ki znaša 38%, zdaleč višje od minimalnega odstotka (12,5%), ki ga predvideva normativa o bančnem poslovanju. Ravno tako ugodno je razmerje med zamrznjenimi terjatvami in podjeljenimi posojili, saj je to nižje od polovice državnega povprečja, ki znaša po zadnjih znanih statistikah okrog 10%, medtem ko je pri nas to razmerje nižje od 4%. Po drugi strani se meri "zdravje" podjetja tudi po njegovi rasti. Ta je pri nas ugodna, saj izkazujejo glavne postavke v zadnjih letih stalen povečanje kljub splošni gospodarski krizi na Tržaškem. To potrjuje zaupanje članov in strank v našo ustanovo in s tem seveda tudi njeno "zdravje".

Kakšno strategijo boste začrtali z novim upravnim odborom?

Priprava uspešnega in učinkovitega strateškega programa je v modernem bančnem sistemu vedno bolj potrebna. Gospodarski razvoj je večkrat sad učinkovitih strateških izbir. Naša strategija za bližnje in srednjeročno obdobje je usmerjena k utrditvi prisotnosti naše ustanove na o-

zemlji, kjer poslujemo, ter na povečanju sodelovanja s člani.

Že večkrat je bilo rečeno, da ste največji slovenski denarni zavod v Italiji in edina slovenska banka na Tržaškem.

Prinaša to za vas dodatne naloge?

Dejstvo, da smo slovenska banka, ne obremenjuje našega splošnega delovanja in odnosov do strank, ki se poslužujejo naših uslug. Pogovorni jezik med uslužbenci je slovenski, seje upravnega sveta potekajo v slovenščini, zapisnike sej pišemo dvojezično. Vse to je za nas običajno in ne predstavlja težav.

ZKB je pred več kot 90 leti nastala z namenom, da služi našemu malemu človeku.

Seveda so se v vseh teh desetletjih razmere - hvala Bogu - korenito spremenile. Kakšen pomen ima torej ta prvotna vloga vaše banke na pragu tretjega tisočletja?

Razmere so resnično drugačne kot pred 90 leti. Takrat so se hranilnice posluževali v glavnem kmetje, ki so si večkrat sposojali manjše vsote



FOTO KROMA

denarja za vsakodnevne potrebe. Večkrat je bilo povračilo vezano na pridelek, s katerim je kmet prišel do potrebnega denarja. Svoje prihranke je vlagal na hranilno knjižico, od koder je dvigal denar v primeru potrebe. To je bila elementarna naloga banke. Na pragu tretjega tisočletja je banka povsem drugačna. Njene naloge nimajo skoraj nič skupnega s tistimi izpred 90 let. Stranke prihajajo v banko z najrazličnejšimi potrebami. Danes se poslužujejo bančnih storitev vsi sloji: delavci, kmetje, obrtniki, večja podjetja, trgovci, poslovne-

ži idr. Potrebe so res drugačne, a naša prisotnost je zlasti v krajevnem gospodarstvu še vedno potrebna. Naše ponudbe se prilagajajo času.

Danes smo pričeli velikim spremembam tudi na finančnem in bančnem področju. Pribija do ustanavljanja velikih bančnih združenj, nekdo celo napoveduje izginotje malih bančnih zavodov. Kako reagirate na to?

Italijanski bančni sistem pretresajo prenovitveni tokovi, sicer z nekoliko zamudov v primerjavi z ostalim evropskim sistemom bank. Ta prenovitev se izraža tudi v iskanju vedno večje učinkovitosti pri nabiranju sredstev, pa tudi pri kvaliteti posojil. Te novosti, ki so vsekakor pozitivne, pa so gotovo pospešile proces koncentracije kredita v vedno ožji krog bančnih ustanov. Ni dvoma, da so taki integracijski sistemi do določene mere potrebni našemu širšemu bančnemu sistemu. Zoperstavlja se velikim konkurenčnim trendom evropskega kreditnega sistema je nedvomno zelo pomembno. S tem v zvezi pa ni nikakor zanemarljiva vloga krajevnih bank in njihova povezava z lokalnim podjetništvom. Prej nasprotno: s to realnostjo se istovetno naša zadružna banka.

Učinkovitosti banke se ne da vedno meriti samo z doseženo razsežnostjo njenih razpoložljivih sredstev. Tudi manjša banka, ki deluje na sorazmerno majhnem ozemlju, je lahko uspešna, če zna prislunhiti potrebam lokalnega gospodarstva, če zna vlagati lastne finančne zmogljivosti v zdrave iniciative na ozemlju, kjer posluje. Zato nas naše sorazmerno majhne dimenzije, če jih primerjamo z večjim državnim bančnim sistemom, ne motijo.

Zdi pa se mi tudi važno, da nismo osamela stvarnost. Vse banke zadružnega kredita so namreč prek deželnih federacij povezane v državno združenje. Smo del sistema, ki predstavlja najbolj razširjeno mrežo bank istega sistema v državi. To nam daje dodatno moč v sodobnem bančnem sistemu.

Kako pa se pripravljate na dokončno uvedbo skupne evropske valute - evra?

Priprave na uvedbo evra so potekale podobno kot v ostalem bančnem sistemu. Informaliziranje raznih sektorjev je steklo kot po ustaljenih programih drugih bank. Na delo v novi valuti smo pripravljani in predvidene operacije v novi evropski valuti potekajo po začrtanih programih.



ZADRUŽNA KRAŠKA BANKA - OBRAČUN DNE 31. 12. 1998

JAMSTVA IN OBVEZE

IZDANA JAMSTVA	8.908.299.651	OBVEZE	13.070.621.587
----------------	---------------	--------	----------------

PREMOŽENJSKO STANJE

AKTIVA

BLAGAJNA IN RAZPOLOŽLJIVOST PRI OSREDNJI BANKI IN POŠTNI UPRAVI	4.993.480.700
DRŽAVNE IN SORODNE VREDNOTNICE, KI JIH LAHKO REESKONTIRAMO PRI OSR. BANKI	116.411.895.024
TERJATVE DO BANČNIH USTANOV	31.828.677.272
TERJATVE DO STRANK	174.066.447.664
OBVEZNICE IN DRUGE VREDNOTNICE	68.706.744.609
SOUDELEŽBE	1.734.261.930
VEČLETNI STROŠKI	375.341.487
IMOBILIZACIJE	9.666.057.507
RAZNE AKTIVNE POSTAVKE	14.493.217.717
AKTIVNI PRIPISI IN IZLOČITVE	4.706.046.404
SKUPNA AKTIVA	426.982.170.314

PASIVA

DOLGOVI DO BANČNIH USTANOV	8.830.012.983
DOLGOVI DO STRANK	287.642.543.217
DOLGOVI ZA VREDNOTNICE	46.618.524.165
SREDSTVA TRETJIH V UPRAVI	237.952.809
RAZNE PASIVNE POSTAVKE	11.072.127.832
PASIVNI PRIPISI IN IZLOČITVE	1.077.917.424
SKLAD ODPRAVNIN	4.545.589.015
SKLADI ZA RIZIKE IN OBVEZE	2.965.720.009
SKLAD ZA RAZVREDNOTENJE TERJATEV	1.814.401.869
SKLAD ZA SPLOŠNE BANČNE RIZIKE	172.049.999
DRUŽBENA GLAVNICA	28.920.000
DOPLAČILA NA DELEŽE	168.126.853
REZERVNI SKLAD	57.002.505.943
SKLADI DENARNEGA OVREDNOTENJA	1.182.786.653
POSLOVNI DOBIČEK	3.622.991.543
SKUPNA PASIVA	426.982.170.314

IZKAZ POSLOVNEGA USPEHA

AKTIVNE OBRESTI IN SLIČNI DOHODKI	27.557.645.327
PASIVNE OBRESTI IN SLIČNA BREMENNA	-10.865.299.671
DIVIDENDE IN RAZNI DOHODKI	66.611.044
AKTIVNE KOMISIJE	2.622.400.470
PASIVNE KOMISIJE	-184.367.270
DOBIČKI PRI FINANČNIH POSLIH	1.242.761.576
RAZNI DOHODKI PRI STORITVAH	1.787.962.860
UPRAVNI STROŠKI	-14.824.040.190
ODPISI VEČLETNIH STROŠKOV IN IMOBILIZACIJ	-1.430.889.399
VIŠANJE SKLADA ZA OBVEZE IN BREMENA	-10.261.000
RAZNI UPRAVNI STROŠKI	-475.175.487
POPRAVKI TERJATEV IN VIŠANJE SKLADOV ZA JAMSTVA IN OBVEZE	-736.094.791
PRILIVI ODPISANIH TERJATEV	176.726.200
VIŠANJE SKLADA ZA RAZVREDNOTENJE TERJATEV	-528.124.219
DOBIČEK PRI SPLOŠNEM POSLOVANJU	4.399.855.450
IZREDNI DOHODKI	460.755.947
IZREDNI STROŠKI	-86.024.854
IZREDNI PREBITEK	374.731.093
DAVKI NA POSLOVNI DOBIČEK	-1.151.595.000
POSLOVNI DOBIČEK	3.622.991.543



POGOVOR / MARJAN ČERNIC

MLADI NAŠE BOGASTVO

IGOR COTIČ

Marjan Černic je pristopil k športnemu združenju Soča že leta 1981, ko je prišlo do njegove ustanovitve. To sicer ni bil njegov prvi korak v odbojškarski svet. Nasprotno. Začetki njegovega športnega udejstvovanja segajo v prva šestdeseta leta, ko je na povabilo prof. Krannerja postal član mladinske ekipe pri SZ Olympia. Pozneje je nastopal v številnih prvenstvih s članskim moštvom in dosegel lepe uspehe tako na deželni kot na meddeželni ravni. Pri SZ Olympia je celo desetletje opravljal tudi tajniško delo. Pri SZ Soča je ravno tako prehodil igralske, trenerske in odborniške stopničke vse do predsedniškega mesta. Trenutno predseduje športnemu združenju Soča, ki zbira odbojkarje in mladino s celotnega goriškega območja.

Bi lahko orisali delovanje SZ Soča?

Na začetku je društvo gojilo moško in žensko odbojko. Trenutno branijo naše barve odbojkarji tako v deželni C ligi kot v mladinskih prvenstvih vse do minivolleya. S članskim moštvom smo letos dosegli sedmo mesto, kar predstavlja lep društveni uspeh. Še posebej bi poudaril

podvig, ki so ga fantje dosegli z osvojitvijo naslova deželnega podprvaka v deželnem pokalu. Mislim, da je potencial te ekipe velik. Delovne obveznosti, gripe, norice, vse to je pogojevalo potek prvenstva, sicer bi se člansko moštvo lahko uvrstilo še na višja mesta. V mladinskem prvenstvu nastopajo naši mladinci v združeni ekipi Adria Volley v Trzinu, ekipo U16 sestavljajo Sočini igralci in dečki OK Val. Lučo Battisti pa je trener združene ekipe, ki nastopa pod imenom Soča v prvenstvu U14 in si je prav v teh dneh priborila nastop v deželni finalu. Zaradi demografskega padca je pot sodelovanja z ostalimi društvi neobhodno potrebna, posebno na mladinskem področju, kjer bi imeli drugače veliko težav že pri sami sestavi ekip. Veliko pozornosti posvečamo najmlajšim, saj se na treningih minivolleya zbira dvakrat tedensko trideset dečkov in deklic. Ti so naše največje bogastvo in naša prihodnost.

Kateri so vaši najvidnejši uspehi?

Največje uspehe smo dosegli na mladinskem področju. Omenil bi osvojitve prvega in drugega mesta v minivolleyu na državnem tekmovanju UISP in na državnem



FOTO: BUNBICA

prvenstvu v organizaciji Vsedržavne odbojškarske zveze. Izreden uspeh pa je predstavljalo napredovanje članske ekipe v državno C-1 ligo in uvrstitev v play-off za B ligo v sezoni 1995/96. V ponos nam je tudi dejstvo, da je iz naših vrst zrasel Matej Černic, ki

nastopa v najvišji odbojškarski italijanski ligi in je bil tudi član državne reprezentance.

Katero vlogo pripisujete športu v zamejstvu?

Mislim, da je vloga športnih društev v zamejstvu povsem enakovredna tisti, ki jo imajo druga zamejska društva (glasbena...); dovolj je, da pomislimo na množičnost mladih, ki se v okviru teh društev športno udeležujejo in to od otroških do zrelih let tako v vlogi igralca kot trenerja in ne nazadnje tudi kot odbornika.

Kako gledate na prihodnost goriške odbojke?

Slovenska moška odbojka je na Goriškem gonilna sila celotnega goriškega odbojškarskega gibanja. Naša tri moštva Olympia, Val in Soča so se v prvenstvu deželne C lige uvrstila v gornji del lestvice, kar predstavlja za goriško odbojko res zavirljiv uspeh. Za doseg še višjih ciljev, npr. napredovanja goriške ekipe v B-2 ligo, je pa treba graditi na širšem skupnem projektu, ki se lahko uspešno izvede, če bodo znala vsa društva najti skupen jezik.

Marjanu Černicu se zabvaljemo za razgovor in mu želimo še veliko športnih podvigov in zadoščenj.

ZIMSKE OLIMPIJSKE IGRE 2006

KMALU BO ZNAN PRIREDITELJ

Med najresnejšimi kandidati je tudi Celovec s skupno kandidaturo Koroške, Slovenije in Furlanije-Juljske krajine.

Do odločitve Mednarodnega olimpijskega komiteja (MOK) o prireditelju zimskih olimpijskih iger leta 2006 so še dobri trije tedni, zato sta se v Ljubljani v ponedeljek, 17. t.m., sestala predsedstvo in skupščina družbe Celovec 2006 in sprejela delovni načrt do 109. zasedanja MOK-a v Seulu, ki bo 19. junija, ter pregledala opravljeno delo. Seji je ob odsotnosti predsednika skupne kandidature Koroške, F-Jk in Slovenije Michaela Ausserwinklerja, ki je s Franzom Klammerjem na promocijski turneji Olimpijskih iger po ZDA, vodil predsednik slovenskega organizacijskega odbora Ernest Petrič. Ker zaradi tehničnih razlogov ni bilo italijanskih delegatov, so navzoči sklenili, da sklepe načeloma sprejmejo, dogovorili pa so se, da kljub sklepčnosti predsedstva sklepe potrdijo na naslednji skupščini. Ta bo še pred sejo MOK-a v Seulu, skupno predsedstvo pa se ne bo več sestajalo. Na seji so potrdili bilanco do 31. decembra 1998, posebna pozornost pa je veljala zaključnemu nastopu oz. predstavi

tvi v Seulu. Okvirni program dejavnosti je sprejet, o podrobnostih pa se bodo še dogovarjali. S posebnimi filmskimi prispevki bodo opozorili na največjo značilnost skupne kandidature, na sodelovanje, ki ne pozna državnih meja. Obstaja možnost, da bo na predstavitev odpotoval tudi najstarejši živeči olimpijski zmagovalac na svetu Leon Štukelj, v predstavitenih govorih pa bodo imeli enakovreden delež predstavniki vseh treh partnerjev. Poslovodni družbe Celovec 2006 Dieter Kalt je posebej opozoril na sporočilo kandidature, ki ima korenine v Olimpijski listini in je aktualna zlasti sedaj, ko je nedaleč od tega območja vojna. Dragocena bo akcija otrok Slovenije, Avstrije in Italije, ki bodo popisali 100.000 razglednic in dopisnic z miravnimi in olimpijskimi sporočili. Kalt je tudi sporočil, da sta Avstrija in Slovenija prek svojih hokejskih zvez sprožili zamisel o skupni kandidaturi za svetovno prvenstvo v hokeju na ledu skupine A leta 2005 v Celovcu in Ljubljani.

15

ČETRTEK
27. MAJA
1999

ŠPORTNI DAN OSNOVNIH ŠOL Z GORIŠKEGA

ŠOLARJI SO POMERILI SVOJE MOČI

V dveh zaporednih ponedeljkih v maju, 3. in 10., sta razigran živzav in glasno navijanje v telovadnici goriškega Kulturnega doma naznanjala, da osnovnošolci (bilo jih je preko 200) razkazujejo svoje telovadne sposobnosti na vsakoletnem športnem dnevu.

Prvi ponedeljek so tekmovali v poligonu učenci prvih treh razredov osnovnih šol iz goriškega in doberdobskega ravnateljstva. Tekmovanje sta namreč pripravili obe ravnateljstvi, konkretno si je progno poligona, prilagojeno za vsak razred oz. sposobnost otrok, zamislila Damijana Češčut, vadiateljica pri športnem združenju Dom, ki je sodelovala pri projektu šola-šport, pomagala so ji še Francesca Bruno (SZ Dom), pri točkovanju pa učiteljici iz Pevme Marta Ferletič in Mila Bratina. Preden so mali tekmovalci izvedli za končno lestvico zmagovalcev, so obiskovalci orodne telovadbe SZ Dom s trenerjem Dušanom Furlanom pokazali svoje telovadne veščine.

Nagrade so prejeli: **1. razred dečki:** 1. Matija Ferletič (OŠ P.Voranc-Doberdob); 2. Carlo Piccoli (OŠ F. Erjavca-Štandrež); 3. Gabrijel Namar (OŠ O. Župančič-Gorica); **1. razred deklice:** 1. Zora Černic

(OŠ Voranc-Doberdob); 2. Elena Costariol (OŠ P.Voranc-Doberdob); 3. Elison Visintin in Lara Černic (OŠ Romjan); **2. razred dečki:** 1. Luca Paravan (OŠ L. Abram Pevma); Matija Rožic (OŠ O. Župančič-Gorica); Alex Mavrič (OŠ F. Erjavca-Gorica); **2. razred deklice:** 1. Debora Tesolin (OŠ L. Abram-Pevma); 2. Veronika Srebrnič (L. Zorzut-Plešivo); 3. Mateja Nanut (OŠ F. Erjavca-Štandrež); **3. razred dečki:** 1. Francesco Ivone (OŠ O. Župančič-Gorica); 2. Jan Černic (OŠ Vrh); 3. Gregor Černic (OŠ O. Župančič-Gorica); **3. razred deklice:** 1. Karin Marson (OŠ P. Butkovič-Sovodnje); 2. Mihal Nanut (OŠ F. Erjavca-Štandrež); 3. Nicole Turri (OŠ F. Erjavca-Štandrež).

V ponedeljek, 10. maja, pa so se srečali na športnem dnevu četrti- in petošolci obeh ravnateljstev (nad sto otrok). Pomerili so se v igri med dvema oziroma med štirimi ognji. Tekmovalo je sedem ekip za peti in devet za četrti razred; vsaka tekma je trajala deset minut, zmagovala je ekipa, ki je ohranila največ igralcev na igrišču. Pokal sta si prisvojili ekipa petega razreda Vrh-Romjan in ekipa četrtega razreda OŠ Fran Erjavca iz Štandreža. Za pomiritev napetosti so z nastopom

poskrbela dekleta športno ritmične gimnastike Dom pod vodstvom Mije Češčut in skupina Show dance z Damijano Češčut.

Odbor staršev je obakrat poskrbel, da so se otroci lahko okrepčali ob hladni pijači.

TEČAJ PROMETNE VZGOJE

Tudi letos so se slovenski četrti- in petošolci iz goriškega ravnateljstva dobro izkazali na tečaju prometne vzgoje, poimenovanem po poveljniku goriške mestne straže Giorgiu Grudnu, ki so ga že tridesetletno priredili mestni redarji, letos pa so ga podprli še šolsko skrbništvo, Avtomobil club iz Gorice in Banco Ambrosiano Veneto. Na njem je sodelovalo 600 otrok, prvič tudi po en vrtec in ena nižja šola. Med sedemnajstimi osnovnošolci-zmagovalci je bilo kar osem slovenskih, ki so jih na "izpit" poleg mestnih redark pripravili učiteljici Mirka Bric in Loredana Alt. Bleščeča koleša so na slavnostni podelitvi na goriškem trgu Battisti v ponedeljek, 10. maja, prejeli: Jan Tratnik, David Klanjšček, Simon Koren (5. r. OŠ O. Župančič-Gorica), Martina Quaggiato, Oleg Blažič, Saša Pahor (5. r. OŠ F. Erjavca-Štandrež), Fabiola Torroni (4. r. OŠ F. Erjavca-Štandrež) in Amedeo Borghes (4. r. OŠ O. Župančič-Gorica).

Mladim kolesarjem čestitamo in jim želimo srečno vožnjo!

IK

KOŠARKA

CELOVŠKI KOŠ OSVOJIL TURNIR PRIJATELJSTVA

Celovški košarkarski klub Koš je zmagovalac 22. izvedbe Mednarodnega turnirja prijateljstva za kadete, ki ga je priredilo Športno društvo Kontovel in ki je potekalo od 21. do 23. maja. Koš je na finalni tekmi 23. t.m. premagal ekipo Kontovela z izidom 72:70. Tretje mesto si je zagotovil Branik iz Maribora, ki je v malem finalu premagal Honved iz Budimpešte z 82:77. Peta je bila ekipa reškega Kvarnerja, ki je premagala UBC iz Vidma z izidom 81:62. Za najboljšega igralca in strelca se je izkazal igralec Koša Miha Sfiligoj, medtem ko je v tekmovalni in metu za tri točke zmagal igralec mariborskega Branika Gregor Auer. Poleg igralnega dela turnirja, katerega cilj je bil, kot vsako leto, poleg seveda tekmovalnosti in tehničnih izmenjav, predvsem v navezovanju in utrjevanju prijateljskih stikov med mladimi, ki prihajajo iz različnih stvarnosti, je 22. maja potekal tudi seminar za trenerje. O protinapadu in razvoju mladih košarkarjev sta predavala znani italijanski strokovnjak Tonino Zorzi in trener ljubljanske Olimpije ter bivši selektor slovenske državne reprezentance Zmago Sagadin.

KOŠARKA

TUDI ZDOVC V SLOVENSKI REPREZENTANCI MOŠKI NA EVROPSKEM PRVENSTVU, ŽENSKE NE

Za slovensko košarkarsko reprezentanco bo na evropskem prvenstvu v Franciji nastopil tudi Jure Zdovc. Znani košarkar je v soboto, 22. t.m., potrdil selektorju slovenske reprezentance Borisu Zrinskemu, da se bo pridružil pripravam izbrane vrste v Rogški Slatini.

Plavolasi Jure Zdovc, doma iz Slovenskih Konjic, star nekaj več kot trideset let, visok skoraj 190 centimetrov, je eden najbolj znanih slovenskih košarkarjev vseh časov. Z bivšo jugoslovansko reprezentanco se je povzpel v sam svetovni vrh tega športa. Imeli so ga celo za najboljšega branilca v tedanji državi, ki je imela mnogo odličnih košarkarjev. Nastopal je za vrsto prestižnih evropskih društev, tudi italijanskih (Bologna). Le za las se mu je ponesrečila možnost, da bi bil prvi Slovenec, ki bi zaigral v ameriški poklicni ligi NBA, zdaleč najbolj kvalitetnem prvenstvu na svetu. Lani se je vrnil k ljubljanski Olimpiji, katere kapetan je postal po odhodu Dušana Hauptama. Daleč naokrog je poznan kot strah in trepet najboljših napadalcev, saj jih s svojo tesno obrambo skoraj duši. Pravočasno pa zna zadeti tudi za

tri točke ali po slalomu med branilci prodreti do koša. Ne nazadnje je to izredno inteligentnega playmaker, režiser, dirigent, skratka pravi vodja ekipe na igrišču. Brez njega bi si težko predstavljali slovensko reprezentanco, zato smo še bolj veseli, da se ji je pridružil.

Slovenska reprezentanca bo na evropskem prvenstvu tako nastopila v popolni postavi. Pripravam se je že priključil atletski odlični Kranjčan Marko Milič - prvi Slovenec, ki je zaigral v Združenih državah Amerike. Z Gregorjem Fučko, slovenskim stebrom italijanske reprezentance, sta v Kranju zrasla v istem stanovanjskem bloku. V prihodnjih dneh pa bo v Rogški Slatini pripotoval še drugi slovenski košarkar, ki nastopa v ameriški poklicni ligi NBA, potem ko je zapustil bolonjski Kinder - mladi plavolasi center, ki ima tudi grški potni list, Rašo Nesterovič.

Slovenska ženska košarkarska reprezentanca pa je v kvalifikacijskem srečanju za evropsko prvenstvo leta 2001 v Tripolisu izgubila proti Irski z 72-79 in si tako zapravela vse možnosti za napredovanje.

ITALIJANSKO PRAVO

ODGOVORNOST DEJANSKIH UPRAVITELJEV

DAMJAN HLEDE

Dejanski upravitelj je v pravniški doktrini in praksi tista oseba, ki brez formalnega imenovanja s strani občnega zbora dejansko posega v vodenje podjetja. Pogosto je to večinski delničar oziroma član, ki daje uradnim upraviteljem direktive, pa tudi sam neposredno nastopa v stiku s strankami. Možne pa so tudi drugačne situacije, npr. oseba, ki dejansko prevzame vodstvo družbe v odsotnosti uradnega upravitelja ali tudi v primeru, ko slednji zanemari podjetniško dejavnost. Nerazčiščeno je vprašanje, kakšna je odgovornost teh dejanskih upraviteljev: dolžnosti in odgovornosti, ki jih zakon pripisuje formalnim upraviteljem, veljajo tudi zanje ali nujno predpostavljajo obstoj nekega formalnega organskega odnosa med družbo in osebo, ki jo upravlja?

Kazenska odgovornost seveda brez razlik pripada tako dejanskim upraviteljem kot uradnim. V zvezi s civilno odgovornostjo pa je problem še odprt. Nerazčiščeno je še, ali velja tudi za dejanske upravitelje sistem družbene upra-

viteljske odgovornosti, ki ga predvidevajo členi 2392-2394 civilnega zakonika, ali so lahko oni odgovorni samo izvenpogodbno kot katera koli tretja oseba, ki je komu povzročila škodo. Ali je lahko skratka dejanski upravitelj, na podlagi omenjenih norm, poklican solidarno z uradnimi upravitelji, da povrne škodo, ki jo je povzročil družbi sami ali njenim upnikom. Dejanski upravitelj je torej civilno odgovoren samo izvenpogodbno ali tudi pogodbno? Razlike so seveda velike, tako v bremenu dokazovanja kot v terminih za zastaranje, itd. Če je odgovornost pogodbena, bo dovolj, da družba, ki je vložila tožbo, dokaže obstoj škode, ki je posledica neizpolnitve upraviteljskih dolžnosti, ne pa njihove konkretne odgovornosti. Na upraviteljih pa bo slonelo breme dokazovanja dejstev, ki bi lahko izključila ali omejila njihovo osebno odgovornost.

Doslej je praksa kasacijskega sodišča bila usmerjena v priznavanje pogodbene civilne odgovornosti tako imenovani dejanski upraviteljev samo v primeru obstoja neke formalne investiture s strani občnega zbora, pa če-

prav tihe ali nepravilne. Razlikovalo se je torej med tiho ali nepravilno investituro, ki dejansko parificira dejanske upravitelje z uradnimi, na eni strani, in neobstojevo investituro, ki jih uvršča kot katekroli tretjo osebo, na drugi strani. Še pred manj kot enim letom se je kasacijsko sodišče tako izreklo (razsodba št. 6519 z dne 3. julija 1998).

Pred kratkim pa je kasacijsko sodišče spremenilo smer. Z rozsodbo št. 1925 z dne 6. marca 1999 je priznalo, da veljajo zakonska pravila o odgovornosti upraviteljev tudi za tiste osebe, ki posegajo v vodenje podjetja brez nobene formalne investiture s strani občnega zbora, kar pomeni, da tudi v civilnem pravu se kršitelj teh norm ne išče na podlagi njegove formalne kvalifikacije, ampak na podlagi vsebine funkcij, ki jih je konkretno izvrševal, tako torej kot v kazenskem in upravnem pravu. Razsodba se v motivaciji sklicuje na načelo, ki velja v primeru *negotiorum gestio* (člen 2028 civilnega zakonika), iz katerega naj bi bilo razvidno, da prevzem upraviteljskih dolžnosti, tudi brez formalnega dovoljenja, ni protizakonito dejanje, pač pa dejanje, ki ga pravni sistem mora priznati in varovati.

GOSPODARSKO-TURISTIČNA POBUDA

JUNIJA V TRSTU

DAN ODPRTIH KLETI

V nedeljo, 30. maja, bo v vsej Italiji dan "odprtih klet" se pravi pobuda, s katero bodo vinogradniki in kletarji iz vse države že peto leto omogočili obiskovalcem, da na neposreden način spoznajo stvarnost v vinogradništvu oziroma na vinskem trgu. Letos je k tej promocijski akciji pristopilo več kot 800 vinogradnikov iz vse države, v deželi Furlaniji-Juljski krajini pa se je za sodelovanje pri tej pobudi odločilo kakih sedemdeset zasebnih vinogradnikov oziroma združenih klet. Zanimivo pa je, da je letos pristopilo k tej pobudi tudi osemindvajset zasebnih vinogradnikov z Dobrovega in iz nekaterih drugih briških vasi v okolici. Gre za pobudo, ki jo podpira tudi deželno odborništvo za kmetijstvo oziroma odborništvo, ki je pristojno za turizem, saj glede raznih vinorodnih okolišev v deželi dejansko lahko govorimo o vinskem turizmu, ki privablja ljubitelje kakovostne kapljice ne le iz raznih krajev Italije, ampak tudi iz sosednjih nemških dežel. Vinogradništvo je gotovo najpomembnejša panoga v deželi in tudi zato je pomembno, da vinogradniki z novimi pristopi in pobudami nagovarjajo možne pivce in kupce vina. Številni znaki kažejo,

da se je v zadnjem letu končno spremenil trend glede prodaje vina. Ugotavljajo namreč, da v zadnjih mesecih narašča zanimanje za visokokakovostna vina, ki imajo tudi kar zanimivo tržno ceno.

ERSA ZA KMETIJSTVO NA KRASU

Pred nekaj dnevi je deželna ustanova za razvoj kmetijstva Ersa priredila v prostorih področnega centra na Proseku sestanek o razvojnih načrtih za kmetijstvo na Krasu. Gre za pomembno srečanje, saj so predsednik ERSE Bruno Augusto Pinat, direktor te deželne ustanove Flavio Culot, direktor pokrajinskega nadzorništva za kmetijstvo Giovanni Degenhardt in vodja Deželne direkcije za kmetijstvo Eros Mauro ter predstavniki kmetijskih stanovskih organizacij in funkcionarji deželne ustanove za razvoj kmetijstva, ki so pristojni za razna področja delovanja, dejansko sprejeli sklep o tem, da čim prej pripravijo usklajen načrt za razvoj vinogradništva, cvetličarstva, oljkarstva, družinske reje domačih živali, še zlasti za potrebe turizma na kmetijah in osmičarstva ter istočasno za zaščito naravnega okolja.

TEČAJ ZA ČEBELARJE ZAČETNIKE

Čebelarji konzorcij za tržaško pokrajino bo v mesecu juniju priredil tečaj za čebelarje začetnike, ki bo v področnem centru deželne ustanove za razvoj kmetijstva Ersa na Proseku, kjer ima konzorcij tudi svoj uradni sedež in čebelarski laboratorij ter študijski čebelnjak. Program predavanj bo naslednji:

torek, 1. junija: Anatomija in fiziologija pri čebelah; četrtek, 3. junija: Tehnologija čebelarstva in delo v čebelnjaku; torek, 8. junija: Možni proizvodi iz panja;

sreda, 9. junija: Ukrepi proti škodljivcem; torek, 15. junija: Zakonodaja, olajšave in prispevki v čebelarstvu.

Vsa predavanja se bodo začela ob 19. uri, udeleženci bodo dobili tudi didaktično gradivo. Glede praktičnih vaj s čebelami pa se bodo tečajniki sproti dogovorili s predavatelji. Vsa potrebna pojasnila nudijo zainteresiranim tajništvo čebelarskega konzorcija tudi po telefonski številki 040 818179 ali kmetijske stanovske organizacije, ki delujejo na ozemlju tržaške pokrajine.

Novo pri Goriški Mohorjevi družbi

V ZBIRKI KOLAČKI

ETKO MUŽETKO

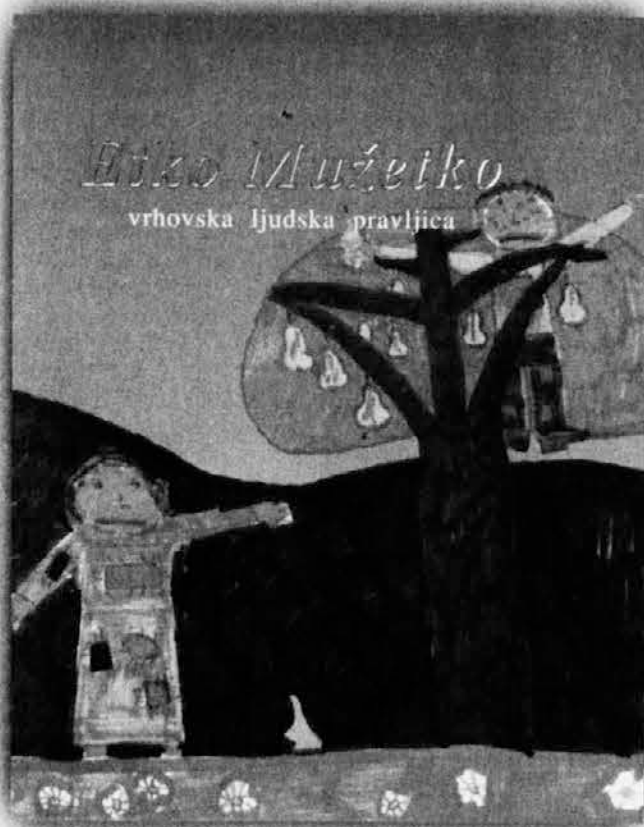
Vrhovska ljudska pravljica

Odkrivanje še neraziskovanega bogastva ljudskega pripovedništva je tudi za skupino učencev osnovne šole na Vrhu sv.

Mihaela predstavljal trenutek izrednega soočanja z domačim vaškim izročilom.

Zgodbica o malem Etku Mužetku s svojo hudomušnostjo razgrne bogat svet ljudske domišljije, kateri so največkrat botrovale ne vedno rožnate življenjske razmere.

Pravljica je izšla v zbirki Kolački in je nemenjena vsem, ki ljubijo in cenijo narodno bogastvo. Pot naj bi našla predvsem med otroke, da bi tudi oni spoznali čas, ki ga danes več ni.



GORIŠKA
MOHORJEVA DRUŽBA

PLACUTA 18, 34170 GORICA

TEL. 0481 533177

FAX 0481 536978